

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

COM(94) 319 τελικό
Βρυξέλλες, 14.09.1994

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Η αναθέρμανση και εδραίωση της ανάκαμψης στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορούν να στηριχθούν παρά μόνο σε μια βιομηχανία ανταγωνιστική και καινοτόμο.

Η Ένωση πρέπει να παραμείνει πόλος έλξης παραγωγικών επενδύσεων.

Στη Λευκή Βίβλο "Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση", η οποία έχει χαρακτηριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως σημείο αναφοράς για τη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών αυτής, η Επιτροπή συνιστά μια προσέγγιση της βιομηχανικής ανάπτυξης βασισμένη στην επιδίωξη της ανταγωνιστικότητας σε διεθνή κλίμακα.

Στόχος της προσέγγισης αυτής είναι να ενισχυθούν οι θέσεις της Ένωσης στις μελλοντικές αγορές, οι οποίες είναι δυνάμει φορείς θέσεων απασχόλησης και προστιθέμενης αξίας.

2. Κατά τα τελευταία έτη βελτιώθηκε σημαντικά η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, τόσο από πλευράς εμπορίου όσο και σε ό,τι αφορά την προσπάθεια στο χώρο της έρευνας και τη χρηματοοικονομική διάρθρωση των επιχειρήσεων.

Τη στιγμή όμως που έχει αποδυθεί σε μια πρωτοφανή προσπάθεια αναδιάρθρωσης και καινοτομίας, η ευρωπαϊκή βιομηχανία βρίσκεται αντιμέτωπη με την εξής πραγματικότητα:

- ☐ έναν ολοένα και οξύτερο διεθνή ανταγωνισμό.
- ☐ σημαντικές μεταβολές στους όρους της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, στο πλαίσιο της αναδυόμενης κοινωνίας των πληροφοριών και του αβέβαιου περιβάλλοντος μέσα στο οποίο πρέπει να αναπτυχθεί.
- ☐ αναγκαίες προσαρμογές της βιομηχανίας στις περιφέρειες με αναπτυξιακή καθυστέρηση.
- ☐ ανεπάρκεια των μεγάλων ευρωπαϊκών δικτύων (τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, μεταφορές, κ.λπ.) να αντλούν κάθε δυνατό όφελος από τη μεγάλη και ασφαλώς πιο ολοκληρωμένη αγορά, η οποία όμως εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλες διαφορές και από ανεπαρκή ακόμη λειτουργία.
- ☐ νέες τεχνολογικές καινοτομίες (πληροφορική, βιοτεχνολογίες, νέα υλικά), ο συνδυασμός των οποίων έχει ως αποτέλεσμα οι επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους (κατάρτιση, έρευνα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, κλπ.) να αυξάνονται ταχύτερα από τις υλικές επενδύσεις.

3. Σύμφωνα με τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, στο πλαίσιο τήρησης της αρχής της επικουρικότητας, να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Η Επιτροπή πιστεύει ότι ο στόχος αυτός πρέπει να επιδιώκεται με αυστηρό και δυναμικό τρόπο ώστε η Ευρώπη να γίνει πόλος έλξης για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και σκοπεύει προς τούτο να προχωρήσει σε πλήρη εφαρμογή του άρθρου 130 της Συνθήκης.

Εάν τον πρώτο λόγο για την εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητάς τους στην αγορά τον έχουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις, οι δημόσιες αρχές με τη σειρά τους οφείλουν να φέρουν σε συνάφεια το σύνολο των ενεργειών που μπορούν να ασκήσουν θετική επίδραση στην αποδοτικότητα της βιομηχανίας.

4. Η Επιτροπή υποβάλλει προς τούτο την ανακοίνωση "Μια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας", βασισμένη στις αρχές παλαιότερης ανακοίνωσης του 1990 με τίτλο "Η βιομηχανική πολιτική σε ένα περιβάλλον ανοικτό και ανταγωνιστικό, αρχές που βασίζονται σε τέσσερις προτεραιότητες: πρόωθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους, ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας, ενίσχυση του ανταγωνισμού και εκσυγχρονισμός του ρόλου των δημόσιων αρχών απέναντι στη βιομηχανία.

Η Επιτροπή έχει εντοπίσει τις ενέργειες που αντιστοιχούν στις παραπάνω προτεραιότητες και σκοπεύει να αναλάβει αμέσως δέσμευση για την υλοποίηση αυτών που υπάγονται απευθείας στις

αρμοδιότητες της. Η Επιτροπή έχει ήδη εκθέσει ορισμένες από τις προτάσεις της στην ανακοίνωση με τίτλο "Προς την κοινωνία των πληροφοριών στην Ευρώπη: ένα σχέδιο δράσης", η οποία συντάχθηκε αμέσως μετά την έκθεση του Μαΐου 1994 "Η Ευρώπη και η παγκόσμια κοινωνία των πληροφοριών" της ομάδας υψηλού επιπέδου των εργασιών της οποίας προήδρευσε ο κ. Bangemann.

Η Επιτροπή προτείνει στο σύνολο των ενδιαφερόμενων μερών να ενεργήσουν συντονισμένα ώστε να εξασφαλιστούν γρήγορα αποτελέσματα σε όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες, με άξονα τις κατευθυντήριες γραμμές και επιχειρησιακές διατάξεις που ακολουθούν:

Προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους

Η Επιτροπή:

- θα δώσει αυξημένη προτεραιότητα στις επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους στο πλαίσιο όλων των πολιτικών που συμβάλλουν στην υποστήριξη των επενδύσεων και θα συμπεριλάβει την επαγγελματική κατάρτιση και την προώθηση των ανθρώπινων πόρων στους στόχους με προτεραιότητα πρώτης τάξεως, στο πλαίσιο τήρησης της αρχής της επικουρικότητας.
- θα εξασφαλίσει, σύμφωνα και με τις δεσμεύσεις του τέταρτου προγράμματος-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης (1994-98), μια καλύτερη συνεκτίμηση των αναγκών της αγοράς στην πολιτική της έρευνας, επιδιώκοντας κυρίως καλύτερη συνεννόηση με τις επιχειρήσεις.
- θα αναπτύξει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αξιοποίηση της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας

Η Επιτροπή:

- θα εντοπίσει τα εμπόδια που θίγουν τη βιομηχανική συνεργασία εντός και εκτός της Ένωσης, θα λάβει τα αναγκαία μέτρα για τη διευκόλυνσή της και θα μεριμνήσει ώστε οι επιχειρήσεις να έχουν ευκολότερη πρόσβαση στις πληροφορίες και τη βοήθεια που μπορούν να συμβάλουν σε εξυπηρέτηση των πρωτοβουλιών τους.
- θα υποστηρίξει την οργάνωση συζητήσεων "στρογγυλής τραπέζης" ώστε να υπάρχει δυνατότητα εντοπισμού και εκμετάλλευσης των αμοιβαίων συμφερόντων μεταξύ της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και των εταιριών της.
- θα προτείνει την ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης, όπως μερική εγγύηση των επενδύσεων, και κατάλληλης τεχνικής πραγματογνωμοσύνης για την εξυπηρέτηση πράξεων που παρουσιάζουν κοινοτικό ενδιαφέρον.
- θα υποβάλει ειδικές προτάσεις σε ό,τι αφορά τη συνεργασία στον βιομηχανικό τομέα με ορισμένους εταίρους της Ένωσης, όπως είναι οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της Λατινικής Αμερικής και της Μεσογείου, με τις οποίες υπάρχει παράδοση σχέσεων, και ορισμένες χώρες της Ασίας.
- θα μεριμνά ώστε όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της να χρησιμοποιούνται από κοινού και συντονισμένα προς όφελος της βιομηχανικής συνεργασίας.

Ενίσχυση του ανταγωνισμού

Η Επιτροπή:

- θα ενισχύσει την πολιτική που αποβλέπει σε μείωση των δημόσιων επενδύσεων με συνεκτίμηση των ανισορροπιών σε περιφερειακή κλίμακα, θεσπίζοντας - μόλις αυτό καταστεί δυνατόν - ένα οριζόντιο σύστημα, ουδέτερο και διαφανές, και απλοποιώντας τους μηχανισμούς ελέγχου για περιπτώσεις μικρότερης σημασίας.

- θα επανεξετάσει τα κριτήρια αξιολόγησης των ενισχύσεων και θα απλοποιήσει τους κανόνες επανασυντάσσοντας ορισμένα κείμενα και διευκολύνοντας την παρέμβαση τρίτων ανταγωνιστών.

- θα βελτιώσει τη συνάφεια μεταξύ των κανόνων που εφαρμόζονται για τις κρατικές ενισχύσεις και των ρυθμίσεων που διέπουν τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις.
- θα υποβάλει προτάσεις για την ανάπτυξη διεθνών κανόνων του ανταγωνισμού.
- θα δημιουργήσει τράπεζα δεδομένων για τα εμπόδια που θίγουν την ορθή λειτουργία των αγορών και έναν μηχανισμό αξιολόγησης της βιομηχανίας (Industrial Assessment Mechanism), ο οποίος θα επιτρέπει να εντοπίζονται τα προβλήματα που συναντούν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις στις αγορές τρίτων χωρών.
- θα αναλάβει την πραγματοποίηση μιας μελέτης που θα αφορά τις δυνατότητες εφαρμογής των μέσων εμπορικής πολιτικής στις υπηρεσίες και τον συντονισμό των συστημάτων προώθησης των εξαγωγών.
- θα εξακολουθήσει να δραστηριοποιείται για την εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού τόσο στο εσωτερικό όσο και διεθνώς.

Εκσυγχρονισμός του ρόλου των δημόσιων αρχών σε σχέση με τη βιομηχανία

Η Επιτροπή:

- θα υποστηρίξει τις εργασίες της ομάδας για τη νομοθετική και διοικητική απλοποίηση, η συγκρότηση της οποίας αποφασίστηκε σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, και θα συνεχίσει τις προσπάθειές της για συστηματική απλοποίηση των διαδικασιών με βελτίωση της διαφάνειάς τους.
 - θα εξετάσει τις δυνατότητες που προσφέρει η Συνθήκη ώστε να εξαλειφθούν οι νομοθετικές, διοικητικές και κανονιστικές ανισότητες που δημιουργούν προβλήματα στις επιχειρήσεις.
 - θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που προσφέρονται από τα κοινοτικά μέσα, ιδιαιτέρως από τα διαρθρωτικά ταμεία, ώστε να διευκολυνθεί η ανάπτυξη ανταγωνιστικών βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με στήριξη στις περιφερειακές ιδιαιτερότητες.
 - θα επιδιώξει την επίλυση των προβλημάτων τα οποία παραμένουν ανοιχτά και μετά την ολοκλήρωση του Γύρου της Ουρουγουάης.
 - θα δώσει προτεραιότητα στην καταπολέμηση της απάτης σε ό,τι κυρίως αφορά την καταγωγή των προϊόντων.
 - θα ενθαρρύνει τη διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής προς επίλυση των δυσχερειών που συναντούν οι επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να αντλήσουν όφελος από το δικαίωμά τους στην ουσιαστική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
 - θα αναζητήσει τρόπο βελτίωσης των διαδικασιών λήψης των αποφάσεων, με βάση τις εμπειρίες τόσο της ίδιας της Ένωσης όσο και των εταίρων της.
5. Σύμφωνα με τη συνθήκη, η Επιτροπή θα αναλάβει κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για να προωθήσει τον συντονισμό των εθνικών και κοινοτικών ενεργειών που αποβλέπουν σε ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας.

Προτεραιότητες δράσης για μια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα	
1. Προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους	
Στόχοι	Ενέργειες
☐ να προσαρμοσθεί η επαγγελματική κατάρτιση στις ανάγκες ☐ να υποστηριχθεί η αυξημένη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην αναζήτηση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας ☐ να διευκολυνθεί η ανάδυση νέων αγορών, νέων τρόπων κατάρτισης και παραγωγής προϊόντων ολικής ποιότητας ☐ να αξιοποιηθεί η "οικονομική νοημοσύνη" ☐ να ενισχυθεί η ικανότητα για επίσπευση της εξέλιξης των τεχνολογιών και των αγορών ☐ να εξασφαλισθεί η ανάπτυξη και η αξιοποίηση των προσπαθειών E & A ☐ να υποστηριχθεί η διαρκής βιομηχανική ανάπτυξη	• προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους στο πλαίσιο της γενικότερης στήριξης των επενδύσεων: εξέταση των δυνατοτήτων καλύτερης συνεκτίμησης του ενεργητικού σε μη υλικούς πόρους, σε φορολογικό κυρίως επίπεδο • ενίσχυση της προσπάθειας στον χώρο της έρευνας: • με συνέχιση της ορθότερης συνεκτίμησης των αναγκών της αγοράς στην πολιτική E & TA • με εκσυγχρονισμό των επενδύσεων για να καταστούν αποτελεσματικότερες οι βιομηχανικές επιπτώσεις της έρευνας • με διευκόλυνση της δημιουργίας κοινοπραξιών ευρωπαϊκών επιχειρήσεων • προώθηση της ποιότητας • ορθότερη ενσωμάτωση των ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης στις άλλες πολιτικές • δημιουργία ενός νομικού περιβάλλοντος ευνοϊκού για την έρευνα • ανάπτυξη αντιρρυστικών τεχνολογιών και οικονομικών κινήτρων • καθιέρωση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας και βελτίωση του φορολογικού περιβάλλοντος, για τις ΜΜΕ κυρίως • ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου ορθολογική αξιοποίηση των στατιστικών

Προτεραιότητες δράσης για μια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα	
2. Ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας	
Στόχοι	Ενέργειες
☐ να ενισχυθεί η παρουσία της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις αγορές του πλανήτη που αναπτύσσονται ραγδαίως ☐ να συνεκτιμάται καλύτερα η κατάσταση της βιομηχανίας των εταιρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ☐ να υποστηριχθούν οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες για συνεργασία κοινοτικού ενδιαφέροντος ☐ να διευκολυνθεί η ανταλλαγή πείρας και τεχνογνωσίας μεταξύ των επιχειρήσεων, προς όφελος κυρίως των ΜΜΕ	α. σε οριζόντια βάση: • εντοπισμός και εξάλειψη των νομικών και φορολογικών εμποδίων που θίγουν τη βιομηχανική συνεργασία • ανάπτυξη μέσω βιομηχανικής συνεργασίας, με βάση την εμπειρία BC-Net • υποστήριξη της ανάπτυξης υπερεθνικών πρωτοβουλιών με άξονα τις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη, μέσω των διαρθρωτικών ταμείων • συζητήσεις "στρογγυλής τραπέζης" με θέματα που αφορούν τη βιομηχανία • προσφυγή στην ομάδα των γενικών διευθυντών της βιομηχανίας προς διευκόλυνση των πράξεων βιομηχανικής συνεργασίας και της αναζήτησης πληροφοριών και εταιρών • ανάπτυξη μιας συνεκτικής νομικής προσέγγισης για την κοινή αποτελεσματική προώθηση των Ευρωπαϊκών επενδύσεων στο εξωτερικό β. χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης • αναζήτηση λύσεων του τύπου μερικής εγγύησης των επενδύσεων • υποστήριξη της τυποποίησης και πιστοποίησης • εμπειρογνωμοσύνη στο πεδίο της χρηματοοικονομικής τεχνικής, διεθνούς και αντισταθμιστικής • υποστήριξη για την ανάπτυξη του ενεργειακού δυναμικού γ. χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Μεσογείου • ενίσχυση της τεχνολογικής συνεργασίας • συμμετοχή στο τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης και στις εξελίξεις της κοινωνίας των πληροφοριών • δημιουργία δικτύων επιχειρήσεων δ. Ιαπωνία και λοιπές ασιατικές χώρες • προγράμματα συνεργασίας • ενέργειες επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας • ενέργειες κατάρτισης και διάδοσης τεχνικών μεθόδων

Προτεραιότητες δράσης για μια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα	
3. Εξασφάλιση ισότιμου ανταγωνισμού	
Στόχοι	Ενέργειες
σε εξωτερικό επίπεδο ☐ να ληφθεί υπόψη ο πολλαπλασιασμός των στρατηγικών συμμαχιών ☐ να εντοπισθούν τα εμπόδια της ανάπτυξης των εξαγωγών και των επενδύσεων ☐ να τεθεί τέρμα στις διμερείς συμφωνίες που εισάγουν διακρίσεις ☐ να εξετασθεί η περίπτωση θέσπισης πολυμερών κανόνων με σκοπό να περιοριστούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που οφείλονται στις ίδιες τις επιχειρήσεις ☐ να θεσπισθούν κριτήρια για την προστασία του περιβάλλοντος, τα οποία και να εφαρμόζονται ουσιαστικά ☐ να αξιοποιηθεί καλύτερα το εμπορικό δυναμικό χωρών και περιοχών με τις οποίες η ΕΕ διατηρεί στενές σχέσεις για λόγους ιστορικούς και πολιτιστικούς σε εσωτερικό επίπεδο: ☐ να προσδιοριστεί μια συνεπής προσέγγιση ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστική λειτουργία και το άνοιγμα των αγορών ☐ να ενισχυθεί ο εσωτερικός κώδικας συμπεριφοράς της Ένωσης ☐ να ενισχυθεί η συνάφεια μεταξύ της πολιτικής του ανταγωνισμού και των άλλων πολιτικών	Εξωτερικές αγορές • επιδίωξη της επίλυσης των προβλημάτων τα οποία εκκρεμούν και μετά την ολοκλήρωση του Γύρου της Ουρουγουάης • αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης • ανάπτυξη διεθνών κανόνων ανταγωνισμού και ουσιαστική εφαρμογή αυτών • συνεκτίμηση των βιομηχανικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο ως εξαγωγέας όσο και ως εισαγωγέας • εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού για την αξιολόγηση της βιομηχανίας (Industrial Assessment Mechanism) • συνέχιση της βελτίωσης της διάθρωσης του κοινού δασμολογίου για ορθότερη συνεκτίμηση των συμφερόντων παραγωγών και χρηστών • τράπεζα δεδομένων για τα εμπόδια που θίγουν την ορθή λειτουργία των αγορών • βελτίωση των μέσων εμπορικής πολιτικής ώστε να γίνουν αποτελεσματικότερα • ανταλλαγή απόψεων γύρω από το πρόβλημα της εφαρμογής μέσων εμπορικής πολιτικής στις υπηρεσίες • συντονισμός της προώθησης των εξαγωγών και επενδύσεων με τις άλλες πολιτικές Εσωτερική αγορά: • συνέχιση της μείωσης των δημόσιων ενισχύσεων με συνεκτίμηση των περιφερειακών ανισοτήτων • ταχεία εκπόνηση ενός οριζόντιου συστήματος ελέγχου των ενισχύσεων • επανεξέταση των κριτηρίων αποδοχής των ενισχύσεων • συνάφεια μεταξύ των διαρθρωτικών πολιτικών και των πολιτικών ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων • συνάφεια μεταξύ των κανόνων που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις και των ρυθμίσεων που διέπουν τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις στο πλαίσιο άλλων πολιτικών • ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς (φυσικό αέριο, ηλεκτρική ενέργεια, τηλεπικοινωνίες)
Προτεραιότητες δράσης μιας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα	
4. Εξογγχρονισμός της παρέμβασης του δημόσιου τομέα	
Στόχοι	Ενέργειες

☐ να διασφαλισθεί η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ☐ να ενισχυθεί η διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής ☐ να απλοποιηθούν οι μηχανισμοί του δημοσίου που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας ☐ να συνεχισθεί η απορρύθμιση και η απλοποίηση των διοικητικών διατυπώσεων ☐ να εκσυγχρονισθούν οι δημόσιες διοικητικές αρχές ☐ να βελτιωθεί η διαδικασία συνεννόησης με τις επιχειρήσεις για θέματα που αφορούν την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας ☐ να επέλθει προσέγγιση των διοικητικών υπηρεσιών που είναι επιφορτισμένες με την έρευνα και τη βιομηχανία ☐ να μειωθούν οι δαπάνες που συνδέονται με τις κανονιστικές ρυθμίσεις	• <i>συνέχιση της πορείας απορρύθμισης (με διερεύνηση π.χ. της σκοπιμότητας προσφυγής στα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης)</i> • <i>επανακαθορισμός των στόχων του δημόσιου τομέα</i> • <i>συνεκτική εκμετάλλευση των διαρθρωτικών πόρων ώστε να παρακολουθούνται οι βιομηχανικές μεταβολές και να διευκολυνθεί η ανάπτυξη "συσπειρώσεων" ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων</i> • <i>ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων και ΜΜΕ</i> • <i>απλοποίηση των διαδικασιών και μεγαλύτερη διαφάνεια αυτών (συμβολή στις εργασίες της ομάδας για τη διοικητική και νομοθετική απλοποίηση)</i> • <i>επιτάχυνση της εγκατάστασης των διευρωπαϊκών τηλεματικών δικτύων μεταξύ διοικητικών αρχών</i> • <i>συνεκτική χρησιμοποίηση των κοινοτικών μέσων</i> • <i>αναζήτηση τρόπου βελτίωσης των διαδικασιών λήψης αποφάσεων</i>
---	---

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
A. Ο στόχος	10
B. Το κεκτημένο.....	11
Γ. Οι νέες προκλήσεις.....	13
Δ. Η αναζήτηση νέων θέσεων απασχόλησης.....	15
I. Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	17
A. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παγκόσμια οικονομία	17
1. <i>Η ανταγωνιστική θέση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.....</i>	<i>17</i>
2. <i>Η γνώση και οι ανθρώπινοι πόροι.....</i>	<i>18</i>
3. <i>Η ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων και η βελτίωση της οργάνωσης της παραγωγής.....</i>	<i>20</i>
4. <i>Η οικονομική και κοινωνική συνοχή: ένας ενισχυμένος ρόλος για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....</i>	<i>21</i>
5. <i>Η επιστημονική και τεχνολογική πείρα.....</i>	<i>22</i>
B. Προνόμια στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη.....	23
1. <i>Το βιομηχανικό δυναμικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη.....</i>	<i>23</i>
α) <i>Συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις παγκόσμιες αγορές.....</i>	<i>23</i>
β) <i>Οι άξονες της ανάπτυξης: μερικά παραδείγματα.....</i>	<i>24</i>
2. <i>Η αξιοποίηση της βιομηχανικής παράδοσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....</i>	<i>25</i>
α) <i>Οι όροι της ανταγωνιστικότητας στις αγορές που έχουν φθάσει σε πλήρη ανάπτυξη.....</i>	<i>25</i>
β) <i>Ανάδειξη της αξίας του παραδοσιακού βιομηχανικού ιστού.....</i>	<i>26</i>
II. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ.....	27
A. Προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους.....	27
B. Ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας.....	29
Γ. Εξασφάλιση ισότιμου ανταγωνισμού	33
Δ. Εκσυγχρονισμός του ρόλου των δημόσιων αρχών	38

A. Ο στόχος

Παραμονές του 2000, η ευρωπαϊκή βιομηχανία έχει αποδυθεί σε μια πρωτοφανή προσπάθεια αναδιάρθρωσης και καινοτομίας για να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της στην παγκόσμια αγορά. Παράλληλα βρίσκεται αντιμέτωπη με την εξής πραγματικότητα:

- έναν ολοένα και οξύτερο διεθνή ανταγωνισμό.
- μια οικονομική ύφεση η οποία διαρκεί περισσότερο από όσο προβλεπόταν, μέσα σε ένα πλαίσιο όπου η αναμενόμενη ανάκαμψη δεν θα είναι για τούτο αποφασιστικός παράγοντας δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.
- νέες τεχνολογικές καινοτομίες (πληροφορική, βιοτεχνολογία, νέα υλικά), ο συνδυασμός των οποίων έχει ως αποτέλεσμα, οι επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους (έρευνα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, κατάρτιση, λογισμικό, κλπ.) να αυξάνονται ταχύτερα από τις υλικές επενδύσεις.
- ανεπάρκεια των μεγάλων ευρωπαϊκών δικτύων να αντλούν κάθε δυνατό όφελος από την επαναστατική ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορίας και από τις δυνατότητες βελτίωσης των μεταφορών και της κυκλοφορίας της ενέργειας μέσα σε μια μεγάλη αγορά ασφαλείας πιο ολοκληρωμένη, η οποία εξακολουθεί όμως να χαρακτηρίζεται από έντονες διαφορές και από μια λειτουργία ακόμη ανεπαρκή.
- ανάγκη να υποστηριχθεί η προσαρμογή της βιομηχανίας στις περιφέρειες με αναπτυξιακή καθυστέρηση.

Σε μια οικονομία που αποκτά οικουμενικό χαρακτήρα και όπου οι διάφοροι τομείς δραστηριότητας αλληλεξαρτώνται, η διπλή επιτακτική ανάγκη για ανάπτυξη καινοτομίας και για καταπολέμηση της ανεργίας οδηγεί σε αμφισβήτηση των κλασικών μορφών οργάνωσης της εργασίας, της παραγωγής και της καινοτομίας, καθώς και των τρόπων διαχείρισης και παρέμβασης των επιχειρήσεων και των δημόσιων αρχών.

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο "Η βιομηχανική πολιτική σε ένα περιβάλλον ανοικτό και ανταγωνιστικό" (1990), τα συμπεράσματα της οποίας είχαν εξ ολοκλήρου εγκριθεί από το Συμβούλιο, ετίθεντο οι βασικές αρχές μιας κοινοτικής βιομηχανικής πολιτικής.

Οι αρχές αυτές επικυρώνονται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τον τίτλο "Βιομηχανία".

Στη Λευκή Βίβλο "Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση", και ιδίως στο κεφάλαιο "Προς τη συνολική ανταγωνιστικότητα", αποσαφηνίζονται οι κατευθύνσεις βάσει των οποίων μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή οι παραπάνω αρχές.

Ο στόχος και η προστεθειμένη αξία της παρούσας ανακοίνωσης είναι να προσδιοριστούν και να προταθούν, με βάση τα κεκτημένα, οι ενέργειες που θα συμβάλουν σε συγκεκριμένη ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Ένωσης δια συνεκτιμήσεως:

- των νέων προκλήσεων με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη.
- της ανάγκης για δημιουργία και προσέλκυση νέων θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη.
- του γεγονότος ότι η ανταγωνιστικότητα δεν είναι αυτοσκοπός αλλά ουσιαστικό μέσο για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

B. Το κεκτημένο

Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο *"Η βιομηχανική πολιτική σε ένα περιβάλλον ανοικτό και ανταγωνιστικό"* (1990) άνοιξε δρόμο για μια νέα προσέγγιση της βιομηχανικής πολιτικής με την οποία:

- καθιερώνεται με σαφήνεια η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ασφαλώς τον πρώτο λόγο, και δημοσίων αρχών, ο ρόλος των οποίων είναι πρώτα απ' όλα να δημιουργούν ευνοϊκό και δυναμικό περιβάλλον για τη βιομηχανική ανάπτυξη· και
- εγκαταλείπονται οι αμυντικές και προστατευτικές τομεακές προσεγγίσεις οι οποίες εφαρμόζονταν συχνά κατά το παρελθόν.

Με την ανακοίνωση κατέστη δυνατόν:

- να δημιουργηθεί συναίνεση για μια πολιτική προσαρμοσμένη στον οικουμενικό χαρακτήρα των αγορών και των προβλημάτων της βιομηχανίας·
- να διακριθεί η ευρωπαϊκή προβληματική από τις διάφορες εθνικές προσεγγίσεις μεταξύ των οποίων υπήρχαν τεχνητές συγκρούσεις·
- να αναδυθεί μια σύγχρονη αντίληψη βιομηχανικής πολιτικής βασιζόμενη στον κατ' ανάγκη συμπληρωματικό χαρακτήρα των διαφόρων τομεακών πολιτικών που ασκούν επίδραση στον βιομηχανικό τομέα: διεθνές εμπόριο, ανταγωνισμός, εσωτερική αγορά, προστασία του περιβάλλοντος, έρευνα και ανάπτυξη, δίκτυα, οικονομική και κοινωνική συνοχή, ΜΜΕ.

Η ύπαρξη ωστόσο ενός μακροοικονομικού περιβάλλοντος σταθερού και προβλέψιμου εξακολουθεί ασφαλώς να είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας.

Οι παραπάνω βασικές αρχές εφαρμόστηκαν με επιτυχία στο πλαίσιο διαφόρων πρωτοβουλιών στον τομέα της βιομηχανίας που αναλήφθηκαν από την Επιτροπή από το 1990 και μετά, ιδιαιτέρως δε:

- στην αυτοκινητοβιομηχανία, όπου επιδιώχθηκε η επίτευξη ισορροπίας ώστε να εξασφαλισθεί η ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας εντός της μεταβατικής προθεσμίας η οποία ετέθη στο πλαίσιο της συμφωνίας που συνήφθη με την Ιαπωνία·
- στη ναυτιλία, όπου τα ενδιαφερόμενα μέρη προσδιορίζουν από κοινού, στο πλαίσιο ενός ευρέος φόρουμ, τις λύσεις που προσιδιάζουν στο μέλλον των επιχειρήσεων·
- στις βιοτεχνολογίες, για τις οποίες επιδιωκόμενος στόχος, ώστε να εξασφαλισθεί η ανταγωνιστικότητά τους, είναι να καταστεί ο κοινοτικός χώρος εξίσου ελκυστικός με τον αντίστοιχο των ανταγωνιστριών χωρών, με σεβασμό της ανάγκης για προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος.

Η Επιτροπή εξακολουθεί να αντλεί ιδέες απ' αυτήν την οριζόντια προσέγγιση, κυρίως δε σχετικά με δύο νέα πεδία δράσης, τα εξής:

- την κοινωνία των πληροφοριών, η εγκαθίδρυση της οποίας θα επηρεάσει καθοριστικά το σύνολο των βιομηχανικών δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και
- τη συνεργασία με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, η οποία ασφαλώς δεν αφορά αποκλειστικά την ενίσχυση της συνεργασίας με τους άλλους εταίρους της Ένωσης, και κυρίως τις χώρες με τις οποίες διατηρεί στενές σχέσεις για ιστορικούς και πολιτιστικούς λόγους.

Αρκετοί από τους στόχους της ανακοίνωσης του 1990 οι οποίοι απέβλεπαν σε προώθηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας έχουν κατά μεγάλο μέρος επιτευχθεί:

- η ολοκλήρωση του χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, ήδη από το 1993, αποτελεί την ουσιαστικότερη πρόοδο που σημείωσε η Ευρωπαϊκή Ένωση ως συμβολή στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας·
- οι διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ είχαν αίσιο πέρας·

- σημαντικές πιστώσεις αποδεσμεύθηκαν για να γίνουν μεταβολές στον βιομηχανικό τομέα στο πλαίσιο της πολιτικής της συνοχής.
- η κοινοτική πολιτική στον χώρο της έρευνας συνεκτιμά στο εξής καλύτερα τις ανάγκες της αγοράς και των επιχειρήσεων, ιδιαιτέρως των ΜΜΕ, όπως δείχνουν οι προτεραιότητες του τέταρτου προγράμματος-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης (1994-98).
- η εγκατάσταση διευρωπαϊκών δικτύων απολαύει αυξημένης υποστήριξης.
- τέθηκαν οι βάσεις για μια πολιτική των ανθρωπίνων πόρων.

Η συναίνεση γύρω από τις αρχές της ανακοίνωσης του 1990 δημιούργησε τις προϋποθέσεις να περιληφθούν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση νομικά μέσα για την υλοποίηση της βιομηχανικής πολιτικής η οποία ορίζεται, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, ως μια γενική υποχρέωση που την μοιράζονται η Κοινότητα και τα κράτη μέλη για να εξασφαλίσουν **"την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας"** (Άρθρο 3 της Συνθήκης) και **"μεριμνούν ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Κοινότητας"** (Άρθρο 130, παράγρ. 1 της Συνθήκης).

Εναπόκειται καταρχάς στα κράτη μέλη και στην τοπική αυτοδιοίκηση να προωθήσουν την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας μέσω ενός συστήματος ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών.

Στο άρθρο 130 παράγρ. 2 διευκρινίζεται ωστόσο ότι, για την επίτευξη αυτών των στόχων, **"τα κράτη μέλη συνεννοούνται μεταξύ τους και με την Επιτροπή και, εφόσον χρειάζεται, συντονίζουν τις δράσεις τους"**. Η Επιτροπή επιφυλάσσει για τον εαυτόν της την ειδική αποστολή **"να αναλαμβάνει κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού"**.

Επικουρικά προς τις ενέργειες σε εθνικό επίπεδο, η κοινοτική δράση συμβάλλει κατά γενικό τρόπο στον στόχο για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με τη λήψη οριζόντιων μέτρων μέσω μιας σειράς κοινών πολιτικών (έρευνα, συνοχή, επαγγελματική κατάρτιση, δίκτυα, εξωτερικό εμπόριο) που εφαρμόζονται τις πιο πολλές φορές με ειδική πλειοψηφία, καθώς και μέσω της πολιτικής του ανταγωνισμού.

Το Συμβούλιο μπορεί επίσης, αποφαινόμενο ομόφωνα επί προτάσεως της Επιτροπής, να αποφασίζει για τη λήψη ειδικών μέτρων με σκοπό τη στήριξη ενεργειών που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη για την υλοποίηση των στόχων των προβλεπόμενων στο άρθρο 30 παραγρ. 1 της Συνθήκης.

Κατά συνέπεια, ένα συνεκτικό σύνολο νομικών βάσεων για την πολιτική της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας αποτελούν: ο Τίτλος XIII "Βιομηχανία", ο Τίτλος XV (Άρθρο 130 ΣΤ και επόμενα) σχετικά με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, ο Τίτλος VIII (Άρθρο 123) σχετικά με την κοινωνική πολιτική και τις μεταβολές στον βιομηχανικό τομέα, και ο Τίτλος XII για τα διευρωπαϊκά δίκτυα.

Γ. Οι νέες προκλήσεις

Για την εφαρμογή της βιομηχανικής πολιτικής πρέπει σήμερα να ληφθεί υπόψη ένα σύνολο νέων στοιχείων:

- **Τα συνεχιζόμενα υψηλά ποσοστά ανεργίας:** οι εξελίξεις που σημειώθηκαν ως προς την οικονομική κατάσταση, όπου την περίοδο ραγδαίας ανάπτυξης του τέλους της δεκαετίας του '80, διαδέχθηκε μία από τις σοβαρότερες οικονομικές κρίσεις μετά τη δεκαετία του '30, δημιούργησαν ανεργία σε εξαιρετικά ανησυχητικά ποσοστά, πράγμα που αποβαίνει σε βάρος της συνοχής. Επιπλέον, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας ελαττώνουν την ικανότητα των διαφόρων παραγόντων να αποδέχονται τις αλλαγές που είναι αναγκαίες ώστε να ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας σε ολόκληρη την επικράτεια της Ένωσης.

- **Οι μεταβολές σε διεθνές πλαίσιο**, το οποίο σηματοδοτείται από γεωπολιτικές ανατροπές, μια γενικευμένη υποχρέωση για κινητικότητα σε όλα τα πεδία, την ολοκλήρωση του Γύρου της Ουρουγουάης και τη μελλοντική ίδρυση ενός Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Υπάρχουν σήμερα εμφανή σημεία που τείνουν να αποδείξουν ότι η παγκόσμια ύφεση των αρχών της δεκαετίας του '90 βρίσκεται σε υποχώρηση. Η ανάκαμψη, η ταχεία μείωση των επιτοκίων και η σταδιακή αύξηση της προσφοράς θέσεων απασχόλησης επιβεβαιώνουν αυτήν την πορεία.
- **Η ανάδυση νέων τεχνολογιών**, εκείνων κυρίως που συνδέονται με την κοινωνία των πληροφοριών, μεθερμηνεύεται σε αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από την κατανάλωση πρώτων υλών. Αυτό συνεπάγεται μετατόπιση των βασικών πηγών προστιθέμενης αξίας προς τους μη υλικούς πόρους, πράγμα το οποίο αντανακλάται κυρίως στην αύξουσα σημασία των υπηρεσιών και στη σταδιακή ενσωμάτωση αυτών στις βιομηχανικές δραστηριότητες και που χαρακτηρίζεται από ορισμένους ως "επανάσταση της νοημοσύνης". Το φαινόμενο υποκατάστασης κεφαλαίου - εργασίας που παρουσιάστηκε εξ αιτίας της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών της παραγωγής υποβάλλει ταυτοχρόνως την ιδέα της αποσύνδεσης της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης από την ανάπτυξη: δεν αρκεί πλέον μόνο η αναθέρμανση της ανάπτυξης για να αυξηθεί η απασχόληση.
- **Η διαρκής και σταθερή ανάπτυξη** που σέβεται το περιβάλλον μας υποχρεώνει, όπως τονίζοταν από την Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο "Ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και προστασία του περιβάλλοντος", να θεωρούμε την ποιότητα του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη ως αλληλεξαρτώμενες¹. Σε ό,τι αφορά τη βιομηχανία, η εφαρμογή μιας συνολικής πολιτικής για το περιβάλλον μπορεί να συμβάλει ώστε να βελτιωθεί η διαχείριση των πόρων και να κερδηθεί η εμπιστοσύνη του κοινού, ενώ ταυτόχρονα θα ανοίγουν νέες αγορές διάθεσης των προϊόντων. Αυτό αποκτά μεγαλύτερη σημασία από τη στιγμή που η μείωση της διάρκειας ζωής ορισμένων προϊόντων ή οι συνολικές επιπτώσεις της χρησιμοποίησής τους μπορούν να αποβούν σε βάρος της κερδοφορίας τους ή της συμβολής τους στην ανάπτυξη. Πρέπει συνεπώς να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να συνεκτιμώνται καλύτερα οι ανάγκες της κοινωνίας στο πλαίσιο της βιομηχανικής ανάπτυξης.
- **Η όξυνση του ανταγωνισμού** υποχρεώνει τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις σε συνεχείς προσπάθειες σε επίπεδο παραγωγικότητας. Οι επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επίσης αντιμέτωπες με ανταγωνιστικές βιομηχανικές στρατηγικές απέναντι στις οποίες η ανταγωνιστικότητά τους είναι όλο και πιο ευάλωτη εξαιτίας της αύξουσας αλληλεξάρτησης των οικονομιών. Αυτό ενισχύει τη σημασία που πρέπει να δοθεί στο πρόβλημα των μετεγκαταστάσεων και στο πρόβλημα των σχέσεων μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων και υπεργοληπτών, που είναι συχνά μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι στρατηγικές των επιχειρήσεων και οι αποφάσεις που αυτές παίρνουν σχετικά με τον διεθνή καταμερισμό της παραγωγής τους διαδραματίζουν στο εξής σημαντικότερο ρόλο στην εξέλιξη των συναλλαγών από όσο τα παραδοσιακά μέτρα εμπορικής πολιτικής (το εμπόριο intra-firme αντιπροσωπεύει πλέον του 50% των συναλλαγών μεταξύ των Τριών). Επιπλέον, **το ύψος των νομισματικών διακυμάνσεων** κατά τα τελευταία έτη, που οδήγησε σε μεταβολές της τάξεως από 50 έως 100% των συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας, αποτελεί έναν ισχυρό συντελεστή παρότρυνσης των επιχειρήσεων να προσεγγίζουν την παραγωγή τους προς τις αγορές².

¹ Στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση τονίζονται επίσης οι δεσμοί ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και τις άλλες πολιτικές, τονίζεται ότι οι απαιτήσεις οι σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ενσωματωθούν στον ορισμό και την υλοποίηση των άλλων πολιτικών της Κοινότητας, ότι για την εκπόνηση της περιβαλλοντικής πολιτικής, η Κοινότητα συνεκτιμά τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που ενδέχεται να προκύψουν από τη δράση ή από την απουσία δράσης και από την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κοινότητας στο σύνολό της, πτυχές πρωταρχικής σημασίας για την πολιτική τη σχετική με την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας.

² Πρβλ. πίνακα 1 του παραρτήματος II.

Εναπόκειται πρώτα απ' όλα στις επιχειρήσεις να αντιδράσουν απέναντι στις αλλαγές αυτές, οι οποίες με τη σειρά τους προϋποθέτουν εκσυγχρονισμό των πολιτικών που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα. Όπως τονίζεται και στη Λευκή Βίβλο, προϋπόθεση για μια σταθερή ανταγωνιστικότητα αποτελεί κυρίως η αποκατάσταση ενός σταθερού μακροοικονομικού πλαισίου που να επιτρέπει μια διαρκή ανάπτυξη στο πλαίσιο της οποίας θα δημιουργούνται θέσεις απασχόλησης. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές μπορούν να ενεργούν με προβλέψιμο τρόπο, πράγμα που μειώνει το κόστος των οικονομικών ενεργειών. Με καλύτερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, θα ενισχυθεί η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι πολιτικές αυτές πρέπει παράλληλα να λαμβάνουν υπόψη τον επιτακτικό στόχο για δημιουργία θέσεων απασχόλησης, την επιτάχυνση των βιομηχανικών μεταβολών και τα νέα ζητήματα όπως το σχετικό με τη μετεγκατάσταση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Αυτό δείχνει πόσο σημαντικό είναι για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας να αποκτήσει η Ένωση ενιαίο νόμισμα, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει η Συνθήκη.

- **Η νέα διάσταση της εσωτερικής αγοράς, της οποίας η αρμονική λειτουργία θα έχει στο εξής το προβάδισμα έναντι της εγκαθίδρυσής της**

Το ζήτημα πλέον δεν είναι μόνο να αποκτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση μια νομοθεσία που να καταργεί τα εμπόδια στις συναλλαγές· το ζήτημα είναι να λειτουργήσει μια "αγορά" με την έννοια του όρου καθεαυτήν, πράγμα που προϋποθέτει απελευθέρωση των υπηρεσιών του χρήματος, διαρκή απορρύθμιση ορισμένων τομέων ώστε να υπάρξει η δυνατότητα αποτελεσματικής πρόσβασης στις αγορές, αυξημένη ευελιξία της αγοράς εργασίας, μείωση των φορολογικών ανισοτήτων που προκαλούν κατάτμηση των αγορών, και μια ειλικρινή και θαρραλέα εκ μέρους των κρατών μελών αποδοχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των κανόνων.

Η εσωτερική αγορά αποκτά και μια νέα διάσταση με την εγκατάσταση των μεγάλων δικτύων (τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, ενέργεια), για τα οποία η μείωση των τιμών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας.

Αν ληφθούν υπόψη οι αρμοδιότητες των δημόσιων αρχών σε επίπεδο κανονιστικών ρυθμίσεων, καθώς και ως επενδυτών και αγοραστών σε ορισμένους κλάδους, συνάγεται η σημασία του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν εν προκειμένω. Οι συστάσεις της έκθεσης "*Η Ευρώπη και η παγκόσμια κοινωνία των πληροφοριών*", που καταρτίστηκε, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου, από ομάδα υψηλού επιπέδου υπό την προεδρία του κ. Bangemann, είναι ενδεικτικότερες.

- **Η ανάπτυξη των ιδιωτικοποιήσεων και της απορρύθμισης, η αναζήτηση των αποτελεσματικότερων τρόπων ρύθμισης και ο νέος ρόλος των δημόσιων υπηρεσιών:** από ενδιαφέρον για βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας, τα περισσότερα κράτη μέλη³ έχουν δρομολογήσει πολιτικές ιδιωτικοποίησης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων, μείωσης των δαπανών που βαρύνουν τη βιομηχανία εξαιτίας των ρυθμίσεων και εκσυγχρονισμού των δημόσιων υπηρεσιών. Οι εξελίξεις αυτές, που μπορούν να συμβάλουν σε βελτίωση της συνολικής παραγωγικότητας της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να τύχουν υποστήριξης με συνεκτίμηση των εθνικών εμπειριών και ιδιαιτεροτήτων.

Δ. Η αναζήτηση νέων θέσεων απασχόλησης

Η αναθέρμανση της απασχόλησης και η εδραίωση της ανάκαμψης στην Ευρωπαϊκή Ένωση τότε μόνο θα επιτευχθούν όταν στηριχθούν σε μια βιομηχανία ανταγωνιστική και καινοτόμο η οποία θα λειτουργεί μέσα σε ένα αποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο και βάσει ενός αναπτυξιακού μοντέλου μεγαλύτερης έντασης θέσεων απασχόλησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει εγγυημένα

³ Πρβλ., για παράδειγμα, τη Λευκή Βίβλο της Βρετανίας "Competitiveness - Helping business to win" HMSO -Μάιος 1994

να παραμείνει πόλος έλξης για παραγωγικές επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων και επενδύσεων από τρίτες χώρες⁴.

Υιοθετώντας τη Λευκή Βίβλο ως άξονα αναφοράς για τη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών αυτής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποστήριξε μια προσέγγιση της βιομηχανικής ανάπτυξης βασιζόμενη στη συνολική ανταγωνιστικότητα, παράγοντα ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, που έχει ως στόχο την ενίσχυση της παρουσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις αγορές του μέλλοντος, εκείνες κυρίως που συνδέονται με τις τηλεπικοινωνίες, την πληροφορία, τις βιοτεχνολογίες, την προστασία του περιβάλλοντος, τα νέα υλικά και την ενέργεια.

Οι κλάδοι οι πλέον υποσχόμενοι από πλευράς απασχόλησης, μέσω κυρίως των ΜΜΕ, είναι όσοι προστρέχουν σταθερά σε νέες τεχνολογίες, κυρίως δε εάν η βιομηχανική ανάπτυξη συνδέεται με ανάπτυξη των κατάλληλων υπηρεσιών. Το "Όλοκληρωμένο Πρόγραμμα ΜΜΕ" που πρότεινε πρόσφατα η Επιτροπή δείχνει ότι η συμβολή των επιχειρήσεων αυτών στη συνολική ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας αξίζει μεγάλης προσοχής. Ακόμη, στους κλάδους αυτούς οι δημόσιες αρχές έχουν έναν ιδιαίτερο ρόλο να διαδραματίσουν, όχι μόνο επειδή τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επενδυτές και πελάτες ταυτοχρόνως, αλλά και επειδή η αγορά -- ιδιαίτερος δε η εν δυνάμει ζήτηση - εξαρτάται από τις προσπάθειες που αυτά θα καταβάλουν για την προώθηση πρότυπων πειραματικών έργων και για προσανατολισμό των επιλογών που αφορούν την υποδομή στους κλάδους υγείας, των μεταφορών και του περιβάλλοντος. Όπως προκύπτει από την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την κοινωνία των πληροφοριών, κρίνεται απαραίτητο να επαναπροσανατολισθούν σε κοινοτικό επίπεδο ορισμένες κοινές πολιτικές που αφορούν:

- την έρευνα κατά την οποία πρέπει να συνεκτιμώνται περισσότερο οι ανάγκες της βιομηχανίας στα πρώτα στάδια της παραγωγής, όπως συνέβη κατά την προπαρασκευαστική εκπόνηση του τέταρτου προγράμματος-πλαίσιο για την κοινοτική έρευνα και ανάπτυξη.
- την επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση στο πεδίο των νέων τεχνολογιών.
- την κοινή εμπορική πολιτική ώστε να επιτευχθούν όροι διεθνούς ανταγωνισμού πραγματικά ισότιμοι.

Έτσι, η ανακοίνωση αποτελεί κατά πρώτον μια **μικροοικονομική αποτίμηση του ανταγωνιστικού δυναμικού της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης** στο πλαίσιο μιας συνολικής οικονομίας, για εκείνες από τις ευρισκόμενες σε πλήρη ανάπτυξη αγορές που αποτελούν πηγή θέσεων απασχόλησης⁵.

Με βάση αυτή τη διατύπωση, στο δεύτερο μέρος της ανακοίνωσης καθορίζονται οι **4 θεμελιώδεις άξονες** μιας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα, προσαρμοσμένης στις επιταγές των τεχνολογικών μεταβολών:

1. προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους,
2. ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας,
3. εξασφάλιση ισότιμου ανταγωνισμού τόσο σε κοινοτική όσο και σε διεθνή κλίμακα,
4. εκσυγχρονισμός του ρόλου των δημόσιων αρχών.

⁴ Πρβλ., σχετικά, έκθεση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για το μέλλον της Γερμανίας ως βιομηχανικού κέντρου και τη διατήρησή του - BMWi Nr. 338

⁵ Το παράρτημα I εμφανίζει **ενημερωμένη σε σχέση με την ανακοίνωση του 1990, ανάλυση της κατάστασης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας όπως η κατάσταση αυτή μπορεί να αξιολογηθεί με βάση τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, ιδιαίτερος δε με βάση το "Πανόραμα της κοινοτικής βιομηχανίας", που καταρτίζεται κάθε χρόνο από την Επιτροπή σε συνεργασία με το σύνολο των επαγγελματικών οργανώσεων.**

Πλέον του ενός τρίτου της προστιθέμενης αξίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργείται στον βιομηχανικό τομέα, και μία περίπου θέση απασχόλησης στις τρεις ανήκει στη βιομηχανία. Μόνο μια βιομηχανία ανταγωνιστική και καινοτόμος θα δημιουργήσει εκ νέου τις προϋποθέσεις για μια διαρκή οικονομική ανάπτυξη και για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη.

Επιπλέον, πλήθος νέες δραστηριότητες του τομέα των υπηρεσιών εξαρτώνται άμεσα από τη βιομηχανία. Η καινοτομία και η επένδυση στον τομέα της βιομηχανίας είναι ουσιαστικά φορείς διάδοσης της προόδου προς άλλους σημαντικούς τομείς όπως είναι η παιδεία, η υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος, όπου οι δημόσιες αρχές έχουν απαραίτητα κάποιο ρόλο να διαδραματίσουν.

Κεντρικό στόχο πρέπει συνεπώς να αποτελέσει η εξασφάλιση των προϋποθέσεων ώστε να παραμείνει η Ευρώπη πόλος έλξης για τη βιομηχανία.

Στο πλαίσιο της ορθής λειτουργίας της οικονομίας της αγοράς, η επιδίωξη της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας βασίζεται κατά κύριο λόγο στις επιχειρήσεις. Για να αναλάβουν τις ευθύνες τους, οι δημόσιες αρχές πρέπει να στηρίξουν την ανάπτυξη των μελλοντικών αγορών και να προλάβουν μάλλον παρά να υποστούν τις συνέπειες των προσαρμογών.

Πρέπει λοιπόν να αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο για να εξαπλωθεί η παρουσία της στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη όσο και για να εξασφαλισθούν οι ευνοϊκότεροι δυνατοί όροι για τη μετάβαση της βιομηχανίας προς τον 21^ο αιώνα.

Α. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας

Η έννοια της ανταγωνιστικότητας είναι περίπλοκη και αποτελεί αντικείμενο πολλών συζητήσεων μεταξύ των οικονομολόγων⁶. Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ πρόκειται για την ικανότητα των επιχειρήσεων, βιομηχανιών, περιφερειών, χωρών ή υπερεθνικών περιφερειών, ενώ είναι και παραμένουν εκτειθεμένες στον διεθνή ανταγωνισμό, να εξασφαλίζουν στους συντελεστές της παραγωγής εισόδημα και επίπεδα απασχόλησης σχετικά υψηλά σε διαρκή βάση. Συγκεκριμένα, το ζήτημα είναι να εξασφαλισθεί ορθότερη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων παραγωγής οι οποίες και να βελτιώνονται με την πάροδο του χρόνου. Στο πλαίσιο της οικονομίας και του ανταγωνισμού που αποκτούν παγκόσμιες διαστάσεις, τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα δεν περιορίζονται πλέον στις παροχές σε φυσικούς πόρους.

Εξαιτίας της αύξησης των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αποτίμηση της ανταγωνιστικότητας και της σημαντικής επίδρασης των νομισματικών διακυμάνσεων, κάθε συνολική διαπίστωση σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα έχει μικρή σημασία.

Κατά την τελευταία δεκαετία, και κυρίως από το 1990 και μετά, αξίζει να επισημανθούν τα ακόλουθα στοιχεία:

⁶ Πρβλ. σχετικά τις αναλύσεις που περιέχονται στην τελευταία ετήσια οικονομική έκθεση της Επιτροπής.

- η φαινόμενη παραγωγικότητα της εργασίας αυξήθηκε με ταχύτερους ρυθμούς στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία από όσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- το κόστος της εργασίας αυξήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση με ρυθμό βραδύτερο από όσο στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ιαπωνία, με ρυθμούς όμως πολύ διαφορετικούς ανάμεσα στα διάφορα κράτη μέλη
- η ευρωπαϊκή βιομηχανία έχει μικρότερη παρουσία από την αμερικανική και την ιαπωνική στις αγορές προηγμένης τεχνολογίας και υψηλού αναπτυξιακού δυναμικού.

Πέραν των ως άνω ενδεικτικών στοιχείων τα οποία εκφράζουν μια πολύ περίπλοκη πραγματικότητα, να σημειωθεί ότι η ανταγωνιστικότητα βασίζεται σε στοιχεία πολύ περισσότερο ποικίλα και ποιοτικά σε σχέση με τα οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σε θέση ευνοϊκότερη από όσο φαίνεται.

1. Η ανταγωνιστική θέση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας

Τα στοιχεία που σηματοδοτούν την πορεία της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποκαλύπτουν αντιθετικές καταστάσεις, τόσο σε ό,τι αφορά τις αγορές όσο και σε ό,τι αφορά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των διαφόρων κρατών μελών ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αρκετές παραδοσιακές βιομηχανίες και "εθνικοί πρωταθλητές" βρίσκονται σε παρακμή, τη στιγμή που άλλες βιομηχανίες και επιχειρήσεις εμφανίζονται να προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες των οποίων η προσθετιμένη αξία είναι συχνά υψηλότερη. Οι μεταβολές που σημειώνονται στον βιομηχανικό τομέα και η αύξηση του παγκόσμιου ανταγωνισμού οδηγούν σε ανασφάλεια και απαισιοδοξία, συναισθηματικές καταστάσεις που επιτείνονται εξαιτίας των χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης και της αμφισβήτησης ορισμένων αξιών αναφοράς.

Κατά τα τελευταία έτη βελτιώθηκε σε αρκετά σημεία η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- οι εξαγωγές εμπορευμάτων σημείωσαν ανάκαμψη και έφθασαν κατά το 1993 σε ποσοστό 9% του ΑΕΠ σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές προς εξωκοινοτικές χώρες, και σε ποσοστό 13% του ΑΕΠ σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές στο εσωτερικό της Κοινότητας. Σημειώνεται σχετικά ότι με την αύξουσα ολοκλήρωση των οικονομιών στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρατηρείται το φαινόμενο υποκατάστασης των συναλλαγών με τρίτες χώρες από τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών⁷.
- Το εμπορικό ισοζύγιο της ΕΕ, το οποίο, από αρνητικό που ήταν το 1980 (-2,7% του ΑΕΠ) ανέκαμψε στις αρχές της δεκαετίας του '80 (0,5% του ΑΕΠ το 1986), επιδεινώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '80 (-0,8% του ΑΕΠ το 1992)⁸ για να ανακάμψει εκ νέου στις αρχές της δεκαετίας του '90⁹.

Το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ¹⁰, από ελλειμματικό που ήταν στα τέλη της δεκαετίας του '80, ανέκαμψε αισθητά στις αρχές της δεκαετίας του '90: το εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ έναντι

⁷ βλ. πίνακα 5 του παραρτήματος II

⁸ βλ. σχ. 6 του παραρτήματος II

⁹ Οι προβλέψεις του ΟΟΣΑ επιβεβαιώνουν τις σημαντικές ανακατατάξεις που σημειώνονται στο διεθνές εμπόριο: η ελλειμματική κατάσταση των αρχών της δεκαετίας του '90 θα γίνει πλεονασματική μέσα στο 1994 για την Ευρώπη, ενώ το αμερικανικό έλλειμμα θα εξακολουθήσει αυξανόμενο και το ιαπωνικό πλεόνασμα θα αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς.

¹⁰ Η ανάλυση των συναλλαγών μεταξύ των Τριών δείχνει ότι υπερισχύουν οι υπερατλαντικές και οι υπεριοηκινικές συναλλαγές (βλ. σχ. 4 του παραρτήματος II).

των ΗΠΑ μειώθηκε κατά 90% μεταξύ 1991 και 1993, ήτοι από 21 δισεκατομ. ECU περιορίστηκε σε 2 δισεκατομ. ECU.

Στο ίδιο διάστημα, το εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ έναντι της Ιαπωνίας μειώθηκε κατά 17% περίπου (από 30 σε 25 δισεκατομ. ECU), ενώ το έλλειμμα των ΗΠΑ έναντι της Ιαπωνίας αυξήθηκε κατά 45% περίπου (από 35,1 σε 50,7 δισεκατομ. ECU).

Το 1991, το εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ έναντι της Ιαπωνίας ισοδυναμούσε προς το 85% του ελλείμματος των ΗΠΑ έναντι της Ιαπωνίας· το 1993, ισοδυναμούσε μόλις προς το 49%.

- Η προσπάθεια των μεγαλύτερων επιχειρήσεων της ΕΕ στο πεδίο της έρευνας και ανάπτυξης (E & A) σημείωσε ταχύτερη πρόοδο από εκείνη των ανταγωνιστριών αμερικανικών και ιαπωνικών επιχειρήσεων. Για τις 50 συνολικά επιχειρήσεις που πραγματοποιούν τις υψηλότερες επενδύσεις στον χώρο της έρευνας, η αναλογία δαπανών έρευνας και κύκλου εργασιών σχεδόν διπλασιάστηκε μεταξύ 1984 και 1992 για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και ανήλθε κατά το 1992 σε 4,5%, αυξήθηκε κατά τι λιγότερο από 40% για τις ιαπωνικές επιχειρήσεις (οι οποίες εξακολουθούν ωστόσο να κατέχουν την πρώτη θέση -- 5,8% κατά το 1992) και κατά τι λιγότερο από 30% για τις αμερικανικές επιχειρήσεις (3,7% κατά το 1992)¹¹.
- Το ύψος μακροπρόθεσμης χρέωσης των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων παραμένει κατά μέσο όρο πολύ κατώτερο εκείνου των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων και η αποδοτικότητά τους βρίσκεται κατά κανόνα σε υψηλότερα επίπεδα.
- Το αποτέλεσμα της συγκριτικής εξέλιξης του κατά μονάδα κόστους της εργασίας στην Ένωση και στις κυριότερες ανταγωνίστριες χώρες είναι ευνοϊκό υπέρ της πρώτης : μεταξύ 1980 και 1993, το πραγματικό κατά μονάδα εργασιακό κόστος μειώθηκε σαφώς περισσότερο στην ΕΕ (-9,7 %) από όσο στις ΗΠΑ (-1,2 %) και στην Ιαπωνία (-8,3 %).

Ωστόσο, παραμένουν ή οξύνθηκαν μια σειρά από συγκριτικά μειονεκτήματα:

- τα μερίδια της αγοράς της ΕΕ στις παγκόσμιες εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων, ενώ εξακολουθούν να υπερβαίνουν εκείνα των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας, σημείωσαν κάμψη.¹²
- η εξειδίκευση της ΕΕ σε προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας και η παρουσία της στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη εξακολουθεί να μειονεκτεί απέναντι εκείνων των δύο μεγάλων ανταγωνιστών της.
- οι συναλλαγές της ΕΕ σε προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας έχουν γίνει ελλειμματικές από το 1986 και μετά, και το έλλειμμα αυτό είναι ιδιαιτέρως ανησυχητικό για τις αγορές που ενδιαφέρονται αμεσότερα για την εγκαθίδρυση της κοινωνίας των πληροφοριών.
- η παραγωγικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σημείωσε ταχύτερη πρόοδο από την παραγωγικότητα της αμερικανικής βιομηχανίας και αυτήν της ιαπωνικής.
- η προσπάθεια E & A που υποστηρίζεται από τις δημόσιες αρχές στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολύ πιο διασκορπισμένη από την αντίστοιχη προσπάθεια στην Ιαπωνία ή στις ΗΠΑ. Ο ανταγωνισμός στο πεδίο E & A μπορεί να επιταχύνει την τεχνική πρόοδο και την καινοτομία στις επιχειρήσεις, οι δημόσιες αρχές όμως οφείλουν, στον βαθμό που τις αφορά, να μεριμνούν ώστε οι περιορισμένοι πόροι που έχουν στη διάθεσή τους να χρησιμοποιούνται κατά βέλτιστο τρόπο.

Απέναντι σ'αυτήν την κατάσταση, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε άλλο παρά αμελητέα.

¹¹ βλ. πίνακα 18 του παραρτήματος II

¹² Το ποσοστό των εξαγωγών της ΕΕ στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου μειώθηκε από 29% κατά το 1980 σε 25% κατά το 1986 και σε 24% κατά το 1992. Το 1992, οι εξαγωγές των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας αντιστοιχούσαν σε 17,3% και 16,6% του διεθνούς εμπορίου αντιστοίχως (βλέπε σχήμα 3 του παραρτήματος II).

2. Η γνώση και οι ανθρώπινοι πόροι

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να είναι ανταγωνιστική στις παγκόσμιες αγορές από πλευράς ποιότητας, βιομηχανικού σχεδίου και αξιοπιστίας των προϊόντων. Οι παράγοντες αυτοί προσδιορίζουν την επιτυχία των εξαγωγών καθοριστικότερα από το ίδιο το κόστος παραγωγής. Οι ίδιοι αυτοί παράγοντες προϋποθέτουν επένδυση σε ανθρώπινους πόρους, επένδυση με σκοπό την εσωτερική και εξωτερική ευελιξία και επένδυση σε μεθόδους διαχείρισης και παρέμβασης των δημόσιων αρχών. Η πορεία των διαρθρωτικών αλλαγών θα συνεχιστεί με ταχύ ρυθμό και η απασχόληση θα εξακολουθήσει να φθίνει στους παραδοσιακούς κλάδους ενώ θα αυξάνεται με βραδύ ρυθμό στις νεοαναδυόμενες δραστηριότητες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει συνεπώς να βρει τρόπους δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης και παράλληλα να εξακολουθήσει να υποστηρίζει την κατάρτιση και την παροχή συμβουλών και βοήθειας προς όλους εκείνους που χάνουν την εργασία τους εξαιτίας των διαρθρωτικών αλλαγών.
- Ο πλούτος των εθνών βασίζεται ολοένα και περισσότερο στην αξιοποίηση της πληροφορίας και της γνώσης χάρη στην καταπληκτική πρόοδο των τεχνολογιών της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών. Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ των προοπτικών ανάπτυξης των τεχνολογιών, των προϊόντων (τηλεφώνων και υπολογιστών, τηλεοπτικών συσκευών, συσκευών ανάγνωσης διαλογικών δίσκων και συνδυασμών αυτών), ανάπτυξης των προγραμμάτων (λογισμικό, βάσεις δεδομένων, οπτικοακουστικά προγράμματα κλπ.) καθώς και των συναφών υπηρεσιών και δικτύων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ισχυρά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε αρκετά από αυτά τα πεδία καθώς και όλα τα μέσα για να διατηρήσει ή να κατακτήσει στο πλαίσιο αυτών ουσιαστικά μερίδια της αγοράς (π.χ. η αγορά του GSM (παγκόσμιο σύστημα κινητής τηλεφωνίας) εγκαθιδρύθηκε με αφετηρία μια ευρωπαϊκή κανονιστική ρύθμιση).
- Το κύριο πλεονέκτημα που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση για να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της στον τομέα της βιομηχανίας βασίζεται στην ικανότητά της να δημιουργεί και να αξιοποιεί τη γνώση χάρη στο υψηλό επιπέδου εργατικό δυναμικό και στην κοινωνική συναίνεση βάσει της οποίας μπορεί να εκτιμηθεί η αξία του. Η σύνδεση των κοινωνικών εταίρων με τη διαχείριση της οικονομικής και κοινωνικής αλλαγής αποτελεί έτσι ουσιαστικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Η συμβολή των κοινωνικών εταίρων στον εκσυγχρονισμό των εργασιακών σχέσεων αποτελεί ισχυρό παράγοντα συνοχής και μεγαλύτερων επιδόσεων.
- Οι συνέπειες από την ταχεία ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών επί όλων των πτυχών της οικονομίας, της βιομηχανίας και της κοινωνίας, καθιστούν την ικανότητα του ανθρώπου να αναπτύσσει και να διαχειρίζεται τη γνώση σημαντικότερη από ποτέ άλλοτε. Το τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης προβλέπει στο εξής επέκταση της κατάρτισης και της κινητικότητας των ερευνητών, συμπεριλαμβανομένων αυτών της βιομηχανίας.
- Πρέπει να αναπτυχθούν η υποδομή και το περιβάλλον ώστε να υπάρξει δυνατότητα για:
 - τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος,
 - ανύψωση της στάθμης κατάρτισης των ανθρώπινων πόρων,
 - διαχείριση των βιομηχανικών μεταβολών,
 - αφομοίωση των νέων τεχνολογιών,
 - επιτάχυνση της διάδοσης της καινοτομίας, καθώς και
 - την αναγκαία αναδιοργάνωση ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της βιομηχανίας και η προστιθέμενη αξία των κοινοτικών προϊόντων.

3. Η ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων και η βελτίωση της οργάνωσης της παραγωγής

- Το γεγονός ότι η δημιουργία πλούτου βασίζεται ολοένα και περισσότερο στους μη υλικούς πόρους καθιστά την οικονομία πολύ πιο ρευστή και άστατη. Η ρευστότητα των συντελεστών και η ικανότητα αποτελεσματικού συνδυασμού αυτών έχουν συνεπώς αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία από τις παροχές σε πρώτες ύλες στις συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων και κρατών. Το γεωγραφικό κριτήριο, επί του οποίου βασίζονται οι περισσότερες από τις πολιτικές που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα στον τομέα της βιομηχανίας, πρέπει σταδιακά να δώσει τη θέση του στο κριτήριο των δικτύων σε παγκόσμια κλίμακα.

- Η ταχεία εγκατάσταση μεγάλων ολοκληρωμένων δικτύων που θα εξασφαλίζουν με αποτελεσματικότητα την κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών, πληροφοριών και ενέργειας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και προς τα έξω κρίνεται συνεπώς ως ουσιαστικός παράγοντας για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας.

Το δίκτυο των πετρελαιοαγωγών απεικονίζει τη δυναμική συνεισφορά της ολοκλήρωσης των μεγάλων δικτύων στο πεδίο της ανταγωνιστικότητας. Η βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως μη διαθέτουσα ακόμη ολοκληρωμένο δίκτυο πετρελαιοαγωγών, δρα σήμερα υπό όρους λιγότερο πλεονεκτικούς συγκριτικά με τη Β. Αμερική, όπου τέτοιο δίκτυο υπάρχει. Η εγκατάσταση ενός μεγάλου ευρωπαϊκού δικτύου πετρελαιοαγωγών, ασφαλούς μέσου μεταφοράς που επιπλέον θα μειώνει τη συμφόρηση του οδικού δικτύου, θα συνέβαλλε συνεπώς σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.
- Το κόστος της ενέργειας επηρεάζει όχι μόνο τις μεγάλες ενεργειοβόρες βιομηχανίες αλλά και τη βιομηχανία στο σύνολό της, εξαιτίας π.χ. της επίδρασης των τιμών της ενέργειας στο κόστος μεταφοράς. Μόνον μια ανοικτή αγορά όπου οι αγοραστές ενέργειας μπορούν να επιλέγουν αφενός τη μορφή ενέργειας που επιθυμούν και αφετέρου τους πιο αποτελεσματικούς προμηθευτές είναι σε θέση να διαμορφώνει ανταγωνιστικές τιμές. Η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς είναι λοιπόν περισσότερο παρά ποτέ στην ημερήσια διάταξη.
- Καλύτερες συνθήκες οργάνωσης, που θα αφήνουν μεγάλα περιθώρια στο επιχειρηματικό πνεύμα, στην ομαδική εργασία και στη συνεργασία, θα προσδιορίζουν ολοένα και περισσότερο τη δυνατότητα για αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας και της προστιθέμενης αξίας. Η εκμετάλλευσή τους συνεπάγεται αποτελεσματική χρησιμοποίηση όλων των δυνατοτήτων που προσφέρονται από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας και σχέσεις πολύ στενότερες μεταξύ παραγωγών και χρηστών. Οι δημόσιες και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις υποχρεώνονται έτσι να επανεξετάζουν σε μόνιμη βάση τους τρόπους οργάνωσης και τις στρατηγικές τους, πράγμα που οδήγησε στη δημιουργία της έννοιας BPR (Business Process Reengineering). Το σύνολο των διοικητικών συστημάτων πρέπει να αναπροσαρμοσθεί με βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και του συντονισμού αυτών.
- Ως εκ τούτου - και αυτό αποτελεί το επίκεντρο των συζητήσεων σχετικά με την κοινωνία των πληροφοριών - οι όροι πρόσβασης στην πληροφορία, στα δίκτυα μέσω των οποίων αυτή κυκλοφορεί και στις υπηρεσίες που εξυπηρετούν τη χρησιμοποίησή της διαδραματίζουν ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Η διαθεσιμότητα και η ποιότητα της υποδομής και των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, βάσεων δεδομένων, κλπ.), κυρίως δε η μείωση του κόστους αυτών, γίνονται συνεπώς ένα μείζονος σημασίας στοιχείο για τη βιομηχανική πολιτική.
- Η βιομηχανία παραμένει στο επίκεντρο των παραγωγικών διαδικασιών και πρέπει να εξακολουθήσει να διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στην ευρωπαϊκή οικονομία. Η αποδοτικότητα των παραγωγικών επενδύσεων εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από τις συναφείς προς αυτές επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους (έρευνα και ανάπτυξη, κατάρτιση, εμπόριο, λογισμικό, κλπ.). Το ποσοστό των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους υπερβαίνει ήδη το ήμισυ των επενδύσεων σε υλικούς πόρους. Η εξέλιξη αυτή πρέπει να μας κάνει να θεωρούμε ως επένδυση κάθε δαπάνη που βελτιώνει την ικανότητα κέρδους του υπάρχοντος ενεργητικού. Οι στρατηγικές των επιχειρήσεων και οι κρατικές πολιτικές οφείλουν να το λαμβάνουν υπόψη.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει τον πιο ποικίλο και πλούσιο εδαφικό χώρο του κόσμου ως εκ της ποιότητας της υποδομής, του τρόπου ζωής και του περιβάλλοντος καθώς και της πολιτιστικής ποικιλότητας. Αυτό είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα του οποίου η αξία μπορεί να αναδειχθεί καλύτερα με μια πιο εναρμονισμένη προσέγγιση της διευθέτησης και διαχείρισης του εν λόγω χώρου, κατά την οποία να συνεκτιμάται επίσης η αναγκαιότητα διασύνδεσης με τα άλλα οικονομικά σύνολα, εκείνα κυρίως των οποίων η γεωγραφική και πολιτιστική εγγύτητα αποτελούν ένα επιπλέον πλεονέκτημα.

4. Ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και οικονομική και κοινωνική συνοχή

- Οι περιφέρειες τις οποίες αφορά η συνοχή βρίσκονται αντιμέτωπες με αρκετές προκλήσεις που απορρέουν από την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, το βάσει της ΓΣΔΕ εμπορικό άνοιγμα της Κοινότητας προς τις οικονομίες των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης. Ως απάντηση σ' αυτές τις προκλήσεις, είναι ανάγκη να ενσωματωθεί ο στόχος της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας στην οικονομική στρατηγική των εν λόγω περιφερειών· και αντιστρόφως, ο στόχος αυτός πρέπει να συνεκτιμά πλήρως την πολιτική της συνοχής.
- Η σημαντική εδαφική συγκέντρωση της ανταγωνιστικής βιομηχανικής δραστηριότητας γίνεται πρόξενος απώλειας οικονομικού δυναμικού για την Ένωση. Η τάση αυτή για συγκέντρωση καθόλου δεν είναι αναπόδραστη : η ανταγωνιστικότητα πρέπει να βασιστεί μελλοντικά πολύ λιγότερο στις οικονομίες κλίμακας και στην παραγωγή μεγάλης κλίμακας και πολύ περισσότερο στην ικανότητα να συνδυάζει τα κατάλληλα στοιχεία και να έχει τον έλεγχο της επαρκούς διάδοσης αυτών, ώστε να δημιουργούνται έτσι δυνατότητες αποκεντρωμένης βιομηχανικής ανάπτυξης.
- Στην πράξη, η αλληλεπίδραση μεταξύ της πολιτικής για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και του στόχου της συνοχής σημαίνει ότι η πρώτη μπορεί κατ' αρχάς να προσπορίσει μια επιμερισμένη ανάλυση των βασικών αξόνων της μελλοντικής ανταγωνιστικότητας, όπως αυτοί εκτίθενται στο παρόν έγγραφο. Αυτό μπορεί να οδηγήσει ορισμένες περιφέρειες να επανεξετάσουν σχεδόν εξυπαρχής τη σημερινή τους πορεία, πράγμα που συμβαίνει ήδη άλλωστε στις συζητήσεις π.χ. που λαμβάνουν χώρα σε επίπεδο εταιρικής σχέσεως μεταξύ των νέας γενεάς κοινοτικών πλαισίων στήριξης.
- Τα διαρθρωτικά ταμεία από πλευράς τους μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, όχι μόνο με την ανάπτυξη θέσεων απασχόλησης υψηλής προστιθέμενης αξίας στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες αλλά και με την προώθηση αγορών ευρισκομένων σε πλήρη ανάπτυξη.
- Η πραγματικότητα των διαφορετικών καταστάσεων μεταξύ περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση¹³ και λοιπών περιφερειών δείχνει ωστόσο ότι συνολική ανάπτυξη και συνοχή μπορεί να βρεθούν αντιμέτωπες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει συνεπώς να μεριμνά ώστε η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και η οικονομική και κοινωνική συνοχή να ενισχύουν η μία την άλλη. Η ενίσχυση της συνοχής μπορεί να ενεργοποιήσει εξωγενείς παράγοντες που αυξάνουν την αποτελεσματικότητα του ιδιωτικού τομέα μέσω της βελτίωσης των έργων υποδομής, της υγείας, της παιδείας και της έρευνας, και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για βελτιστοποίηση της γενικής στάθμης των επενδύσεων. Υπάρχει ένας ολοένα και πιο άμεσος συσχετισμός μεταξύ οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και επιδόσεων της βιομηχανίας και της οικονομίας, συσχετισμός που πρέπει να αξιοποιηθεί από την Ένωση.
- Η μελλοντική ανταγωνιστικότητα πρέπει να βασιστεί πολύ περισσότερο στην ικανότητα να συνδυάζονται οι πληροφορίες και να υπάρχει έλεγχος και εποπτεία της επαρκούς διάδοσης αυτών. Δυνατότητες αποκεντρωμένης βιομηχανικής ανάπτυξης μπορεί να προκύψουν με κατάλληλα συνοδευτικά μέτρα, σε περιφερειακό κυρίως επίπεδο.

5. Η επιστημονική και τεχνολογική πείρα

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να θέσει με καλύτερο τρόπο το επιστημονικό και τεχνολογικό της δυναμικό στην υπηρεσία της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας και των αναγκών των αγορών. Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει το τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης, για την προπαρασκευαστική εκπόνηση του οποίου χρειάστηκε να λάβουν χώρα έντονες διαβουλεύσεις με τη βιομηχανία. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη διάδοση

¹³ Πρβλ. σχετικά την πέμπτη περιοδική έκθεση για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και εξέλιξη των περιφερειών της Κοινότητας.

των αποτελεσμάτων της έρευνας, στη μεταφορά και την αξιοποίησή τους από τη βιομηχανία, και να ξεπεραστεί η τεχνητή πολύ συχνά διάκριση μεταξύ βασικής έρευνας, προανταγωνιστικής έρευνας και εφαρμοσμένης έρευνας, διάκριση η οποία κατά το παρελθόν δεν έδινε πάντοτε τη δυνατότητα στην ευρωπαϊκή βιομηχανία να επωφελείται από όλες τις προσπάθειες που καταβάλλονταν στον χώρο της έρευνας.

- Σύμφωνα και με προτροπή της Λευκής Βίβλου, το σύνολο των φορέων στους οποίους έχει ανατεθεί η υποστήριξη των ερευνητικών δραστηριοτήτων (κράτη μέλη, βιομηχανία) πρέπει να συμβάλει ώστε να ενισχυθεί η συνολική προσπάθεια στον χώρο της έρευνας. Οι κοινοτικές ενέργειες E & TA βοηθούν ώστε οι ενδιαφερόμενοι να προσχηματίζουν κάποιες απόψεις σχετικά με τις τεχνολογίες ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Οι ενέργειες αυτές είναι διαφορετικές από την πρωτοβουλία EUREKA, συμπληρωματικές όμως αυτής. Ήρθε η στιγμή για την Ευρωπαϊκή Ένωση να διανοίξει τον δρόμο για συγκεκριμένες εφαρμογές. Αυτή είναι άλλωστε μία από τις προέχουσες κατευθύνσεις του 4ου προγράμματος-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης το οποίο, ενώ έχει ως βασικό στόχο την υποστήριξη της ανάπτυξης τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, επιτρέπει την ολόενα και πιο άμεση συμμετοχή του χρήστη. Το κεφάλαιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση το σχετικό με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη θέτει ως στόχο για την Κοινότητα την ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων της βιομηχανίας και την προώθηση της ανάπτυξης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας αυτής. Η επίτευξη του στόχου αυτού πρέπει να επιδιωχθεί με πρακτικούς τρόπους, μεταξύ των οποίων η στήριξη της δημιουργίας κοινοπραξιών επιχειρήσεων από διάφορα κράτη μέλη στον χώρο της έρευνας και ανάπτυξης.
- Η καινοτομία μπορεί να προοδεύσει εάν η διαφάνεια της πληροφορίας και η αύξηση του ανταγωνισμού επιτρέπουν μεγαλύτερη διάδοση της γνώσης μεταξύ των καταναλωτών και των επιχειρήσεων. Μπορεί ακόμη να αναπτυχθεί, σε κάποιο στάδιο εγγύτερο προς την αγορά, με μεγαλύτερη προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σε όλους τους κλάδους, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στον κόσμο ολόκληρο, και με μια ενεργό πολιτική για τη βελτίωση της συγκέντρωσης, διάδοσης και ανταγωνιστικής εκμετάλλευσης της πληροφορίας σε όλες τις μορφές αυτής.
- Σε ό,τι αφορά τις βιομηχανίες που συνδέονται με την άμυνα, και στον βαθμό που θα αναπτύσσεται η κοινή πολιτική εξωτερικών σχέσεων και ασφάλειας, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να έχει κατά νου να συντονίζει καλύτερα τις προσπάθειες στον χώρο της έρευνας και της τυποποίησης, να αναπτύσσει κοινά προγράμματα και κυρίως να διατηρεί και αξιοποιεί το επιστημονικό και τεχνολογικό της δυναμικό (ιδιαίτερος δε μηχανισμός και ερευνητές).

B. Προνόμια στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη

Ανταγωνιστικές επιχειρήσεις υπάρχουν σε όλους τους κλάδους της βιομηχανίας και σε όλες τις αγορές. Αυτό που προσδιορίζει τη συνολική επιτυχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον διεθνή ανταγωνισμό, είναι η ικανότητα των επιχειρήσεων να αναπτύσσονται, με αφετηρία την προνομιακή θέση που έχει και που πρέπει να εξακολουθήσει να έχει η Ένωση από πλευράς παραγωγής, ισχυρές θέσεις στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη, ανεξαρτήτως προϊόντων και τόπου πώλησης αυτών. Η συνειδητοποίηση των τρεχουσών εξελίξεων έχει ιδιαίτερη σημασία για να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να προσαρμοσθούν με τις αλλαγές που σημειώνονται στις αγορές.

1. Το βιομηχανικό δυναμικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη

α) Συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις παγκόσμιες αγορές

Υπάρχει μια σειρά από αναντιστοιχίες ανάμεσα στις ικανότητες της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις θέσεις της σε ορισμένες αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη:

- από πλευράς γεωγραφίας: αυξανόμενη παρουσία στις αγορές της περιφέρειας και στις αγορές χωρών με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει παράδοση συνεργασίας, ανεπαρκής παρουσία στις αγορές ορισμένων ασιατικών χωρών, πράγμα που εμπεριέχει τον κίνδυνο δημιουργίας ανισορροπιών.
- από πλευράς προϊόντων: η Κοινότητα έχει τις καλύτερες θέσεις σε αγορές που είναι ή σταθεροποιημένες ή που αναπτύσσονται με βραδείς ρυθμούς, και όχι αρκετές σε κλάδους όπου η ζήτηση αυξάνεται ταχύτατα.

Η διαπίστωση αυτής της κατάστασης οδηγεί στα παρακάτω συμπεράσματα:

- πρέπει να καταβληθούν αυξημένες προσπάθειες για διείσδυση στις αγορές αυτές, και προς τούτο
- η ευρωπαϊκή βιομηχανία πρέπει να έχει την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να αναληφθεί ή να ενισχυθεί το άνοιγμα προς τους εμπορικούς της εταίρους. Η εφαρμογή των αποτελεσμάτων του Γύρου της Ουρουγουάης, συγκεκριμένες ενέργειες ώστε να εξαλειφθούν τα εμπόδια στις συναλλαγές και η λειτουργία του μελλοντικού ΠΟΕ πρέπει να εγγυώνται την εφαρμογή των κανόνων ενός ισότιμου ανταγωνισμού και του fair trade ώστε να εξασφαλισθεί η ισότητα όλων ως προς την πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές, και αυτό στα πλαίσια της τήρησης του κώδικα συμπεριφοράς του διεθνούς εμπορίου.

β) Οι άξονες της ανάπτυξης: μερικά παραδείγματα

Οι δημόσιες αρχές δεν γνωρίζουν ποια προϊόντα θα έχουν αύριο ζήτηση στην αγορά. Πρέπει όμως να προσαρμόζονται με τις εξελίξεις των αγορών και να μεριμνούν ώστε αυτές να λειτουργούν κατά τρόπο ανταγωνιστικό. Οι δημόσιες αρχές, ως εκ του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν ως πελάτης και ως επενδυτής, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά ώστε να προωθηθεί η δυναμική ανάπτυξη των αγορών· σχετικά παραδείγματα αποτελούν η προστασία του περιβάλλοντος, η υγεία, οι επικοινωνίες.¹⁴

¹⁴ Πρβλ. σχετικά τα αριθμητικά δεδομένα που επισυνάπτονται σε παράρτημα.

- αγορές της γνώσης και του πολιτισμού

Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των πολυεπικοινωνιακών συγκροτημάτων (πολυμέσα) που αξιοποιούν τις δυνατότητες τις προσφερόμενες από την ψηφιοποίηση της πληροφορίας σε όλες τις μορφές αυτής (κείμενο, εικόνα, ήχος) δημιουργεί νέες αγορές που με τη σειρά τους δημιουργούν πολλές θέσεις απασχόλησης. Η βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδιαιτέρως οι τηλεπικοινωνίες, έδειξαν τις δυνατότητές τους σε ό,τι αφορά την επινόηση και παραγωγή των εργαλείων της μελλοντικής κοινωνίας των πληροφοριών. Η ανάπτυξη των υπηρεσιών που θα δίνουν τη δυνατότητα δημιουργίας και χρησιμοποίησης της πληροφορίας καθίσταται ολοένα και περισσότερο ζήτημα αποφασιστικής σημασίας· αυτό δε, παράλληλα με την ανάπτυξη μιας βιομηχανίας που θα έχει την ικανότητα να δημιουργεί πληροφορία σε οποιαδήποτε μορφή: οπτικοακουστική, επιστημονική, οικονομική, καλλιτεχνική.¹⁵ Το ζήτημα αυτό ήταν το επίκεντρο των συζητήσεων κατά την πρόσφατη ευρωπαϊκή διάσκεψη του κλάδου των οπτικοακουστικών μέσων (30 Ιουνίου - 1 & 24 Ιουλίου 1994).

- αγορές της υγείας και των βιοτεχνολογιών

Στον χώρο της υγείας, και γενικότερα σε ό,τι αφορά τη βιομηχανική εκμετάλλευση των βιοτεχνολογιών, οι προοπτικές της ανάπτυξης είναι εξαιρετικά πολλά υποσχόμενες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει σχετικά ό,τι χρειάζεται για να αρθούν τα εμπόδια που βαρύνουν ακόμη πάνω στην ανάπτυξη των αγορών αυτών και που σε ορισμένους κλάδους έχουν προκαλέσει "διαρροές" σε επίπεδο βιομηχανίας ή τεχνολογίας προς όφελος των εταίρων της. Η προβληματική αυτή εξετάζεται αναλυτικά στην ανακοίνωση σχετικά με τις κατευθύνσεις βιομηχανικής πολιτικής της φαρμακοβιομηχανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.¹⁶

- αγορές του περιβάλλοντος

Το αναπτυξιακό δυναμικό των αγορών που συνδέονται με τη βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος είναι ευρέως αναγνωρισμένο και οι σημερινές τους διαστάσεις πόρρω απέχουν από του να απεικονίζουν τις πραγματικές ανάγκες. Το δυναμικό των αγορών αυτών δεν προκύπτει μόνο από την προσφορά νέων αγαθών και υπηρεσιών που αποσκοπούν σε μείωση ή έλεγχο της ρύπανσης, αλλά και από το σύνολο των δαπανών που αναλαμβάνονται για τη βελτίωση των διαδικασιών της παραγωγής και των προϊόντων και για την αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση της ενέργειας, αλλά και από την ανάπτυξη των αγορών οικολογικών προϊόντων και οικοτεχνολογιών.

Επιπλέον, η ανύψωση της στάθμης προστασίας του περιβάλλοντος σε ορισμένες αγορές τρίτων χωρών καθιστά ολοένα και περισσότερο τις αντιρρυθπαντικές τεχνολογίες προϋπόθεση επιτυχίας επί των διεθνών αγορών.

- προϊόντα υψηλότερης στάθμης

Η εκμετάλλευση της τεχνογνωσίας και της εμπορικής φήμης των προϊόντων υψηλής ποιότητας με υψηλή προστεθειμένη αξία επιτρέπει να αναδεικνύεται η αξία της ποικιλομορφίας των τοπικών προϊόντων, να διατηρούνται επαγγέλματα υψηλής επαγγελματικής εξειδίκευσης, καθώς και τη διείσδυση στις πιο κλειστές αγορές. Ο λόγος δεν αφορά μόνο τις επιδόσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας προϊόντων πολυτελείας, αλλά και τις επιδόσεις των πιο παραδοσιακών βιομηχανιών οι οποίες καλούνται να αναπτύξουν κατάλληλες τεχνολογίες αιχμής ή να προσαρμοσθούν στις τεχνολογικές μεταβολές, καθώς και βιομηχανιών πολύ προηγμένης τεχνολογίας, όπως η αεροδιαστημική και η πυρηνική βιομηχανία.

¹⁵ Πρβλ. Πράσινη Βίβλο σχετικά με την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα οπτικοακουστικά μέσα (COM(94) 96/2).

¹⁶ COM(93) 718

Για να διατηρηθούν τα κοινωνικά κεκτημένα και να υπερκερασθούν οι διαφορές εργασιακού κόστους, οι βιομηχανίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να στηριχθούν στα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα ως προς την παραγωγή προϊόντων, την εφαρμογή μεθόδων παραγωγής και την ανάπτυξη συνολικών λύσεων που θα επιτρέπουν την επίτευξη ποιοτήτων αιχμής. Οι παραγωγικές δομές πρέπει να μεταβάλλονται όταν αυτό απαιτείται για να επιτευχθεί η "κρίσιμη μάζα" που απαιτεί η ανταγωνιστικότητα.

Η ανάπτυξη της νομοθεσίας - όπως είναι ο κανονισμός επί του οποίου επιτεύχθηκε στο Συμβούλιο πολιτική συμφωνία στις 16 Ιουνίου 1994 - που θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις αποτελεσματικής καταπολέμησης των απομμιήσεων, πρέπει επίσης να διασφαλίζει την ισοτιμία λειτουργία του εμπορίου των προϊόντων αυτών.

Συμπλήρωμα της προσπάθειας αυτής μπορεί να αποτελέσει η συνεργασία με ορισμένες τρίτες χώρες των οποίων η τεχνογνωσία βασίζεται κατά μεγάλο μέρος στην επινόηση και εμπορία λιγότερο περίπλοκων προϊόντων, οπότε και η συνολική παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις παγκόσμιες αγορές θα διευρυνθεί.

Για να αντληθεί το καλύτερο δυνατό όφελος από τη συνεργασία αυτή, πρέπει να ενισχυθούν όλοι οι δυνατοί δεσμοί σε επίπεδο βιομηχανίας, οικονομίας, εμπορίου, επενδύσεων και μεταφοράς τεχνογνωσίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες ως συμβολή για την πλήρη ένταξή τους στην παγκόσμια οικονομία. Με την έννοια αυτή, οι επενδυτικοί εταίροι της Κοινότητας (European Community Investment Partners - ECIP) και το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων είναι μέσα που προσφέρουν συγκεκριμένες ευκαιρίες. Η Επιτροπή πρότεινε πρόσφατα ένα καινούριο σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων για τα δέκα προσεχή έτη, το οποίο περιέχει αριθμό νέων και σημαντικών στοιχείων, ώστε να ενθαρρυνθούν π.χ. σταθερότερες μορφές ανάπτυξης και να ενισχυθούν οι δεσμοί ανάμεσα στην οικονομία μας και τις οικονομίες των νέων βιομηχανικών χωρών.

2. Η αξιοποίηση της βιομηχανικής παράδοσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

α) Οι όροι της ανταγωνιστικότητας στις αγορές που έχουν φθάσει σε πλήρη ανάπτυξη

- Στις αγορές που έχουν φθάσει σε πλήρη ανάπτυξη και όπου κατέχει ήδη ισχυρές θέσεις από πλευράς βιομηχανίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αντιμετωπίσει τη γενική τάση για αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων καθώς και τις μεταβολές των τρόπων παραγωγής που επιβάλλονται στο σύνολο της βιομηχανίας, και που αποκτούν όμως ιδιαίτερο εύρος εξαιτίας της σημασίας που έχουν οι σχετικές βιομηχανίες στην κοινοτική οικονομία. Οι αγορές αυτές μπορούν να αποκτήσουν καινούργιο δυναμισμό εάν οι προσπάθειες που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις για ποιότητα, φαντασία, παραγωγικότητα και ανανέωση των δομών παραγωγής και εμπορίας απολαύουν ευνοϊκού περιβάλλοντος.
- Στις βασικές βιομηχανίες, και κυρίως στις βιομηχανίες άνθρακα και αλουμινίου και τη χημική βιομηχανία, που αντιμετωπίζουν ειδικά προβλήματα ως συνέπεια της μετάβασης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης προς την οικονομία της αγοράς, της εξέλιξης των τιμών σε διεθνές επίπεδο καθώς και περιοριστικών μέτρων για περιβαλλοντικούς λόγους, οι πρώτες ύλες, η ενέργεια, οι μεταφορές και οι επενδύσεις σε υλικούς πόρους εξακολουθούν να έχουν το μεγαλύτερο κόστος. Πρέπει λοιπόν να ενθαρρύνονται κάθε είδους ενέργειες που θα αποσκοπούν σε μείωση του κόστους αυτού στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Νέες προοπτικές συνεργασίας ανοίγονται μέσα από καινοτόμες προσπάθειες, όπως αυτή που ανελήφθη από την Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με τη Ρωσία για το αλουμίνιο και η οποία κατέληξε σε μια διεθνή συμφωνία που προβλέπει υποστήριξη του εκσυγχρονισμού και κατάλληλη χρήση των μέσων εμπορικής πολιτικής. Μια τέτοια προσέγγιση θα μπορούσε ενδεχομένως να ακολουθηθεί και για άλλα βασικά προϊόντα.

- Ορισμένοι φυσικοί πόροι (μη μεταλλικά ορυκτά, πετρώματα, κλπ.) και άλλοι δευτερεύοντες (απορρίμματα) απαντούν σε αφθονία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και είναι ανταγωνιστικά εκμεταλλεύσιμοι, από όπου και η ανάγκη να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον ευνοϊκό για την ορθολογική και διαρκή αξιοποίησή τους, με αποτροπή κανονιστικών ρυθμίσεων που δημιουργούν άσκοπα εμπόδια.
- Οι βιομηχανίες εξοπλιστικών αγαθών, ως εκ του ειδικού και σημαντικού ρόλου τους, οφείλουν να συμβάλουν στην ταχεία εγκαθίδρυση διευρωπαϊκών δικτύων υποδομής.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει επίσης να συνεκτιμήσει το φαινόμενο της παγκόσμιας ανακατανομής της παραγωγής που απορρέει αφενός από την ανάδυση ορισμένων ανταγωνιστριών χωρών, νεόφερτων ή όχι στις αγορές αυτές, και αφετέρου από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που αυτές διαθέτουν, από πλευράς κυρίως εργασιακού κόστους, πρώτων υλών και ενέργειας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, για να πραγματοποιηθούν οι απαιτούμενες διαρθρωτικές προσαρμογές, μια εναρμονισμένη πολιτική μείωσης της παραγωγικής ικανότητας είναι ίσως προτιμότερη από μια προσέγγιση βασιζόμενη αποκλειστικά στις φυσικές δυνάμεις της αγοράς. Τέτοιες περιπτώσεις έχουμε κυρίως όταν υπάρχουν φραγμοί στην έξοδο δημιουργούμενοι εξαιτίας σημαντικού κόστους που δεν μπορεί να ανακτηθεί, οπότε πρέπει να διευκολυνθεί η έξοδος. Η Επιτροπή έχει υποδείξει κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες και υποστηρίζει αναφορικά με τα καρτέλ που διέρχονται κρίση, στην 23η έκθεση επί της πολιτικής του ανταγωνισμού.

β) Ανάδειξη της αξίας του παραδοσιακού βιομηχανικού ιστού

- Η διατήρηση της ποικιλότητας του παραδοσιακού βιομηχανικού ιστού διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο αναφορικά με την απασχόληση, την ισόρροπη χωροταξία, το δίκτυο ΜΜΕ και υπεργοληπτών. Να τονισθεί εξάλλου ότι η αγροτική ανάπτυξη συνδέεται ολοένα και περισσότερο με την ανάπτυξη της βιομηχανικής δραστηριότητας και των συναφών υπηρεσιών, κυρίως δε των ΜΜΕ.
- Πρέπει συνεπώς να γίνουν κάποιες μεταβολές ώστε:
 - οι θεωρούμενες βιομηχανίες να πραγματοποιήσουν κατά το δυνατόν συντομότερα τις αναγκαίες προσαρμογές,
 - να ενεργοποιηθούν οι κοινοτικές πολιτικές που μπορούν να συμβάλουν σε επιτάχυνση των προσαρμογών αυτών,
 - να αποτραπεί η συνέχιση καταστάσεων που εμποδίζουν τον ανταγωνισμό και που βλάπτουν τη συνολική αποτελεσματικότητα της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
 - να δοθεί η δυνατότητα στις βιομηχανίες, και κυρίως στις ΜΜΕ, να στηριχθούν σε αποτελεσματική υποδομή.

II. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η βασική ιδέα της βιομηχανικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να διευκολύνει, με μια οριζόντια και δυναμική προσέγγιση, τη συνεκτική εφαρμογή του συνόλου των πολιτικών που μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας

Στο πνεύμα του Άρθρου 130 της Συνθήκης που της παρέχει τη δυνατότητα να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και προς το συμφέρον της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, η Επιτροπή εννοεί με την παρούσα ανακοίνωση να οροθετήσει τα πεδία εντός των οποίων κρίνεται ευκατά η ενίσχυση των κοινοτικών ενεργειών. Η Επιτροπή σκοπεύει να υποδείξει πώς μπορεί να εφαρμοσθεί αποτελεσματικά η πολιτική για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας προσδιορίζοντας περιορισμένο αριθμό στόχων και ενεργειών, για να ευνοηθεί κυρίως η ενίσχυση της παρουσίας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας στις ευρισκόμενες σε πλήρη ανάπτυξη αγορές που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης

Πρόκειται ουσιαστικά:

- για την προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους
- για την ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας
- για την εξασφάλιση ενός ισότιμου ανταγωνισμού,
- για τον εκσυγχρονισμό του ρόλου των δημόσιων αρχών.

A. Προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους

Η αποτελεσματική εκμετάλλευση των νέων συντελεστών της ανταγωνιστικότητας στον βιομηχανικό τομέα από την Ευρωπαϊκή Ένωση συνεπάγεται προώθηση της γνώσης, των ανθρώπινων πόρων, της ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών, ενθάρρυνση της καινοτομίας ώστε να βελτιωθεί η δεκτικότητα απέναντι στις εξελίξεις της αγοράς και ενθάρρυνση της προσαρμογής οργανισμών και διαρθρωτικών δομών.

Προϋποθέτει επίσης καλύτερη συνεκτίμηση των μη υλικών πόρων και των αναγκών της αγοράς στο σύνολο των πολιτικών του δημόσιου τομέα.

1. Στόχοι

Η προώθηση των ανθρώπινων πόρων, της ποιότητας και της καινοτομίας απαιτεί προσπάθειες τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, σε τοπική κυρίως κλίμακα· η Ευρωπαϊκή Ένωση όμως οφείλει να καταβάλει προσπάθειες ώστε να διευκολυνθεί ο συντονισμός τους και:

- να βελτιωθεί η σχέση προσφοράς - ζήτησης ως προς την επαγγελματική κατάρτιση, για την εξυπηρέτηση των ειδικών αναγκών της βιομηχανίας·
- να υποστηριχθεί η αυξημένη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ, στην αναζήτηση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας·
- να διευκολυνθεί η ανάδυση στην Ευρωπαϊκή Ένωση:
 - νέων αγορών, όπως είναι οι αγορές της γνώσης και του πολιτισμού, του περιβάλλοντος, της υγείας και των βιοτεχνολογιών·

- νέων τρόπων κατάρτισης, όπως είναι η τηλεκατάρτιση, και οργάνωσης, όπως είναι η επιθετική διαχείριση της οικονομικής πληροφορίας και
- προϊόντων "ολικής ποιότητας".
- να υπάρξει όφελος από τα πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εκμετάλλευση της έννοιας της "οικονομικής νοημοσύνης", η οποία αποτελεί μία από τις μείζονες σημασίες πλευρές της κοινωνίας των πληροφοριών· πρόκειται για την αποτελεσματική εκμετάλλευση, από το στάδιο της αναζήτησης μέχρι το στάδιο της διανομής στους επιχειρηματίες, κάθε πληροφορίας αναγκαίας στους τελευταίους αυτούς για την εκπόνηση και συνεκτική εφαρμογή της στρατηγικής και των οργανωτικών δομών που θα τους δίνουν τη δυνατότητα να βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους.
- να ενισχυθεί η ικανότητα των βιομηχανικών επιχειρήσεων να επισπεύδουν, σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους εταίρους (χρήστες, δημόσιες αρχές), την εξέλιξη των τεχνολογιών και των αγορών (ζήτηση, κανονιστικοί και φορολογικοί όροι-πλαίσιο, κλπ.) και να θέτουν σε εφαρμογή κατάλληλες στρατηγικές, στον χώρο κυρίως της έρευνας και της τεχνολογίας [δημιουργία του δικτύου ETAM (European Technology Assessment Mechanism) και ίδρυση του Ινστιτούτου της Σεβίλλης στο πλαίσιο του τέταρτου κοινοτικού προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης].
- να εξασφαλισθεί η ανάπτυξη και αξιοποίηση των προσπάθειών E & A της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μια πολυκλαδική και πολυτομεακή προσέγγιση για καλύτερη συνεκτίμηση των αναγκών της αγοράς, περισσότερη διαφάνεια και καλύτερη συνεννόηση με τη βιομηχανία.
- να ευνοηθεί η διαρκής βιομηχανική ανάπτυξη με αξιοποίηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που συνδέονται με τη βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος.

2. Ενέργειες

- *Προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους*, κυρίως δε της κατάρτισης και μαθητείας, που πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής για στήριξη των επενδύσεων (με βελτίωση π.χ. της φορολογικής μεταχείρισης αυτών).

Η ανεπάρκεια των σημερινών συστημάτων εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης να αντιμετωπίσουν μακροπρόθεσμα την πρόκληση της ανταγωνιστικότητας πρέπει να αρθεί με τη λήψη πολλαπλών μέτρων. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στη διαρκή επιμόρφωση και βελτίωση των προσόντων, καθώς και στην ανύψωση των βασικών αρμοδιοτήτων στο πεδίο των νέων τεχνολογιών. Στο πλαίσιο τήρησης της αρχής της επικουρικότητας, η Επιτροπή σκοπεύει να προχωρήσει σύντομα σε εξέταση των δυνατοτήτων καλύτερης συνεκτίμησης του ενεργητικού σε μη υλικούς πόρους (σε φορολογικό κυρίως επίπεδο) και καθιέρωσης κινήτρων υπέρ των επιχειρήσεων και των ιδιωτών ώστε να πραγματοποιηθούν επενδύσεις στο πεδίο της διαρκούς επιμόρφωσης.

- *ενίσχυση της προσπάθειας στον χώρο της έρευνας:*

- σε επίπεδο επιχειρήσεων, κρατών μελών και Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- με καλύτερη συνεκτίμηση των αναγκών της αγοράς, βάσει του τέταρτου προγράμματος-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης και προώθηση της συμμετοχής των χρηστών δια προσφυγής σε κατάλληλες μορφές αλληλεπίδρασης: Industrial Advisory Panels, όπως στην περίπτωση του νέου προγράμματος E & TA για τις τεχνολογίες της πληροφόρησης, βιομηχανικές πλατφόρμες, εργαστηριακά δίκτυα χωρίς στεγανά.
- με εκσυγχρονισμό των προσεγγίσεων και μεθόδων (ώστε να καταστούν αποτελεσματικότερες οι επιπτώσεις τους επί της βιομηχανίας) σύμφωνα με τα καλύτερα παραδείγματα και πρωτοβουλίες σε διεθνή κλίμακα, ενώ θα συνεκτιμώνται και οι σημαντικές διαφορές σε επίπεδο κοινωνικών δομών καθώς και πολιτιστικών καταβολών και παραδόσεων.

- με διευκόλυνση της δημιουργίας κοινοπραξιών ευρωπαϊκών επιχειρήσεων για μεγαλύτερη συνέργεια στον χώρο E & A.
- *προώθηση της ποιότητας* με συνεκτίμηση των πολλαπλών παραμέτρων που την επηρεάζουν (Total Quality Management), συναφής με την προσέγγιση που ακολουθείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πεδίο της τυποποίησης και αναγκαία ώστε να αναδεικνύεται η αξία της τεχνογνωσίας των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αποφεύγεται ταυτόχρονα η κατάτμηση των αγορών. Η Επιτροπή θα υποβάλει στο Συμβούλιο σχετική ανακοίνωση.
- *προώθηση της ενσωμάτωσης των ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης* στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπούν σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, μέσω κυρίως της κοινοτικής πρωτοβουλίας ADAPT και χωρίς να αμφισβητούνται η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων και ο πρωταρχικός ρόλος των εθνικών πολιτικών, οι οποίες και υπερισχύουν εν προκειμένω.
- *εγκαθίδρυση νομικού πλαισίου ευνοϊκού για την έρευνα*, μέσω μιας συνολικής προσέγγισης της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αναφορικά κυρίως με διπλώματα ευρεσιτεχνίας (συμπεριλαμβάνονται οι εφευρέσεις στον κλάδο της βιοτεχνολογίας), σήματα, σχέδια και μοντέλα, ονομασίες προελεύσεως, κλπ.
- *πολλαπλασιασμός και συντονισμός των προσπαθειών στο πεδίο των αντιρρυπαντικών τεχνολογιών και ανάπτυξη των οικονομικών κινήτρων* κατά τρόπο ώστε να επιταχυνθεί η διάδοση και αξιοποίησή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσα στο γενικό πλαίσιο της προστασίας του περιβάλλοντος, μια συνολική προσέγγιση, όπως αυτή που ακολουθείται για τη μείωση του εκπεμπόμενου CO₂, που θα συνεκτιμά τους όρους τους επιβαλλόμενους από τον ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο, κρίνεται προτιμότερη από την επιβολή πολλών και διαφόρων φόρων σε μεμονωμένα προϊόντα.
- *καθιέρωση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας και βελτίωση του φορολογικού περιβάλλοντος*, για τις ΜΜΕ κυρίως, με την επιβολή μέτρων όπως αυτά που έχει προτείνει η Επιτροπή σχετικά με τη φορολόγηση των ΜΜΕ, τη μεταβίβαση των επιχειρήσεων και τη βελτίωση του φορολογικού περιβάλλοντος των ΜΜΕ.
- *ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου* με συνεκτίμηση των εθνικών μεθόδων και εμπειριών.
- *προώθηση της ορθολογικής χρησιμοποίησης των δεδομένων* των οποίων η παραγωγή και διαχείριση γίνεται από τα συστήματα πληροφόρησης για μεγαλύτερη διαθεσιμότητα και καλύτερη ποιότητα των οικονομικών δεδομένων.

B. Ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας

Από το 1990 και μετά, παρατηρείται εντονότερη συνεργασία στον βιομηχανικό τομέα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης παρά την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτό φαίνεται από τον μεγάλο αριθμό στρατηγικών συμμαχιών και συγχωνεύσεων επιχειρήσεων.

Οι πράξεις βιομηχανικής συνεργασίας είναι κυρίως της αρμοδιότητας των ίδιων των επιχειρήσεων. Η εκ μέρους των δημόσιων αρχών ανάπτυξη μιας δυναμικής προσέγγισης σχετικά, είναι αναγκαία ώστε να εγκαθιδρυθεί ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τη συνεκτίμηση των αμοιβαίων συμφερόντων και να καθιερωθούν τρόποι συνάντησης μεταξύ των ενδιαφερομένων (συζητήσεις "στρογγυλής τραπέζης").

Υπενθυμίζεται σχετικά ότι πρωταρχικός στόχος της Επιτροπής είναι να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ κοινοτικών επιχειρήσεων, διευκολύνοντας την ανάπτυξη ιδιωτικών πρωτοβουλιών κοινοτικού ενδιαφέροντος σε αιτιολογημένη βάση, αναφορικά κυρίως με τις ΜΜΕ.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, το θέμα είναι να προσεγγισθούν με συνεκτικό τρόπο τα προβλήματα που συνδέονται με τον οικονομικό χαρακτήρα της οικονομίας, με την ένταξη των ενδιαφερόμενων κρατών στον ευρωπαϊκό χώρο και με την ανάπτυξη της παρουσίας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας στις διευρυνόμενες αγορές του πλανήτη, ενώ ταυτόχρονα θα καταργούνται οι περιορισμοί στις εισαγωγές τις προερχόμενες από τις εν λόγω αγορές και θα εφαρμόζονται κανονιστικές ρυθμίσεις που ισχύουν στην Ένωση.

1. Στόχοι

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μολονότι δεν είναι αρμόδια να δρομολογεί τις πράξεις βιομηχανικής συνεργασίας, οφείλει ωστόσο να καταβάλλει προσπάθειες για την προώθησή τους και:

- να διευκολύνει την ενίσχυση της παρουσίας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας στις ραγδαίως αναπτυσσόμενες αγορές του πλανήτη με βάση την εκμετάλλευση των αμοιβαίων συμφερόντων·
- να συνεκτιμά ορθότερα την κατάσταση της βιομηχανίας στο πλαίσιο των σχέσεων με τους εταίρους της ΕΕ και, ιδιαιτέρως σε ό,τι αφορά τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, να συνεκτιμά τον στόχο προσέγγισης των οικονομιών τους προς την ΕΕ με προοπτική την προσχώρηση, την ένταξη, τους στην παγκόσμια οικονομία και την ενίσχυση των μεταξύ τους οικονομικών δεσμών·
- να στηρίζει τις ιδιωτικές πρωτοβουλίες στις οποίες εμπλέκονται επιχειρήσεις περισσότερων του ενός κρατών μελών, ιδιαιτέρως δε όταν το αντίστοιχο κόστος E & A υπερβαίνει την παραγωγική τους ικανότητα·
- να βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων διευκολύνοντας τις μεταξύ αυτών ανταλλαγές πείρας και τεχνογνωσίας προς όφελος των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, κυρίως δε των ΜΜΕ·

2. Ενέργειες

α. σε οριζόντια βάση

- εντοπισμός και εξάλειψη των εμποδίων της βιομηχανικής συνεργασίας σε νομικό και φορολογικό επίπεδο (π.χ. αναφορικά με την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας)·
- ανάπτυξη μέσων βιομηχανικής συνεργασίας (νομικών μέσων συμπεριλαμβανομένων): η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει τα κατάλληλα νομικά μέσα προς υποστήριξη της βιομηχανικής συνεργασίας· ο Ευρωπαϊκός όμιλος οικονομικών συμφερόντων δεν είναι προσαρμοσμένος με τις πράξεις βιομηχανικής συνεργασίας και η πρόταση η σχετική με το καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρίας, το οποίο δεν καλύπτει παρά μόνο τις μεγάλες ανώνυμες εταιρίες, έχει παγώσει για πολιτικούς λόγους. Πρέπει να διερευνηθεί με ποιον τρόπο το ισχύον καταστατικό των ευρωπαϊκών σωματείων θα μπορέσει να εξυπηρετήσει τη βιομηχανική συνεργασία· ή ίσως να εξετασθεί το ενδεχόμενο καθιέρωσης ενός νέου μέσου που θα δίνει τη δυνατότητα στην τοπική αυτοδιοίκηση να συνάπτει διαμεθοριακές συμφωνίες βιομηχανικής συνεργασίας, αναφορικά κυρίως με τα δίκτυα. Έτσι, για παράδειγμα θα μπορούσε να αποφεύγεται η προσφυγή σε διεθνείς συνθήκες ως προϋπόθεση πραγματοποίησης έργων όπως η σήραγγα κάτω από τη Μάγχη·
- παροχή υποστήριξης για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών της βιομηχανίας με άξονα τις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη, ιδιαιτέρως δε όταν οι πρωτοβουλίες αυτές αφορούν ΜΜΕ, με διευκόλυνση της χρηματοδότησής τους μέσω κατάλληλης και συντονισμένης αξιοποίησης των διαρθρωτικών ταμείων, π.χ. με την υποστήριξη έργων δημιουργίας εταιρειών επιχειρηματικού κινδύνου. Η προσέγγιση αυτή αποδείχτηκε ιδιαιτέρως θετική κατά την υλοποίηση άλλων κοινοτικών προγραμμάτων, όπως το PEDIP (Programa Específico para o Desenvolvimento da Industria Portuguesa)·

- οργάνωση συζητήσεων "στρογγυλής τραπέζης", όπως αυτές που διοργανώθηκαν με την Ιαπωνία και τις χώρες της Βαλτικής, καθώς και συζητήσεων με αντικείμενο ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους (ναυτιλιακό φόρουμ, συζητήσεις χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης με

εκπροσώπους του κλάδου των γεωργικών προϊόντων διατροφής και του κλάδου των ηλεκτρονικών ευρείας κατανάλωσης). Στόχος είναι να εντοπιστούν τα πεδία αμοιβαίου ενδιαφέροντος για ευρωπαϊούς βιομηχάνους και για βιομηχάνους τρίτων χωρών με κριτήρια κλαδικά και γεωγραφικά, και να διευκολυνθεί η ανάπτυξη κοινών έργων ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

- *προσφυγή στην ομάδα των Γενικών Διευθυντών της βιομηχανίας για να διευκολυνθεί ο εντοπισμός και η ανάπτυξη πράξεων βιομηχανικής συνεργασίας και η εκ μέρους των επιχειρήσεων αναζήτηση πληροφοριών και εταιρών στις αγορές τρίτων χωρών.*
- *τόνωση ενός κλίματος που να ευνοεί τις επενδύσεις και τη βιομηχανική συνεργασία με την ανάπτυξη μιας συνεκτικής νομικής προσέγγισης για μια αποτελεσματική κοινή προώθηση των ευρωπαϊκών επενδύσεων στις χώρες υποδοχής. Μια τέτοια προσέγγιση μπορεί να αναπτυχθεί βάσει κυρίως της κοινοτικής θέσεως επί των αρχών προστασίας των επενδύσεων στις χώρες ΑΚΕ στο πλαίσιο της σύμβασης Λομέ, θέσεως η οποία προέκρινε με βάση διμερείς συμφωνίες προστασίας των επενδύσεων συναφθείσες μεταξύ των κρατών μελών και των χωρών αυτών.*

β. αναφορικά με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

Η Επιτροπή θα εκδόσει προσεχώς ανακοίνωση σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ενόψει της ένταξης αυτών. Στο εξής μπορούν να αναληφθούν οι παρακάτω ενέργειες:

- *προώθηση της χρηματοοικονομικής τεχνικής, με συνεκτίμηση της δυνατότητας βελτίωσης των υπαρχόντων μέσων και αναζήτηση λύσεων του τύπου μερικής εγγύησης των επενδύσεων, με σκοπό την τόνωση συγκεκριμένων έργων για τα οποία υπάρχει ζήτηση εκ μέρους των εταιρών (χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης), και ικανότητα ανταπόκρισης εκ μέρους των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εξοικονόμηση ενέργειας, εξυγίανση υδάτων, τηλεπικοινωνίες, μεταφορές).*

Μια τέτοια πρωτοβουλία πρέπει να βασίζεται στη μελέτη των συστημάτων παροχής εγγυήσεων εκ μέρους των κρατών μελών, έτσι ώστε να είναι βέβαιο ότι μια κοινοτική ενέργεια παράγει πραγματική προστιθέμενη αξία.

Επιπλέον, το βάρος του προγράμματος PHARE πρέπει να επιμένει στη στήριξη των επενδύσεων και στον ιδιωτικό τομέα καθώς και στην άμεση στήριξη του τελικού καταναλωτή στις δικαιούχους χώρες.

Έτσι, η Επιτροπή αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο να προτείνει μεσοπρόθεσμη χρηματοοικονομική ενίσχυση, ως συμπλήρωμα των επιχορηγήσεων PHARE, των δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη και των δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων με σκοπό την διαρθρωτική προσαρμογή.

- *συνέχιση της παροχής υποστήριξης για την τυποποίηση και την πιστοποίηση στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, υποστήριξης που παρέχεται ήδη στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE και που προβλέπεται στις ευρωπαϊκές συμφωνίες, προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης με τις προδιαγραφές της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της εφαρμογής κριτηρίων και διαδικασιών πιστοποίησης αποδεκτών σε ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο. Η υιοθέτηση και τήρηση ευρωπαϊκών και διεθνών προδιαγραφών αποτελούν πράγματι αναγκαίες προϋποθέσεις για την επιτυχία της βιομηχανικής συνεργασίας, που θα διευκολύνουν τη μεταγενέστερη ένταξη των οικονομιών των χωρών αυτών στη μεγάλη αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*

- ανάπτυξη εμπειρογνωμοσύνης στο πεδίο των μεθόδων χρηματοοικονομικής τεχνικής, διεθνούς και αντισταθμιστικής, όπως η μέθοδος "offset"¹⁷, ώστε να διερευνώνται οι τεχνικές δυνατότητες για διευκόλυνση της ανάπτυξης της συνεργασίας ανάμεσα στην ευρωπαϊκή βιομηχανία και τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της ενεργοποίησης των χρηματοδοτικών πόρων των αναγκών για την απόκτηση των διαρκών αγαθών, των τεχνολογιών και της τεχνογνωσίας που χρειάζονται για την αναδιάρθρωση του βιομηχανικού τους συστήματος και για την εγκαθίδρυση σύγχρονων οικονομιών της αγοράς. Ενδιαφέρουσες εφαρμογές μπορούν να προκύψουν στους κλάδους των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας.
- υποστήριξη ενεργειών ή πρωτοβουλιών βασιζόμενων στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Ενέργειας, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις πρώην χώρες της Ανατολικής Ευρώπης να αναπτύξουν το ενεργειακό τους δυναμικό συμβάλλοντας στη βελτίωση της ασφάλειας του εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προωθώντας τις επενδύσεις των επιχειρήσεών τους.

Μια μερική εγγύηση επενδύσεων και τεχνικής βοήθειας που θα εξασφαλίζει ουσιαστικά έναν συμβουλευτικό ρόλο προς όφελος των επιχειρήσεων της Ένωσης, προϋποθέτει κοινοτική χρηματοδότηση, με την καθοδήγηση της Επιτροπής, που θα πρέπει να εξεταστεί ανεξάρτητα από την ενίσχυση για οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

γ. αναφορικά με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Μεσογείου

Η συνεργασία με τις χώρες με τις οποίες η Ένωση έχει παράδοση σχέσεων μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση του εκσυγχρονισμού της βιομηχανίας. Η συνεργασία αυτή πρέπει να αποκτά όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις χάρη στην αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης των χωρών αυτών, που ευνοείται από τις πολιτικές οικονομικής σταθεροποίησης, ανοίγματος των αγορών, περιφερειακής ολοκλήρωσης και ιδιωτικοποιήσεων που αυτές εφαρμόζουν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν πάντα μείζονος σημασίας εταίρος για τις περισσότερες από τις χώρες αυτές, στις οποίες και είναι επενδυτής πρώτης τάξεως. Οι διμερείς και περιφερειακές συμφωνίες συνεργασίας, τα προγράμματα, τα μέσα και οι θεσμοί που χρειάζονται ώστε να προωθείται η συνεργασία στον βιομηχανικό τομέα υπάρχουν ήδη, και η λειτουργία τους πρέπει να ενισχύεται όσο προχωρεί η οικονομική ολοκλήρωση σε περιφερειακή κλίμακα.

- ενίσχυση της τεχνολογικής συνεργασίας: αποτελεί αντικείμενο έργων, στον χώρο της προηγμένης τεχνολογίας κυρίως όπου και ανοίγει στο εξής προοπτικές σε βιομηχανική κλίμακα.
- συμμετοχή των εν λόγω χωρών στο τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης και στις εξελίξεις της κοινωνίας των πληροφοριών: η συμμετοχή αυτή προσφέρει αριθμό δυνατοτήτων ώστε να ενισχυθούν οι δεσμοί με την Ευρωπαϊκή Ένωση σε επιστημονικό, τεχνολογικό και βιομηχανικό επίπεδο, προς αμοιβαίο όφελος.
- δημιουργία δικτύων επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών: η ενεργός προώθηση των μέσων που έχει ήδη στη διάθεσή της η Επιτροπή, όπως για παράδειγμα η ECIP, σε συνδυασμό με ενθάρρυνση των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στις χώρες αυτές, θα συνέβαλλε πολύ σε βελτίωση της καταστάσεως.

δ. αναφορικά με την Ιαπωνία και λοιπές ασιατικές χώρες

Η ανάπτυξη ενός εμπειροστατωμένου και διαρθρωμένου διαλόγου της Επιτροπής γύρω από τη βιομηχανία ξεκίνησε με την Ιαπωνία. Ο διάλογος αυτός με αντικείμενο τη βιομηχανική πολιτική

¹⁷ Στόχος της ανάπτυξης μιας τέτοιας εμπειρογνωμοσύνης είναι να εξασφαλιστούν πληροφορίες σχετικά με τις πολύ εξεζητημένες μεθόδους που είναι αναγκαίες για την οργάνωση πράξεων βιομηχανικής συνεργασίας.

Μία από τις μεθόδους αυτές είναι η μέθοδος offset η οποία αντιστοιχεί σε μια μορφή αντιστάθμισης βασιζόμενης στην υποχρέωση που επιβάλλεται σε έναν αλλοδαπό προμηθευτή να επενδύει στη χώρα η οποία αγοράζει τον εξοπλισμό που αυτός πουλάει. Ως δέσμευση offset νοείται η δέσμευση που αναλαμβάνει ο πωλητής πολύπλοκου και δαπανηρού εξοπλισμού, να παραχωρηθεί στον αγοραστή ένα σύνολο πλεονεκτημάτων σε βιομηχανικό και εμπορικό επίπεδο άμεσα ή έμμεσα συνδεόμενων με την πράξη πώλησης.

και συνεργασία συνέβαλε οπωσδήποτε σε άμβλυνση των προβλημάτων σε επίπεδα εμπορίου και οδήγησε σε δρομολόγηση πράξεων βιομηχανικής συνεργασίας αμοιβαίου ενδιαφέροντος ιδιαιτέρως επιτυχείς.

Στην παραπάνω εμπειρία οφείλεται η άντληση ιδεών για τις ενέργειες που προτείνονται προς ενίσχυση της συνεργασίας με τις ασιατικές χώρες:

- ανάπτυξη προγραμμάτων συνεργασίας με χώρες με τις οποίες μπορούν να εντοπισθούν αμοιβαία συμφέροντα, κατά το παράδειγμα του πρότυπου πειραματικού προγράμματος που έχει τεθεί σε εφαρμογή από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ιαπωνία και που αφορά εξαρτήματα και ανταλλακτικά ηλεκτρονικών ευρείας κατανάλωσης και του προγράμματος συνεργασίας που αφορά εξαρτήματα αυτοκινήτων και εξαρτήματα υπολογιστών και μηχανών γραφείου.
- ανάπτυξη ενεργειών επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας με ισχυρή βιομηχανική συνιστώσα, στις οποίες μπορούν να προστεθούν πράξεις βιομηχανικής συνεργασίας κατά το παράδειγμα πρότυπου πειραματικού προγράμματος στο πεδίο της αυτοματοποιημένης παραγωγής που έχει τεθεί σε εφαρμογή από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κίνα ή του έργου τεχνικής της κατάρτισης που υλοποιείται από κοινού με την Κίνα πάλι.
- ανάπτυξη ενεργειών κατάρτισης και ενεργειών που ευνοούν τη μεταφορά και διάδοση μεθόδων και τεχνογνωσίας οι οποίες σε ορισμένες τρίτες χώρες βρίσκονται υπό πλήρη έλεγχο και εποπτεία (περίπτωση διαφόρων προγραμμάτων με την Ιαπωνία).

Γ. Εξασφάλιση ισότιμου ανταγωνισμού

Το άνοιγμα των αγορών στον ελεύθερο ανταγωνισμό είναι ένας από τους στόχους της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία, πρώτη, διαθέτει μια πολιτική που αποβλέπει σε άρση των επιπτώσεων που έχουν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού πάνω στις συναλλαγές. Το ενδιαφέρον της ΕΕ για πραγματική εφαρμογή των όρων του ανταγωνισμού από όλους τους εμπορικούς της εταίρους είναι ουσιαστικό. Η ενίσχυση των κανόνων του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της πρέπει να συμβαδίζει με ισότιμους όρους ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ακολουθήσει στον βιομηχανικό τομέα μια προσέγγιση που θα δίνει τη δυνατότητα να αντληθεί το μεγαλύτερο δυνατό όφελος από τις συμφωνίες της ΓΣΔΕ και να προχωρήσει με ταχείς ρυθμούς η επεξεργασία των ζητημάτων που συνδέονται με τον οικονομικό χαρακτήρα των αγορών, τα οποία και οδήγησαν στην απόφαση της ίδρυσης ενός Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, στο πλαίσιο του οποίου θα πρέπει να εξετάζονται περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα, όπως τονίσθηκε και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας

Ιδιαίτερη σημασία για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν η αμοιβαία πρόδοος και ενίσχυση του ανοίγματος των διεθνών συναλλαγών και της ανάπτυξης του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Το ελεύθερο εμπόριο (free trade) αποτελεί τη λογική συνέχεια των εννοιών "fair competition" και "fair trade".

1. Στόχοι

Η σημερινή κατάσταση αναφορικά με τον ανταγωνισμό και το άνοιγμα των αγορών καθώς και την προσχώρηση σε κοινούς κανόνες και κώδικα συμπεριφοράς πόρρω απέχει από του να είναι η καλύτερη δυνατή, παρά τις προσπάθειες των κρατών και των διεθνών οργανισμών.

Σε εξωτερικό επίπεδο :

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να καθορίσει τους όρους μιας συνεκτικής προσέγγισης η οποία θα δίνει τη δυνατότητα συμβιβασμού των απαιτήσεων του ανταγωνισμού, της ανταγωνιστικής λειτουργίας των αγορών, της προστασίας του περιβάλλοντος και μιας διαρκούς οικονομικής ανάπτυξης.

- Η διεθνοποίηση της βιομηχανίας έχει ως συνέπεια να αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις μας παραγωγικές δραστηριότητες σε πολλές τρίτες χώρες, πράγμα που δημιουργεί καταστάσεις καινούργιες και περίπλοκες. Σε ορισμένες περιπτώσεις αντιντάμπινγκ για παράδειγμα, το συμφέρον της κοινοτικής βιομηχανίας δεν μπορεί πλέον να ορίζεται μόνο με γεωγραφικούς όρους.
- Ο διεθνής ανταγωνισμός αποκτά ολοένα και περισσότερο περιφερειακή διάσταση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, πρώτος οικονομικός συνασπισμός σε παγκόσμιο επίπεδο, πρόκειται να υποδεχθεί νέα κράτη μέλη, οικονομικές δε συμφωνίες έχουν συναφθεί με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και με τη Ρωσία. Εξάλλου, οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο Καναδάς και το Μεξικό ίδρυσαν την οικονομική κοινότητα NAFTA (North American Free Trade Association) και σε άλλες περιοχές του κόσμου (Νοτιοανατολική Ασία και Αμερική) αναπτύσσονται ζώνες ελεύθερων συναλλαγών.
- Είναι ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη ο πολλαπλασιασμός των στρατηγικών συμμαχιών ώστε να αποτρέπεται η ανάπτυξη δεσποζουσών θέσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Πρέπει παράλληλα να υποστηρίζεται ο πολλαπλασιασμός των συμμαχιών που παρουσιάζουν βιομηχανικό και τεχνολογικό ενδιαφέρον και να δημιουργούνται ταυτόχρονα οι προϋποθέσεις για ενίσχυση του ανταγωνισμού στις διεθνείς αγορές.
- Το δυναμικό εξαγωγής και εγκατάστασης ευρωπαϊκών επιχειρήσεων πόρρω απέχει από την πλήρη αξιοποίησή του, εξαιτίας δυσχερειών που απορρέουν από την επιμονή ορισμένων αγορών να παραμένουν κλειστές. Ο ακριβής εντοπισμός των εμποδίων αυτών της ανάπτυξης και η ανάληψη συγκεκριμένων ενεργειών για την υπερπήδησή τους μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη βελτίωση της κατάστασης από πλευράς αγορών διάθεσης των βιομηχανικών προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ιδιαίτερο ενδιαφέρον πρέπει να δείξει η Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε να αποτραπεί η προσφυγή σε διμερείς συμφωνίες που εισάγουν διακρίσεις, όπως η συμφωνία μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας σχετικά με τους ημιαγωγούς στην αρχική της φάση. Το άνοιγμα των αγορών πρέπει να γίνεται χωρίς διακρίσεις. Με την έννοια αυτή, πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι η αυστηρή μη εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού θα επέτρεπε στις βιομηχανίες τρίτων χωρών να υιοθετούν μεθόδους που αντιβαίνουν προς τον ανταγωνισμό με αποτέλεσμα το πάγωμα ή την ανακοπή των εισαγωγών στις χώρες αυτές.
- Σήμερα, ολοένα και περισσότερες χώρες εκβιομηχανίζονται και είναι σε θέση να παράγουν όλο και περισσότερα βιομηχανικά προϊόντα. Κάποιες από τις χώρες αυτές φιλελευθεροποίησαν τις οικονομίες τους, σε δυσμενέστατο συχνά περιβάλλον. Η μελλοντική ευημερία των χωρών αυτών εξαρτάται από μια καλύτερη πρόσβαση στις αγορές των βιομηχανικών χωρών προσφέροντας ως αντάλλαγμα ενδιαφέρουσες δυνατότητες εξαγωγών για την ευρωπαϊκή βιομηχανία. Για να εξασφαλιστεί και από τα δύο μέρη ότι η πρόσβαση στις αγορές και οι δυνατότητες ανάπτυξης και απασχόλησης αναπτύσσονται με ισόρροπο τρόπο, έχει ουσιαστική σημασία η αποδοχή και τήρηση των κανόνων του πολυμερούς εμπορικού συστήματος. Συνεπώς, θα χρειαστεί αμέσως να εξεταστούν επαρκώς τα ζητήματα αυτά από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και οι διαδικασίες μέσω των οποίων θα εφαρμοστούν οι κανονιστικές ρυθμίσεις να είναι επαρκώς ευέλικτες, διαφανείς και απλές, ώστε να αποτελέσουν ένα ευνοϊκό πλαίσιο για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Πρέπει να αποτραπεί μια τέτοια εξέλιξη της κατάστασης που να στερεί την ευρωπαϊκή βιομηχανία από τη δυνατότητα πρόσβασης σε αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη και που να αποτελεί τη βάση ενός αντικανονικού ανταγωνισμού ο οποίος θα της δημιουργούσε δυσχέρειες σε πολλές αγορές όπου έχει ήδη γερές προσβάσεις, και μάλιστα στην κοινοτική αγορά.
- Η ισχυρή προστασία των αγορών σε περιορισμένο αριθμό χωρών που βρίσκονται στον δρόμο της εκβιομηχάνισης σε συνδυασμό με ένα χαμηλό επίπεδο κοινωνικών συνθηκών είναι προς όφελος των εξαγωγικών βιομηχανιών, προκαλούν όμως στρεβλώσεις του ανταγωνισμού ολοένα και σοβαρότερες στον βαθμό κατά τον οποίο ανεβαίνει η στάθμη ειδίκευσης.
- Καλό είναι λοιπόν, πέραν των αποτελεσμάτων του Γύρου της Ουρουγουάης, οι εκβιομηχανιζόμενες χώρες να επιδιώκουν το άνοιγμα των αγορών τους erga omnes τόσο σε ό,τι αφορά τους τελωνειακούς δασμούς όσο και τα μη δασμολογικά μέτρα, καθώς και να εφαρμόζουν

κανόνες και κώδικες συμπεριφοράς που έχουν αποδεχθεί όλοι οι εταίροι και να συμφωνήσουν στην καταπολέμηση των περιοριστικών για τις συναλλαγές μεθόδων.

- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στη σύναψη συμφωνιών αμοιβαίας αγγνώρισης με τους κυριότερους εταίρους, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην απελευθέρωση των συναλλαγών.

Οι περιστάσεις αυτές δείχνουν ότι το πλαίσιο εγγύησης για μια σταθερή και ισόρροπη πολυμερή βάση του διεθνούς εμπορίου όπως αυτή ορίζεται βάσει των συμφωνιών που απορρέουν από τον Γύρο της Ουρουγουάης θα είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Ο ΠΟΕ θα πρέπει εξάλλου να λάβει υπόψη και άλλα ζητήματα συνδεδεμένα με το διεθνές εμπόριο, όπως είναι ο ανταγωνισμός, οι επενδύσεις, οι διεθνώς αποδεκτοί κανόνες κοινωνικής πρόνοιας και το περιβάλλον.

Οι ενέργειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει συνεπώς να αποβλέπουν στους ακόλουθους στόχους:

- να υποστηριχθεί το άνοιγμα των συναλλαγών με ταυτόχρονη ενθάρρυνση της κοινωνικής προόδου. Η Ένωση θα πρέπει να προσδιορίσει τα μέσα με τα οποία θα συμβάλει στην οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη των χωρών που θέτουν αυτόν τον στόχο και θα λάβει ενεργό μέρος στις συζητήσεις επί των κοινωνικών ζητημάτων που θα διεξαχθούν στο πλαίσιο του ΠΟΕ σε συνεργασία με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, χωρίς να θιγούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των οποίων απολαμβάνουν οι αναπτυσσόμενες χώρες. Το ενδιαφέρον για ενίσχυση της κοινωνικής προόδου δεν πρέπει ωστόσο να αποτελέσει πρόσχημα για να ανακοπεί η οικονομική πρόοδος των χωρών αυτών. Σε κάθε περίπτωση, για να εξασφαλιστεί αποτελεσματική δράση σ' αυτό το επίπεδο, πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί η κύρωση των συμβάσεων του ΔΓΕ και να ενισχυθούν τα μέσα εποπτείας που έχει στη διάθεσή του.
- να τεθεί σε πολυμερές επίπεδο, τόσο σε επίπεδο ΟΟΣΑ όσο και σε επίπεδο ΠΟΕ, το ζήτημα της καθιέρωσης κανόνων που θα αποβλέπουν αφενός μεν σε περιορισμό των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που οφείλονται στις ίδιες τις επιχειρήσεις και αφετέρου στην αποτελεσματική πρόσβαση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στις αγορές που δεν υπάγονται σε τέτοιου είδους διατάξεις.
- στο πλαίσιο της επιτροπής εμπορίου και περιβάλλοντος, να καταβληθούν προσπάθειες για την καθιέρωση και αποτελεσματική εφαρμογή κριτηρίων σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος, τα οποία να σέβονται τις θεμελιώδεις αρχές της ΓΣΔΕ, ιδιαιτέρως δε την αρχή περί μη εισαγωγής διακρίσεων.
- με αφετηρία τη διαπίστωση ότι κατά τα δέκα τελευταία έτη το διεθνές εμπόριο αυξήθηκε με ρυθμούς ταχύτερους στο εσωτερικό περιφερειακών εμπορικών ζωνών παρά μεταξύ τους, να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να αναδειχθεί καλύτερα το εμπορικό δυναμικό χωρών και περιοχών με τις οποίες η ΕΕ διατηρεί στενές σχέσεις για λόγους ιστορικούς και πολιτιστικούς.
 - με υποστήριξη της διεθνούς ειδίκευσης μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και Ρωσίας, αλλά και των χωρών της Μεσογείου.
 - με μια στρατηγικής σημασίας ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις ειδικές ανάγκες των χωρών αυτών και με την προσαρμογή της βιομηχανικής παραγωγής όχι μόνο με κατεύθυνση το μεγάλο εξαγωγικό εμπόριο αλλά και για την ικανοποίηση των ειδικών αυτών αναγκών.
 - με υποστήριξη των συναλλαγών στο εσωτερικό της ευρείας αυτής ζώνης, όχι μόνο μεταξύ Ένωσης και καθεμιάς από τις χώρες μεμονωμένα, αλλά και με αμοιβαίο άνοιγμα των χωρών μεταξύ τους ώστε να εξασφαλίζονται σημαντικές οικονομίες κλίμακας για τα τοπικά προϊόντα.
 - επιδιώκοντας από κοινού με τις χώρες αυτές, κατά το παράδειγμα της βορειοαμερικανικής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ ΗΠΑ, Μεξικού και Καναδά, την καθιέρωση αυστηρών κοινών κανόνων καταγωγής που θα ενισχύουν τη συνεργασία και την οικονομική ολοκλήρωση στο εσωτερικό της ζώνης, και ρητρών οι οποίες θα αποτρέπουν κοινωνικό ή περιβαλλοντικό ντάμπινγκ που θα οδηγούσε αναπόφευκτα σε προστατευτικές τάσεις επιζημίες για τον επιδιωκόμενο στόχο.

Σε εσωτερικό επίπεδο :

Η εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τυπικά μια πραγματικότητα· προτεραιότητα αποτελεί τώρα η εξασφάλιση της ουσιαστικής της λειτουργίας. Αυτό προϋποθέτει συγκεκριμένα

κατάλληλη εφαρμογή των διατάξεων ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς σε όλα τα κράτη μέλη, πραγματικό άνοιγμα των δημόσιων συμβάσεων, ανάπτυξη της αμοιβαίας αναγνώρισης των προδιαγραφών, βελτίωση της διαφάνειας των κανόνων της εσωτερικής αγοράς και απλοποίηση των ρυθμίσεων των σχετικών με την είσπραξη του ΦΠΑ, κυρίως δε μετάβαση προς το οριστικό καθεστώς είσπραξης του ΦΠΑ στον τόπο όπου γίνεται η αγοραστική πράξη (δηλαδή στη χώρα που πουλάει) μέσα στο 1997.

- Η σαφής και αυστηρή εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού που περιέχονται στη συνθήκη ή που υιοθετούνται στο πλαίσιο της νέας "μοιρασιάς" σε διεθνές επίπεδο (κανονισμός για τις συγκεντρώσεις) τονώνει τη δραστηριότητα, περιορίζει τις πληθωριστικές πιέσεις και επιτρέπει την προσαρμογή των διαρθρωτικών δομών της βιομηχανίας με το νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον, και συγκεκριμένα με τις τεχνολογικές ανακατατάξεις και με τις νέες συμμαχίες που δημιουργούνται.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα οικονομικό σύνολο που διαθέτει μια πολύ επεξεργασμένη και δομημένη πολιτική για τον ανταγωνισμό. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της ενισχύει ακόμη περισσότερο τη σημασία που έχει η πολιτική αυτή για την παροχή κινήτρων βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας. Πράγματι, με την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων, αυξάνουν αισθητά οι κίνδυνοι δημιουργίας δεσποζουσών θέσεων και πρόκλησης στρεβλώσεων εξαιτίας των κρατικών ενισχύσεων οι οποίες εξακολουθούν να έχουν πολύ σημαντική θέση.
- Η ενίσχυση της πολιτικής του ανταγωνισμού δεν είναι αυτοσκοπός. Κατά την εφαρμογή της λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι των άλλων κοινοτικών πολιτικών, όπως φάνηκε σιγά-σιγά κατά την εφαρμογή του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις, συμβάλλει δε και σε ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους. Οι κώδικες συμπεριφοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με την πολιτική του ανταγωνισμού μπορούν να γίνουν αποτελεσματικότεροι και διαφανέστεροι και παράλληλα να αποτελούν παράδειγμα για τις τρίτες χώρες.
- Το σύστημα ελέγχου των ενισχύσεων βασίζεται σε ένα σύνολο κανόνων που συσσωρεύτηκαν με τον καιρό και το οποίο στο μεταξύ έγινε πολυπλοκότερο. Το σύστημα περιλαμβάνει κυρίως τομεακούς περιορισμούς οι οποίοι καθιερώθηκαν αρχικά για συγκυριακούς ή σοβαρούς διαρθρωτικούς λόγους. Βασίζεται σε ετερόκλητα κριτήρια και στηρίζεται μεταξύ άλλων στο κριτήριο της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας του οποίου ο ορισμός και η εφαρμογή εμπλουτίζονται σιγά-σιγά για την καλύτερη συνεκτίμηση των ειδικών χαρακτηριστικών της εν λόγω αγοράς, χαρακτηριστικών όπως ο βαθμός διεθνοποίησής της και η εξέλιξη των μεθόδων παραγωγής. Επιπλέον, όπως τονίζεται και στη Λευκή Βίβλο, ορισμένα κριτήρια αποδοχής των ενισχύσεων παρακινούν τις επιχειρήσεις να αυξάνουν την ένταση κεφαλαίου της παραγωγής και να προσφεύγουν σε αύξηση των υλικών επενδύσεων μάλλον παρά των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους για να βελτιώσουν την αποδοτικότητα της παραγωγής τους.
- Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να καταστήσει τους ελέγχους των κρατικών ενισχύσεων ακόμη πιο αυστηρούς, αποδοτικούς και ουδέτερους. Η Επιτροπή εμμένει σταθερά στην ταχεία εκπόνηση ενός συστήματος αξιολόγησης του κατά πόσον οι κρατικές ενισχύσεις είναι συμβατές με την κοινή αγορά, συστήματός που θα είναι οριζόντιο, διαφανέστερο και που θα υποκαταστήσει ορισμένους τομεακούς περιορισμούς που ήδη προβλέπονται. Ταυτόχρονα, θα επιδιώκει την απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών για τους φακέλους μικρής σημασίας.
- Η συνάφεια μεταξύ του κοινοτικού στόχου για ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της πολιτικής ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω. Το σχετικό αφενός βάρος των ενισχύσεων στις πλουσιότερες περιφέρειες παραμένει εμπόδιο για την οικονομική και κοινωνική συνοχή.
- Τέλος, ανάλογη προσπάθεια πρέπει να αναληφθεί για να ενισχυθεί η συνάφεια αφενός μεταξύ της κοινοτικής πολιτικής του ανταγωνισμού απέναντι στις κρατικές ενισχύσεις και τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων και αφετέρου των παρεμβάσεων της Ένωσης στο πλαίσιο άλλων πολιτικών που ακολουθεί σε εφαρμογή της Συνθήκης, όπως για παράδειγμα στον χώρο της έρευνας και στον κλάδο των μεταφορών.

2. Ενέργειες

Σε ό,τι αφορά τις εξωτερικές αγορές:

- επιδίωξη της επίλυσης των προβλημάτων τα οποία εκκρεμούν και μετά την ολοκλήρωση του Γύρου της Ουρουγουάης (αεροναυπηγική, χάλυβας, οπτικοακουστικά μέσα, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, κ.λπ.)
- αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης, σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα την καταγωγή των προϊόντων (π.χ. προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας και κλωστοϋφαντουργικά), με ρητοσφυγή κυρίως στις σύγχρονες μεθόδους ανίχνευσης (π.χ. ηλεκτρονική ανίχνευση).
- ανάπτυξη διεθνών κανόνων ανταγωνισμού και μηχανισμών που θα εγγυώνται την αποτελεσματική τους εφαρμογή, οι οποίοι να επιτρέπουν τη συναγωγή συμπερασμάτων από την πορεία της συγκέντρωσης και της αλληλοδιείσδυσης των βιομηχανιών σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και το άνοιγμα των αγορών που παραμένουν κλειστές εξαιτίας μεθόδων που αντιβαίνουν προς την αρχή του ανταγωνισμού.
- συνεκτίμηση των συμφερόντων της βιομηχανίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο ως εξαγωγέας όσο και ως εισαγωγέας, στο πλαίσιο της ανάπτυξης των προτιμησιακών σχέσεων με τους εμπορικούς της εταίρους.
- εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού αξιολόγησης της βιομηχανίας (Industrial Assessment Mechanism) η ιδέα του οποίου προήλθε από την εμπειρία ανάλογου μηχανισμού αξιολόγησης του εμπορίου (Trade Assessment Mechanism) βάσει των συμπερασμάτων της Λευκής Βίβλου, που θα προσφεύγει στους υπάρχοντες πόρους της Επιτροπής και θα αποκαλύπτει, σε συνεργασία μετρίτες ενδιαφερόμενες χώρες, τη φύση και τα αίτια των ανεπαρκών επιδόσεων της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σε αγορές όπου αυτή διαθέτει ισχυρό ανταγωνιστικό δυναμικό.
- δημιουργία, σε συνεργασία με την ευρωπαϊκή βιομηχανία, μιας τράπεζας δεδομένων σχετικά με τα κατά αγορά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.
- ενεργοποίηση των βελτιωμένων μέσων εμπορικής πολιτικής με συνεκτίμηση της εξέλιξης των δομών παραγωγής και συναλλαγών, ιδιαιτέρως δε των συνεπειών της αύξουσας διεθνοποίησης της παραγωγής.
- ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα εμπορικής πολιτικής μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των υπηρεσιών που συνδέονται με την ολοένα και μεγαλύτερη αποδέσμευση της οικονομίας από υλικές επενδύσεις και στην ορθή λειτουργία των αγορών των υπηρεσιών αυτών, αναφορικά με την νομοθεσία τύπου αντιντάμπινγκ.
- βελτίωση του συντονισμού ανάμεσα στην προώθηση των εξαγωγών και των επενδύσεων και τις άλλες πολιτικές.

Σε ό,τι αφορά την εσωτερική αγορά:

- συνέχιση της συνολικής μείωσης των κρατικών ενισχύσεων, με συνεκτίμηση των ανισορροπιών μεταξύ περιφερειών, μέσω κυρίως μεγαλύτερης διαφάνειας, αποσαφήνισης και απλοποίησης των κανόνων, πράγμα που προϋποθέτει επαναδιατύπωση ορισμένων κειμένων, καθώς και με διευκόλυνση της παρέμβασης τρίτων ανταγωνιστών.
- ταχεία εκπόνηση ενός οριζόντιου και διαφανούς συστήματος αξιολόγησης του συμβατού των κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά.
- επανεξέταση των κριτηρίων αποδοχής των ενισχύσεων ώστε να παύσει το τέχνασμα που εφαρμόζεται σήμερα υπέρ των υλικών επενδύσεων και να απλοποιηθούν οι μηχανισμοί ελέγχου για περιπτώσεις μικρότερης σημασίας.
- συνέχιση της προσπάθειας για επίτευξη συνάφειας μεταξύ των διαρθρωτικών πολιτικών και της προσπάθειας που αφορά τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων.

- ενίσχυση της συνάφειας μεταξύ των κανόνων που εφαρμόζονται για τις κρατικές ενισχύσεις και των ρυθμίσεων που διέπουν τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις στο πλαίσιο άλλων πολιτικών.
- ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς, σε ό,τι κυρίως αφορά τον εφοδιασμό των επιχειρήσεων με προϊόντα και υπηρεσίες σε ανταγωνιστική βάση, αφού οι επιχειρήσεις, ως χρήστες σε βιομηχανική κλίμακα, πρέπει να έχουν πρόσβαση στην καλύτερη ποιότητα, με το χαμηλότερο κόστος για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τον διεθνή ανταγωνισμό, ιδιαιτέρως δε σε ό,τι αφορά το φυσικό αέριο, την ηλεκτρική ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες.

Δ. Εκσυγχρονισμός του ρόλου των δημόσιων αρχών

Ο εκσυγχρονισμός των δημόσιων οργανωτικών δομών κοινοτικών και εθνικών και των τρόπων παρέμβασης αυτών στον ίδιο ρυθμό με τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ώστε να μην υπάρξει επιπλέον επιβάρυνση με υποχρεωτικές εισφορές. Ο εκσυγχρονισμός αυτός είναι απαραίτητος για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας. Οι παλαιότερες διοικητικές και διαχειριστικές μέθοδοι οι οποίες συνίσταντο σε άσκηση ενός ιεραρχικά οργανωμένου ελέγχου μέσω επαχθών γραφειοκρατικών διατυπώσεων έχουν ξεπεραστεί. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να προσαρμοστούν γρήγορα στη νέα αυτή πραγματικότητα.

Οι δημόσιες αρχές πρέπει επίσης να αναλάβουν με αποτελεσματικότητα τον ρόλο τους για να δημιουργήσουν ελκυστικό περιβάλλον για τη βιομηχανική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και για να προωθήσουν μια δυναμική ανάπτυξη σε τομείς όπως η υγεία, η παιδεία και οι επικοινωνίες, όπου έχουν άμεση ευθύνη τόσο ως πελάτης όσο και ως επενδυτής.

1. Στόχοι

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς η οποία κατήργησε σωρεία περιττών ελέγχων και εντύπων που επέβαλε η γραφειοκρατία του παρελθόντος. Η ύπαρξη της ενιαίας αγοράς αποτελεί πλεονέκτημα μείζονος σημασίας. Η υλοποίηση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς χωρίς σύνορα εξασφαλίζει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να επωφεληθούν των οικονομιών κλίμακας, να μειώσουν τις διοικητικές και χρηματοοικονομικές τους δαπάνες, να έχουν ευκολότερη και πιο ανταγωνιστική πρόσβαση στις ιδιωτικές και δημόσιες αγορές και να συνεργάζονται καλύτερα μεταξύ τους. Η εκμετάλλευση της ολοκληρωμένης αυτής αγοράς, πρέπει να γίνει με δυναμικό τρόπο και η λειτουργία της να βελτιωθεί ακόμη περισσότερο, π.χ. σε ό,τι αφορά την έμμεση φορολογία, την τυποποίηση και το άνοιγμα των δημόσιων συμβάσεων. Για την πλήρη αξιοποίηση της ολοκληρωμένης αγοράς, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να εκσυγχρονίσει τις παρεμβάσεις της και:

- να περάσει από το στάδιο της εγκαθίδρυσης ενός κανονιστικού πλαισίου, στάδιο που συνδεόταν με τον στόχο 1992, σε άλλο στάδιο που θα ευνοεί τη συνεργασία: το ζήτημα είναι τώρα, μέσα σε ένα πλαίσιο που σηματοδοτείται όλο και περισσότερο από την απορρύθμιση και όπου η προσφυγή στην κλασική εναρμόνιση έχει φθάσει τα όριά της, να δοθεί η δυνατότητα στις επιχειρήσεις μας να αντλούν το μεγαλύτερο δυνατό όφελος από την ολοκληρωμένη εσωτερική αγορά επιδιώκοντας την εξάλειψη των στρεβλώσεων που απορρέουν από νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διαφορές. Πρέπει προς τούτο, όπως έχει προταθεί και από την Επιτροπή στην ανακοίνωσή της τη σχετική με την αρχή της επικουρικότητας (SEC(92) 1990 τελικό), να μελετηθεί το ενδεχόμενο μιας επακριβούς χρήσης των διατάξεων των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης ώστε να εξαιρεθούν ορισμένα εμπόδια που παραμένουν και που βλάπτουν την ανταγωνιστικότητα.
- να ενθαρρύνει τη διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής προς επίλυση των δυσχερειών που συναντούν οι επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να επωφεληθούν των δικαιωμάτων τους που απορρέουν από την εσωτερική αγορά.

- να απλοποιήσει την οργάνωση και άσκηση των αρμοδιοτήτων του δημόσιου τομέα οι οποίες επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας.
- να αναπτύξει την απορρύθμιση και τη διοικητική απλοποίηση για να εξασφαλισθεί η εξάλειψη άσκοπων προσκομιμάτων επαχθών για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και αποτρεπτικών για την καινοτομία και τη δημιουργία απασχόλησης, ιδιαίτερος δε για να διευκολυνθεί η καθιέρωση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας.
- να εκσυγχρονίσει τις δημόσιες διοικήσεις ώστε να προσαρμοστούν με τις συνέπειες της διεθνοποίησης της παγκόσμιας οικονομίας, με νέα χάραξη της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των δραστηριοτήτων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα.
- να βελτιώσει τη συνεννόηση με τις επιχειρήσεις επί θεμάτων που άπτονται των επιδόσεων της βιομηχανίας, ενισχύοντας την πληροφόρηση επί των εξελίξεων των αγορών, των τεχνολογιών και των συνθηκών-πλαίσιο που μπορούν να επηρεάσουν τις επιδόσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.
- να συμβάλει στην προσέγγιση των διοικητικών δομών που έχουν την ευθύνη προώθησης της έρευνας προς τις αντίστοιχες για την ανάπτυξη της βιομηχανίας.
- να συνεχίσει τις προσπάθειες μείωσης των δαπανών που συνδέονται με τις εθνικές και κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις εκτιμώντας τις δαπάνες όλων των νέων προτάσεων και απλοποιώντας τις.
- να καθιερώσει προϋποθέσεις κατάλληλες για την ανάπτυξη της επιχείρησης, της καινοτομίας και της έρευνας, καταργώντας τα κανονιστικά και λοιπά εμπόδια και εγγυώμενη την ελεύθερη κυκλοφορία των συντελεστών της παραγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι δημόσιοι φορείς που αποτελούν τα κέντρα λήψης των αποφάσεων και που επηρεάζουν τη δραστηριότητα της βιομηχανίας ολοένα και πολλαπλασιάζονται και ασκούν τις αρμοδιότητές τους χωρίς ουσιαστικά να υπάρχει συνολική θεώρηση και συνεχής συντονισμός:

- σε διεθνές επίπεδο, οι αρμοδιότητες αυτές είναι μοιρασμένες ανάμεσα σε πλήθος δομών σταθερού ή μεταβλητού χαρακτήρα, η αποτελεσματικότητα των οποίων είναι συχνά αμφισβητούμενη.
- σε κοινοτικό επίπεδο, πλήθος συμβούλια καλούνται να αποφανθούν επί θεμάτων της βιομηχανίας (γενικών υποθέσεων, βιομηχανίας, τηλεπικοινωνιών, εσωτερικής αγοράς, έρευνας, περιβάλλοντος, μεταφορών, ενέργειας). Άλλωστε, η ανάγκη συντονισμού αναγνωρίζεται ρητά στο άρθρο 130 της Συνθήκης και τονίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας στο πλαίσιο των θεμάτων που συνδέονται με την κοινωνία των πληροφοριών και τα οποία θα υπαχθούν σε ένα και μόνο συμβούλιο υπουργών.
- σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, οι διοικητικές δομές διαφέρουν ανάμεσα στα διάφορα κράτη μέλη και η κατανομή αρμοδιοτήτων παρουσιάζει πολύ μεγάλες διαφορές (αυθαίρετη κατανομή μεταξύ βιομηχανίας, έρευνας, τηλεπικοινωνιών, επιχειρήσεων, κλπ.).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία έχουν αναλάβει την επίλυση των προβλημάτων αυτών δημιουργώντας πλαίσια συνεννόησης σε οριζόντια μάλλον βάση, όπως το "αμερικανικό συμβούλιο της ανταγωνιστικότητας" που συγκεντρώνει εκπροσώπους των βασικών συντελεστών της βιομηχανικής ανάπτυξης. Οι ευρωπαϊκές δημόσιες υπηρεσίες, ακριβώς όπως και η Επιτροπή, οφείλουν να προβληματιστούν επί των συμπερασμάτων που προκύπτουν από τις εξελίξεις αυτές.

2. Ενέργειες

- να συνεχισθεί η διαδικασία απορρύθμισης
 - με εξέταση, βάσει των προβλημάτων που συναντούν οι επιχειρήσεις, των δυνατοτήτων αξιοποίησης των άρθρων 101 και 102 προς εξάλειψη ορισμένων ανισοτήτων που απορρέουν από μια εθνική νομοθεσία αποκλίνουσα σε σχέση με τις άλλες, π.χ. σχετικά με κοινωνικές παροχές, τιμολόγηση και ρυθμίσεις που άπτονται των τιμών.
 - κατά το παράδειγμα των τηλεπικοινωνιών και της σχετικής εμπειρίας αφετηρία της οποίας αποτελούν οι οδηγίες της Επιτροπής που εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 90 και του άρθρου 100 Α σχετικά με την εναρμόνιση καθώς και του άρθρου 129 που αφορά τα διευρωπαϊκά δίκτυα, και με βάση το ψήφισμα του Συμβουλίου της 22ας Ιουνίου 1993 και τα συμπεράσματα της ομάδας υψηλού επιπέδου για την "κοινωνία των πληροφοριών",
 - με υιοθέτηση μιας δυναμικής προσέγγισης προς ενίσχυση του ανταγωνισμού στην αγορά της ενέργειας σε συνδυασμό με επανακαθορισμό των καθηκόντων γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος.
- να επανακαθορισθούν οι στόχοι του δημόσιου τομέα ώστε να φανεί σαφέστερα ποιά καθήκοντα δεν μπορούν να εκπληρωθούν μόνον μέσω του ανταγωνισμού και ένα διαχειριστικό πλαίσιο για ορθότερη χρήση των εργαλείων της ρύθμισης.
- να αξιοποιηθούν τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επίσπευση και επιτάχυνση των μεταβολών του βιομηχανικού τομέα, τόσο σε γενικό επίπεδο όσο και μέσω του νέου στόχου 4 και των προγραμμάτων κοινοτικών πρωτοβουλιών.
- να υποστηριχθεί στο πλαίσιο κυρίως των νέων προγραμμάτων κοινοτικών πρωτοβουλιών¹⁸, ιδιαιτέρως δε των πρωτοβουλιών PME¹⁹ και ADAPT²⁰, η ανάπτυξη των εταιρικών σχέσεων μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων και ΜΜΕ και η εγκαθίδρυση δικτύων και "συσπειρώσεων" (clusters²¹) απαραίτητων ώστε να εξυπηρετείται:
 - ένας στενότερος συντονισμός μεταξύ των μεγάλων επιχειρήσεων και των προμηθευτών αυτών, π.χ. μεταξύ αυτοκινητοβιομηχανιών και προμηθευτών εξοπλιστικού υλικού²².
 - η πρόσβαση των ΜΜΕ στις νέες τεχνολογίες ή στις τεχνολογίες τις συμπληρωματικές αυτών που έχουν ήδη στη διάθεσή τους, ώστε να μειωθεί το κόστος εισόδου.
 - η αξιοποίηση της ποικιλομορφίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περιφερειακή κλίμακα με συνδυασμό των βιομηχανικών, τεχνολογικών και γεωγραφικών πλεονεκτημάτων.
- να γίνει συστηματική απλοποίηση των διαδικασιών οι οποίες και να αποκτήσουν μεγαλύτερη διαφάνεια, κατά τρόπον ώστε να διευκολύνονται οι αποφάσεις των επιχειρήσεων, βάσει αναλύσεων των επιπτώσεων που έχουν πάνω στην ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση οι

¹⁸ Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες συνιστούν πρόταση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη να αναλαμβάνουν στο πλαίσιο ορισμένων κλάδων και με τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων ενέργειες με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹⁹ Η πρωτοβουλία PME σκοπό έχει να βοηθήσει τις ΜΜΕ του τομέα της βιομηχανίας και του τομέα των υπηρεσιών, εκείνες κυρίως των περιφερειών που παρουσιάζουν αναπτυξιακή καθυστέρηση, να προσαρμοστούν με την ενιαία αγορά, καθώς και να τους δώσει τη δυνατότητα να γίνουν ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο.

²⁰ Η πρωτοβουλία ADAPT σκοπό έχει να συμβάλει στην προσαρμογή του εργατικού δυναμικού προς τις μεταβολές του βιομηχανικού τομέα και να βελτιώσει τους μηχανισμούς λειτουργίας της αγοράς εργασίας για την αναθέρμανση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

²¹ η συσπείρωση - cluster είναι ένα σύνολο συντελεστών της βιομηχανίας οι οποίοι, εντός των πλαισίων του μεταξύ τους ανταγωνισμού, διατηρούν σχέσεις συνεργασίας· αποτελεί δε έναν δυναμικό πόλο γνώσης που δημιουργεί θετικές εξωγενείς επιδράσεις (πηγή: European industrial competitiveness - Torger Reve & Lars Mathiesen - κοινή μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της UNICE - Ιούνιος 1994).

²² Πρβλ. ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αυτοκινητοβιομηχανία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (COM(94) 49)

εθνικές και κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις· π.χ. τεχνικές προδιαγραφές μηχανών, κανονιστικές ρυθμίσεις που διέπουν τις βιοτεχνολογίες, νομοθεσία που διέπει την εκπομπή ρύπων, ασφάλεια και υγεία στους χώρους εργασίας, ωράρια εργασίας και πρόσβαση στα διάφορα επαγγέλματα. Το έργο αυτό ανατέθηκε στην ομάδα "νομοθετική και διοικητική απλοποίηση" που θα λειτουργεί στο πλαίσιο της Επιτροπής και η συγκρότηση της οποίας αποφασίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας.

- να επιταχυνθεί η εγκατάσταση *διευρωπαϊκών τηλεματικών δικτύων* μεταξύ διοικήσεων και να διευκολυνθεί η ανάπτυξη υποδομής πληροφοριών και υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις·
- να *χρησιμοποιούνται με συνεκτικό τρόπο τα κοινοτικά μέσα* (έρευνα, διαρθρωτικά ταμεία, κλπ.) όταν χρησιμοποιούνται για να συμβάλουν στην υποστήριξη συγκεκριμένων και ιδιαιτέρως πρωτότυπων έργων βιομηχανικής συνεργασίας στα οποία θα συμμετέχουν επιχειρήσεις από διάφορα κράτη μέλη (με συντονισμό κυρίως της κατάρτισης των φακέλων από τις εθνικές αρχές στο πλαίσιο της υλοποίησης των κοινοτικών πλαισίων στήριξης).

Τέλος, η Επιτροπή προτίθεται να εξετάσει κατά πόσον είναι σκόπιμο να απλοποιήσει και να καταστήσει πιο συνεκτικές τις πολυάριθμες διαρθρώσεις που εμπλέκονται με τη βιομηχανική πολιτική και να αξιολογήσει τα αποτελέσματα των εμπειριών από τα διευρυμένα πλαίσια συνεννόησης, όπως είναι τα Συμβούλια υπουργών αρμόδιων για θέματα ανταγωνιστικότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗΣ
"ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ"

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	3
Α. Πρόβλεψη των εκδόσεων της βιομηχανίας	3
Β. Σχετική θέση των κρατών μελών	4
Γ. Η γνώμη της βιομηχανίας.....	4
Δ. Ανταγωνιστικότητα, κόστος των διαφόρων συντελεστών και μετεγκατάσταση επιχειρήσεων	5
Ε. Ανταγωνιστικότητα και στρατηγικές διαφοροποίησης	6
ΣΤ. Σημασία του τομέα των υπηρεσιών	7
Ζ. Οι εκδόσεις της μεταποιητικής βιομηχανίας.....	8
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ.....	12
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ. ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	30

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι : ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Α. Πρόβλεψη των επιδόσεων της βιομηχανίας

Παρά τις ενθαρρυντικές οικονομικές προοπτικές σε βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, στις περισσότερες από τις εκτιμήσεις που αφορούν την κατάσταση της βιομηχανίας της ΕΕ εξακολουθεί να τονίζεται η ανησυχητική μείωση της ανταγωνιστικότητας σε σχέση προς αυτήν των κυριότερων ανταγωνιστών της, ιδιαιτέρως δε των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας.

Η αυστηρή σύγκριση των κοινοτικών επιδόσεων για ορισμένα μακροοικονομικά μεγέθη φέρνει στην επιφάνεια τη λιγότερο ευνοϊκή θέση της ΕΕ (πρβλ. πίνακες και γραφικές παραστάσεις που επισυνάπτονται στην ανακοίνωση). Η απαισιόδοξη αυτή διαπίστωση πρέπει όμως να μετριασθεί για τους εξής λόγους:

- βασίζεται στην ανάλυση περιορισμένου αριθμού παραγόντων τη στιγμή που η προβληματική γύρω από την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας είναι περίπλοκη και υπερβαίνει μια απλή σύγκριση μακροοικονομικών μεταβλητών, ανεξαρτήτως σπουδαιότητας αυτών.
- οι μέσοι όροι που έχουν καταγραφεί για την ΕΕ δεν λαμβάνουν υπόψη τη σχετική κατάσταση των κρατών μελών, μερικά από τα οποία σημειώνουν αξιοπρόσεκτες επιδόσεις συγκριτικά με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ.
- η αύξουσα σημασία του τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αντιπροσωπεύει πλέον του 60% της προστιθέμενης αξίας και της απασχόλησης στο σύνολο της κοινοτικής παραγωγής, δεν λαμβάνεται εξ ολοκλήρου υπόψη. Πράγματι, τα σχετικά στατιστικά δεδομένα παρουσιάζουν συχνά ελλείψεις, τη στιγμή κατά την οποία η Ένωση παρουσιάζει στον τομέα αυτόν σημαντικά πλεονεκτήματα από πλευράς ανταγωνισμού.
- τέλος, με τη διαπίστωση αυτή δεν ερμηνεύονται βασικά στοιχεία που αποτελούν υπόβαθρο για κάθε ανταγωνιστική επίδοση: η μικροοικονομική διάσταση, το επιχειρηματικό πνεύμα, η ατομική προσπάθεια, ο εμπορικός προσανατολισμός των επιχειρήσεων και η δυναμική των αλυσίδων (*filieres*) και των συσπειρώσεων (*clusters*) επιχειρήσεων. Η Ένωση έχει να επιδείξει πλήθος επιτυχημένων περιπτώσεων που είχαν ως σημείο εκκίνησης κάποιο από τα παραπάνω στοιχεία και των οποίων οι "συνταγές" δεν έχουν παρά να διαδοθούν ευρύτερα στο πλαίσιο του βιομηχανικού ιστού αυτής.

Οι παρατηρήσεις αυτές είναι ουσιαστικής σημασίας διότι οι εκτιμήσεις που αφορούν την κατάσταση της βιομηχανίας της Ένωσης εγγράφονται σε ένα πλαίσιο οικονομικής κρίσης όπου είναι δύσκολο να προσδιορισθεί σε τι βαθμό η αρνητική για ορισμένα ποσοτικά μεγέθη σύγκριση δεν είναι αντανάκλαση της δυσμενούς συγκυρίας.

Σημαντικό είναι επίσης να υπομνησθεί ότι η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας βασίζεται ουσιαστικά στην ύπαρξη του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού επιχειρήσεων, στο εσωτερικό ενός βιομηχανικού ιστού, που είναι σε θέση να αναπτύσσονται πραγματοποιώντας κέρδη στο σύνολο των αγορών όπου αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους. Εννοείται ότι όσο πιο απαιτητική είναι η ζήτηση και ισχυρός ο ανταγωνισμός τόσο μεγαλύτερη είναι η σημασία της θετικής επίδοσης των επιχειρήσεων από πλευράς ανταγωνιστικότητας.

Οι τελευταίοι αυτοί όροι υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και τα θετικά αποτελέσματα που έχει να παρουσιάσει ένας πολύ μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων τείνουν να αποδείξουν ότι οι επιχειρήσεις αυτές κατόρθωσαν να προσαρμοσθούν προς το ανταγωνιστικό αυτό περιβάλλον.

B. Σχετική θέση των κρατών μελών

Εάν φαίνεται βέβαιο ότι η μεταποιητική βιομηχανία της Ένωσης στο σύνολο της δεν κατόρθωσε ακόμη να υπερβεί ορισμένα μειονεκτήματα διαρθρωτικού χαρακτήρα, η έκδοση 1993 της παγκόσμιας έκθεσης για την ανταγωνιστικότητα (World Competitiveness Report) δίνει μια εικόνα λιγότερο ανησυχητική για την ανταγωνιστική θέση της Ένωσης. Σε μεμονωμένη βάση, ορισμένα κράτη μέλη τοποθετούνται μεταξύ των πρώτων ως προς τα περισσότερα από 370 μεγέθη (ποσοτικά και ποιοτικά) που ελήφθησαν υπόψη κατά την εν λόγω χρήση.

Μεταξύ αυτών των κρατών μελών συγκαταλέγονται κυρίως η Δανία (3η θέση), η Γερμανία (5η θέση), οι Κάτω Χώρες (6η θέση) και η ένωση Βελγίου-Λουξεμβούργου (10η θέση)²³. Να σημειωθεί ότι η 5η θέση της Γερμανίας (2η κατά το 1992) οφείλεται κυρίως στις επιπτώσεις της ενοποίησης. Άλλα κράτη μέλη (η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο) βελτίωσαν τις θέσεις τους σε σχέση με προηγούμενα έτη και οι θέσεις που καταλαμβάνουν από πλευράς απολύτων μεγεθών είναι από τις καλύτερες. Μόνον ορισμένες νότιες χώρες της Ένωσης φαίνεται πως παρουσιάζουν ακόμη αδυναμίες από πλευράς ανταγωνιστικότητας, οι οποίες οφείλονται κατά μεγάλο μέρος στα διαρθρωτικά προβλήματα τα συνδεδεμένα με τη μετατροπή ορισμένων βασικών βιομηχανιών χαμηλής προστιθέμενης αξίας.

Η ταξινόμηση αυτή έχει σημασία διότι οι συζητήσεις για την ανταγωνιστικότητα φαίνεται να περιορίζονται συχνά σε σύγκριση ορισμένων ποσοτικών (και μακροοικονομικού χαρακτήρα) μεγεθών με αποτέλεσμα να μην λαμβάνονται υπόψη ούτε οι σχετικές επιδόσεις των επιχειρήσεων ούτε και το αυξανόμενο μερίδιο των υπηρεσιών και των ποιοτικών μεγεθών.

Γ. Η γνώμη της βιομηχανίας²⁴

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ίδιας της βιομηχανίας, δεν υπάρχει στην Ευρώπη ένας και μόνος παράγοντας στον οποίο να μπορεί να αποδοθεί η σχετική πτώση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας (ανταγωνιστικότητα η οποία εκφράζεται ουσιαστικά με όρους εμπορικών επιδόσεων στις αγορές του εξωτερικού) αλλά ούτε και ενιαία θεραπεία υπάρχει.

Πέραν των γνωστών δυσμενών παραγόντων (επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου, νομισματική ανατίμηση, χαμηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης, έλλειψη ευελιξίας του ανθρώπινου παράγοντα, ...), η βιομηχανία εντοπίζει και τους ακόλουθους επιπλέον παράγοντες:

- οι ωριαίες αποδοχές αυξήθηκαν με ταχύτερους ρυθμούς, με αποκλίσεις της τάξεως του 20% περίπου κατά το 1992.
- η φορολογική επιβάρυνση φθάνει κατά μέσον όρο το 40% στην Ένωση έναντι 30% για τους εταίρους της
- μεγάλη διαφορά στην παραγωγικότητα της μεταποιητικής βιομηχανίας, της τάξεως του 30% έναντι των ΗΠΑ και του 10% έναντι της Ιαπωνίας (McKinsey), και αυτό παρά τους ανάλογους ρυθμούς ανάπτυξης κατά τα 10 τελευταία έτη
- ανεπαρκής προώθηση υλικών επενδύσεων και επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους σε επίπεδο επιχειρήσεων (κυρίως ΜΜΕ) καθώς και αδυναμίες ως προς την εμπειρογνομosύνη επί θεμάτων διαχείρισης (management).

Μεταξύ των λύσεων που προωθούνται, η βιομηχανία προτείνει να υιοθετηθεί μια σειρά από πολιτικές που θα αποβλέπουν σε βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και σε αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών.

²³ Τις πρώτες θέσεις κατά το 1993 κατείχαν η Ιαπωνία (1η θέση) και οι ΗΠΑ (2η θέση)

²⁴ UNICE - έκθεση για την ανταγωνιστικότητα 1994

Δ. Ανταγωνιστικότητα, κόστος των διαφόρων συντελεστών και μετεγκατάσταση επιχειρήσεων

Σε γενικό επίπεδο, οι ουσιαστικές προσπάθειες της κοινοτικής βιομηχανίας αναφορικά με την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας επικεντρώθηκαν στο κόστος και την παραγωγικότητα με αξιολόγηση κατά τα τελευταία έτη αποτελέσματα.

Η ανάλυση της οικονομικής κατάστασης δείγματος 1380 από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές επιχειρήσεις της Ευρώπης²⁵ για την περίοδο 1987 έως 1992, δείχνει ότι ο κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο άτομο αυξήθηκε από 99000 ECU σε 136000 ECU²⁶, ήτοι περίπου 6% κατ'έτος, ενώ η απασχόληση αυξανόταν με ρυθμό μόνο 2,5%. Μέρος μάλιστα της αύξησης της απασχόλησης οφείλεται μάλλον σε συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων (που πραγματοποιήθηκαν ενόψει της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς) παρά σε πραγματικές ανάγκες.

Εξάλλου στην έκδοση 1993 της παγκόσμιας έκθεσης για την ανταγωνιστικότητα, 6 κράτη μέλη (Ιρλανδία - 3,68%, Ιταλία - 2,60%, Πορτογαλία - 2,29%, Γαλλία - 2,15%, Μπενελούξ - 1,92% και Ισπανία - 1,91%) εμφανίζονται μεταξύ των δέκα καλύτερων θέσεων χωρών του ΟΟΣΑ από πλευράς αύξησης του ΑΕΠ ανά απασχολούμενο άτομο για το χρονικό διάστημα 1983 - 1991, με τιμές πολύ κοντά στο 2% κατ'έτος ή και ανώτερες. Μόνο η Γερμανία παρουσιάζει αρνητική αύξηση (-2,33%) εξαιτίας της ενοποίησης. Επιπλέον, αναφορικά με την ανά απασχολούμενο άτομο προστιθέμενη αξία στη μεταποιητική βιομηχανία, στην ίδια έκθεση αναφέρεται (ως βάση λαμβάνεται το έτος 1989) ότι 5 κράτη μέλη (Μπενελούξ, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία) ευρίσκονται μεταξύ των 10 πρώτων και μετά την Ιαπωνία, η οποία υπερβαίνει κατά 14% την αντίστοιχη επίδοση της Μπενελούξ (καλύτερη επίδοση μεταξύ των κρατών μελών). Οι ΗΠΑ καταλαμβάνουν την 11η μόνο θέση με επίδοση ανάλογη εκείνης της Ιταλίας. Αντιθέτως, αναφορικά με την παραγωγικότητα του κεφαλαίου (προστιθέμενη αξία για κάθε ECU που επενδύεται), οι ΗΠΑ, με 6,63 ECU, προπορεύονται σαφώς τριών κρατών μελών (του Ηνωμένου Βασιλείου - 5,15, της Δανίας - 5,06, και της Ιρλανδίας - 5,00). Η αντίστοιχη επίδοση της Ιαπωνίας είναι η χαμηλότερη όλων επί του συνόλου των χωρών που εξετάζονται (2,7 ECU, ήτοι περίπου το 1/3 του αντίστοιχου μεγέθους για τις ΗΠΑ).

Τα δεδομένα αυτά τείνουν να επιβεβαιώσουν το γεγονός ότι στο εσωτερικό της Ένωσης οι προσπάθειες των επιχειρήσεων σχετικά με την παραγωγικότητα επιδιώκουν σαφώς - και για γνωστούς λόγους - μείωση του συντελεστή εργασίας και του κόστους αυτού.

Η τάση αυτή κάθε άλλο παρά βαίνει προς το τέρμα της. Με βάση εκκίνησης από τις μεγάλες επιχειρήσεις, τείνει να διαδοθεί προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις· και αυτό, παρά το γεγονός ότι το σχετικό μέγεθος του εργασιακού κόστους (στη μεταποιητική βιομηχανία τουλάχιστον) ως προς το κόστος παραγωγής των περισσότερων προϊόντων και υπηρεσιών βαίνει μειούμενο συγκριτικά με το κόστος άλλων συντελεστών όπως η ανάπτυξη, η εκβιομηχάνιση, ο έλεγχος και η διανομή.

Αυτή η μέσω του κόστους επιδίωξη μιας καλύτερης ανταγωνιστικότητας συνοδεύεται μερικές φορές από στρατηγικές μετεγκατάστασης βιομηχανιών σε περιφέρειες οι οποίες διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα από πλευράς κόστους ορισμένων συντελεστών, κυρίως δε του εργασιακού κόστους.

Η ανάλυση των εκροών άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) των κοινοτικών επιχειρήσεων τείνει ωστόσο να καταδείξει ότι ουσιαστικός στόχος τέτοιων στρατηγικών είναι η καλύτερη συμμετοχή στο πλαίσιο αναπτυσσόμενων αγορών, αντίθετα προς στρατηγικές υποκατάστασης (προϊόντα

²⁵

Βάση δεδομένων DABLE (ΓΔΙΠ)

²⁶

Τα συγκριτικά δεδομένα, κατά το τέλος της ίδιας περιόδου, για τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία ήταν αντιστοίχως 150000 ECU και 220000 ECU.

προοριζόμενα για επανεξαγωγή προς την Ευρώπη). Οι τάσεις για μεταφορά της κοινοτικής παραγωγής προς χώρες με χαμηλό εργασιακό κόστος είναι άλλωστε πολύ πιο περιορισμένες από όσο πιστεύεται γενικά²⁷.

Οι τάσεις αυτές αφορούν είτε έναν περιορισμένο αριθμό κλάδων (κλωστοϋφαντουργία, ένδυση, υπόδηση, ηλεκτρονικά ευρείας κατανάλωσης, εξαρτήματα ηλεκτρονικών συσκευών) είτε δραστηριότητες (υπεργολαβίες πνευματικής εργασίας χωρίς καινοτόμο περιεχόμενο) για τις οποίες η σχετική σημασία του κόστους και της ευελιξίας του συντελεστή εργασίας παραμένει μεγάλη.

Αναφορικά με τις εκροές ΑΞΕ το 1991 από τα 4* πιο δραστήρια κράτη μέλη (Γαλλία, Γερμανία, Κάτω Χώρες και Ηνωμένο Βασίλειο), η κατανομή αναλόγως προορισμού έχει ως εξής:

1991	Σε δισεκατομ. ECU	%
Σύνολο ΑΞΕ	57,1	100
- μερίδιο προοριζόμενο για τα άλλα κράτη μέλη	32,5	57
- μερίδιο προοριζόμενο για χώρες εκτός Ένωσης	24,6	43
- μερίδιο προοριζόμενο για χώρες μη μέλη του ΟΟΣΑ	9,4	16
- μερίδιο προοριζόμενο για χώρες της Ασίας	3,6	6
Συνολική εθνική επένδυση των 4 κρατών*	707,5	

Τα στοιχεία αυτά απεικονίζουν το σχετικά χαμηλό ποσοστό των ΑΞΕ σε σχέση με τη συνολική εθνική επένδυση (8%), τη σημασία της Ένωσης ως αποδέκτη ΑΞΕ (32,5 δισεκατ. ECU), καθώς και το σχετικά χαμηλό ποσοστό που προορίζεται για τις λιγότερο εκβιομηχανισμένες χώρες (9,4 δισεκατ. ECU).

Από πλευράς κλάδων, οι εκτός Κοινότητας ΑΞΕ των επιχειρήσεων της Ένωσης συγκεντρώνονται στη μεταποιητική βιομηχανία και στην ενέργεια (ουσιαστικά στο πετρέλαιο). Στοιχεία σχετικά με τις υπεργοληπτικές δραστηριότητες δεν είναι γνωστά. Στο πλαίσιο της μεταποιητικής βιομηχανίας, τα χημικά προϊόντα αντιπροσωπεύουν τον ευρύτερο κλάδο, και ακολουθούν κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών, είδη διατροφής, ποτά και καπνός, αυτοκινητοβιομηχανία. Ωστόσο, όλες μαζί οι επενδύσεις στους τελευταίους αυτούς κλάδους υπολείπονται των επενδύσεων στον κλάδο των χημικών προϊόντων ο οποίος και αντιπροσωπεύει το μισό περίπου των ΑΞΕ εκτός Κοινότητας (στοιχεία του 1991 για το Ηνωμένο Βασίλειο).

Ε. Ανταγωνιστικότητα και στρατηγικές διαφοροποίησης

Παρά τις καταβληθείσες προσπάθειες, η κοινοτική βιομηχανία εμφανίζεται λιγότερο δραστήρια σε ό,τι αφορά τη δρομολόγηση ενεργειών που αφορούν την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων μέσω της διαφοροποίησης και της ανάπτυξης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων. Αυτό παρατηρείται κυρίως σε πολύ μεγάλο αριθμό ΜΜΕ του υλικοτεχνικού ιστού των μεγάλων βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Η προβληματική του κόστους παραγωγής αντιμετωπίζεται πολλές φορές αποκλειστικά υπό το πρίσμα της βελτίωσης της παραγωγικότητας με μείωση της συμβολής του συντελεστή εργασίας. Πλην όμως, λεπτομερέστερη ανάλυση δείχνει ότι η βελτίωση της θέσης του κόστους περνάει μάλλον μέσα από διαρθρωτικές αλλαγές συνοδευόμενες από μεγαλύτερη ειδίκευση της εργασίας και της προστιθέμενης αξίας παρά από μια απλή μείωση της απασχόλησης, και μάλιστα στον παραγωγικό τομέα.

Η κατάσταση αυτή τείνει να θίξει όλους τους τύπους της παραγωγής, όχι μόνο αυτούς που απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή αλλά από τα κατώτερα προς τα ανώτερα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας και τα κεφαλαιουχικά αγαθά και τα ενδιάμεσα αγαθά καθώς και τις μεθόδους παραγωγής αυτών και τις συναφείς υπηρεσίες.

Ο ίδιος ο τομέας της βιομηχανίας αναγνωρίζει το βάσιμο αυτής της ανάλυσης όταν συνιστά²⁸ τη λήψη μέτρων που θα προτρέπουν προς την ανάπτυξη δυναμικών βιομηχανικών συσπειρώσεων (clusters) και θα βελτιώνουν τις διαχειριστικές μεθόδους στο εσωτερικό των επιχειρήσεων.

ΣΤ. Σημασία του τομέα των υπηρεσιών

Για την εκτίμηση των ανταγωνιστικών επιδόσεων της βιομηχανίας της Ένωσης (καθώς και των ανταγωνιστών της) δεν λαμβάνεται κατά κανόνα υπόψη η ολόενα και μεγαλύτερη σημασία των δραστηριοτήτων του τομέα των υπηρεσιών.

Οι δραστηριότητες αυτές θεωρούμενες με την ευρεία έννοια περιλαμβάνουν τόσο τις εμπορεύσιμες υπηρεσίες (επισκευές, εμπόριο, εστιατόρια, ξενοδοχειακά καταλύματα, μεταφορές, επικοινωνίες, τράπεζες, ασφάλειες, κλπ.) όσο και τις μη εμπορεύσιμες (υγεία, παιδεία, έρευνα, κοινωνική πρόνοια και δημόσιες υπηρεσίες). Οι δραστηριότητες αυτές στο σύνολό τους συμβάλλουν στην ενίσχυση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της Ένωσης.

Πρόσφατο δοκίμιο²⁹ επιτρέπει να κατανοηθεί καλύτερα αυτή η διάσταση, παρά τα προβλήματα μεθοδολογίας, συγκέντρωσης και ανάλυσης των δεδομένων.

Από πλευράς προστιθέμενης αξίας και απασχόλησης, ο τομέας των υπηρεσιών αντιπροσωπεύει τα 2/3 περίπου της κοινοτικής οικονομίας. Τα 3/4 αφορούν εμπορεύσιμες υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων οι επισκευές και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος. Το υπόλοιπο αφορά μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες.

Σε σχέση με το 1980, η προστιθέμενη αξία στον τομέα των υπηρεσιών αυξήθηκε με ρυθμό 8,7% κατ' έτος (όταν η συνολική προστιθέμενη αξία στην Κοινότητα σημείωνε μέση ετήσια αύξηση κατά 7,8%), πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί το μερίδιο του τομέα των υπηρεσιών στην συνολική προστιθέμενη αξία κατά 5,6 μονάδες. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, το μερίδιο των εμπορεύσιμων υπηρεσιών σημείωσε ελαφρά άνοδο σε βάρος των μη εμπορεύσιμων υπηρεσιών. Η αύξηση αυτή οφειλόταν κατά μεγάλο μέρος στην αύξηση του μεριδίου των λοιπών εμπορεύσιμων υπηρεσιών.

Από πλευράς ενδοκοινοτικών ΑΞΕ, οι υπηρεσίες αντιπροσώπευαν κατά το 1989 21,3 δισεκατομ. ECU. Οι επενδύσεις αυτές υπερέβαιναν τόσο τις εξωκοινοτικής προελεύσεως επενδύσεις μέσα στην Κοινότητα (16,8 δισεκατομ. ECU) όσο και τις κοινοτικές επενδύσεις εκτός Κοινότητας (11,9 δισεκατομ. ECU). Οι τράπεζες αντιπροσώπευαν ποσοστό 40% περίπου των ενδοκοινοτικών επενδύσεων, με 9,6% δισεκατομ. ECU μεταξύ 1984 και 1989, συμβάλλοντας έτσι στην αύξηση των ΑΞΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι μη κοινοτικοί τραπεζικοί όμιλοι αύξησαν τις επενδύσεις τους στην Ένωση κατά 7 δισεκατομ. ECU περίπου στο ίδιο διάστημα, επί συνόλου 13,2 δισεκατομ. ECU για όλους τους κλάδους των υπηρεσιών.

Ανάλογες τάσεις παρουσιάζονται και σε επίπεδο απασχόλησης. Το 1990, τα 2/3 περίπου των θέσεων απασχόλησης στην Ένωση αφορούσαν δραστηριότητες συνδεδεμένες με τον τομέα των υπηρεσιών (περίπου 80 εκατομ. άτομα σε 10 κράτη μέλη). Σε σχέση με το 1980, η συνολική απασχόληση στον τομέα των υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 13,5 εκατομ. (+1,9% κατ'έτος), ενώ στη γεωργία και τη μεταποιητική βιομηχανία μειώθηκε κατά 3 και 4 εκατομ. αντιστοίχως. Το μερίδιο των υπηρεσιών στην απασχόληση

²⁸

Έκθεση της UNICE για την ανταγωνιστικότητα - 1994

²⁹

Πανόραμα της βιομηχανίας 1994 "Ο τομέας των υπηρεσιών στη μεταβαλλόμενη οικονομία της ΕΚ" έκδοση NEI

αυξήθηκε συνεπώς κατά 7,8 μονάδες, που σημαίνει ανάπτυξη μεγαλύτερη από την ανάπτυξη με όρους προστιθέμενης αξίας.

Τα δεδομένα αυτά επιβεβαιώνουν τις αναλύσεις του R. Reich³⁰ σχετικά με τη νέα κατάτμηση της αγοράς εργασίας· τονίζουν επίσης την απόλυτη ανάγκη να αναπτυχθούν κατάλληλα μέσα συγκέντρωσης και μέτρησης δεδομένων επί του θέματος.

Z. Οι επιδόσεις της μεταποιητικής βιομηχανίας

Η ανάλυση της εξέλιξης της μεταποιητικής βιομηχανίας δείχνει ότι κατά τα 6 τελευταία έτη τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασαν τα **καταναλωτικά αγαθά**. Πράγματι, επί συνόλου 65 κλάδων που εξετάστηκαν (βλέπε πίνακες), το 40% περίπου (28 κλάδοι) σημείωσαν σταθερή αύξηση, και από αυτούς τα 3/4 (20 κλάδοι) πραγματοποίησαν εξαγωγές που υπερέβαιναν την εγχώρια παραγωγή, όπως στην περίπτωση των ειδών διατροφής και των μη οينوπνευματωδών ποτών. Οι περισσότεροι από τους κλάδους που παράγουν **ενδιάμεσα αγαθά** κατατάσσονται στους κλάδους που γνωρίζουν μέση έως ραγδαία ανάπτυξη· τις καλύτερες θέσεις κατέχουν η μεταποίηση του καουτσούκ και των πλαστικών υλών και η δευτερογενής μεταποίηση των μετάλλων.

Αντίθετα, κατά το ίδιο διάστημα τα **επενδυτικά αγαθά** σημείωναν βραδεία ανάπτυξη. Οι χαμηλές επιδόσεις φαίνεται πως συνεχίζονται, πράγμα που ανησυχεί τις δημόσιες αρχές αφού πρόκειται για προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας που αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό του εξωκοινοτικού εμπορίου.

Οι περισσότεροι από τους κλάδους που γνωρίζουν ραγδαία ανάπτυξη είναι οι κλάδοι αιχμής χαρακτηριζόμενοι από αυξανόμενη ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο κατά τα τελευταία έτη. Αντιστρόφως, ικανός αριθμός κλάδων μεταξύ αυτών που σημείωσαν τη χαμηλότερη ανάπτυξη, και μάλιστα αρνητική, είναι κλάδοι που επηρεάζονται απ'ευθείας είτε από τις μεταβολές των προτιμήσεων των καταναλωτών (π.χ. γούνες, οينوπνευματώδη ποτά, καπνός) είτε από το αυξανόμενο ποσοστό μεριδίων της αγοράς που καταλαμβάνονται από ξένους ανταγωνιστές (π.χ. μουσικά όργανα, ρολόγια, παιδικά παιχνίδια και αθλητικά είδη) σε βάρος των παραγωγών της Ένωσης.

30

"The Work of Nations" 1991. Βλέπε σχετικά τη μελέτη "European Industrial Competitiveness", 1994- που πραγματοποίησαν οι T. Rev και L. Mathiesen (SNF) για λογαριασμό της ΓΔ III/SNF και της UNICE.

Κατά κλάδους ανάλυση της αύξησης της κοινοτικής παραγωγής και του εμπορικού ισοζυγίου (μεταποιητικές βιομηχανίες) για το χρονικό διάστημα 1986-1992

(ως βάση λαμβάνεται ο ετήσιος % ρυθμός ανάπτυξης) Αριθμός κλάδων	Επενδυτικά αγαθά	Ενδιάμεσα αγαθά	Καταναλωτικά αγαθά	Σύνολο
Σε ανάπτυξη				
- στους οποίους η αύξηση του εμπορικού ισοζυγίου υπερβαίνει εκείνη της κοινοτικής παραγωγής	5	3	20	28
- στους οποίους η αύξηση του εμπορικού ισοζυγίου υπολείπεται εκείνης της κοινοτικής παραγωγής	1	1	1	3
- στους οποίους η αύξηση της κοινοτικής παραγωγής συνοδεύεται από μείωση του εμπορικού ισοζυγίου	3	13	7	23
Σε παρακμή				
- στους οποίους η μείωση της κοινοτικής παραγωγής αντισταθμίζεται εν μέρει από αύξηση του εμπορικού ισοζυγίου	1	1	5	7
- στους οποίους η μείωση της κοινοτικής παραγωγής συνοδεύεται από μείωση του εμπορικού ισοζυγίου	3	-	1	4
Αριθμός εξετασθέντων κλάδων	13	18	34	65

Πηγή: Πανόραμα της βιομηχανίας 1994

Στους πίνακες που ακολουθούν (βλέπε επίσης πίνακες 24 και 25 του παραρτήματος II) εμφανίζονται αναλυτικά η ένταση των εξαγωγών και των εισαγωγών των κυριότερων κλάδων της μεταποιητικής βιομηχανίας για το χρονικό διάστημα 1986 - 1992, με την εξής ταξινόμηση: κλάδοι ταχείας ανάπτυξης (πλέον του 5% κατ'έτος), κλάδοι μέσων ρυθμών ανάπτυξης (από 3 έως 5% κατ'έτος), κλάδοι βραδείας ανάπτυξης ή σε παρακμή.

Κλάδοι ταχείας ανάπτυξης και ένταση του εξωτερικού εμπορίου

(ως βάση λαμβάνεται το έτος 1992)	Αύξηση της παραγωγής (1986-1992)	Ένταση εξαγωγών	Ένταση εισαγωγών
Εξαγωγές μεγάλης έντασης			
- Φαρμακευτικά προϊόντα	7,3	15,4	8,9
- Ιατροχειρουργικό υλικό	6,2	31,5	33,7
- Τηλεπικοινωνιακό υλικό	5,4	15,7	14,4
- Υλικό γραφείου και πληροφορικής	5,1	21,6	40,3
Εξαγωγές μικρής έντασης			
- Μεταποιητική πλαστικών υλών	7,1	9,0	7,1
- Δευτερογενής μεταποίηση μετάλλων	5,7	4,8	4,5
- Καουτσούκ και πλαστικές ύλες	5,3	10,0	8,1
- Μη οινόπνευματώδη ποτά και μεταλλικά νερά	5,0	2,2	0,4

Πηγή: Πανόραμα της βιομηχανίας 94

Δύο από τους οκτώ κλάδους που γνώρισαν ταχεία ανάπτυξη (με ρυθμούς μεγαλύτερους από 5%), τα φαρμακευτικά προϊόντα και το ιατροχειρουργικό υλικό, συνδέονται στενά με την ταχεία άνοδο της ζήτησης των υπηρεσιών υγείας. Δύο άλλοι, το τηλεπικοινωνιακό υλικό και το υλικό πληροφορικής και γραφείου, ωφελήθηκαν από τη διαρκή ζήτηση υπηρεσιών του βιομηχανικού τομέα και από την τάση για γενίκευση της ηλεκτρονικής οργάνωσης. Τρεις άλλοι κλάδοι, το καουτσούκ, οι πλαστικές ύλες και η δευτερογενής μεταποίηση των μετάλλων, οφείλουν την ανάπτυξή τους στην ταχεία άνοδο της ζήτησης του τομέα των μεταφορών. Τέλος, η ανάπτυξη του κλάδου των μη οينوπνευματωδών ποτών και του μεταλλικού νερού πρέπει να εξηγηθεί υπό το φως της αλλαγής των καταναλωτικών συνθηκών.

Κλάδοι μέσων ρυθμών ανάπτυξης και ένταση του εξωτερικού εμπορίου

(ως βάση λαμβάνεται το έτος 1992)	Αύξηση της παραγωγής (1986-1992)	Ένταση εξαγωγών	Ένταση εισαγωγών
<u>Εξαγωγές μεγάλης έντασης</u>			
- Ηλεκτρικός φωτισμός	4,6	17,5	12,7
- Κατασκευή ηλεκτρ. μηχανών και συσκευών	4,0	17,7	19,4
- Οικιακές ηλεκτρικές συσκευές	3,8	16,0	11,3
- Χημικά προϊόντα και τεχνητές ίνες	3,5	16,9	13,0
- Ηλεκτρονικά ευρείας κατανάλωσης	3,2	22,4	40,1
<u>Εξαγωγές μικτής έντασης</u>			
- Μεταποίηση οπωροκηπευτικών	4,9	8,4	17,7
- Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	4,8	11,3	7,2
- Ημικατεργασμένα προϊόντα ξύλου	4,6	5,6	21,2
- Σοκολατοποιία και ζαχαροπλαστική	4,5	6,9	2,3
- Ξύλινα εμπορευματοκιβώτια	4,4	2,0	1,8
- Μεταλλικές κατασκευές	4,4	7,3	3,7
- Χαρτί, εκτυπώσεις, εκδόσεις	4,3	6,1	11,0
- Λιπαρά σώματα	4,3	8,8	19,3
- Βιομηχανική επεξεργασία του ξύλου	4,3	4,4	50,6
- Αρτοποιία	4,3	2,8	0,8
- Κρέας	4,2	4,7	5,1
- Σαπούνια, απορρυπαντικά και είδη σωματικής υγιεινής	4,0	1,9	2,3
- Χαρτόμαζα, χαρτί, χαρτόνι	4,0	8,7	34,3
- Σιδηρουργία	3,9	3,7	2,8
- Αυτοκίνητα και εξαρτήματα	3,8	11,5	8,8
- Ζωοτροφές	3,7	8,6	2,5
- Προϊόντα της θάλασσας	3,7	8,2	27,3
- Προϊόντα μετάλλου	3,6	7,7	5,3
- Μεταποίηση χαρτιού και χαρτονιού	3,5	7,5	6,5
- Γυαλί	3,3	11,2	8,2
- Ξύλινα έπιπλα	3,3	9,1	7,2
- Είδη διατροφής, ποτά, καπνός	3,0	6,2	4,8

Πηγή: Πανόραμα της βιομηχανίας 1994

Από τους κλάδους που γνώρισαν μέσους ρυθμούς ανάπτυξης, η ομάδα που έχει ταξινομηθεί ως "εξαγωγές μεγάλης έντασης" σημείωσε μεγάλη άνοδο της παραγωγικότητας κατά το ίδιο χρονικό διάστημα και στασιμότητα στην απασχόληση, πράγμα που συνέβαλε στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς τους στις παγκόσμιες αγορές. Στην ομάδα "εξαγωγές μικτής έντασης" περιλαμβάνεται μια σειρά κλάδων όπου μικρή είναι επίσης εν γένει και η ένταση των εισαγωγών (εξαιρούνται ξύλο και χαρτόμαζα αφού μεγάλο μέρος της πρώτης ύλης εισάγεται από τις βόρειες

χώρες). Σε ό,τι αφορά την απασχόληση, δεν ανιχνεύεται καμία ενδεικτική τάση (ούτε καθοδική ούτε ανοδική) εξαιτίας της μεγάλης ποικιλίας των ειδικεύσεων.

Αναφορικά με τους κλάδους χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης, οι οποίοι και λίγο στρέφονται προς τις εξαγωγές, βασική αιτία της σχετικής παρακμής τους είναι η χαμηλή εγχώρια ζήτηση. Σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων τους έχει σχέση με κλάδους συναφείς προς την οικοδομή, στους οποίους έγιναν πολύ αισθητές οι επιπτώσεις της κρίσης, καθώς και με ορισμένα είδη διατροφής τα οποία υπέστησαν τις συνέπειες της μετατόπισης των καταναλωτικών προτιμήσεων.

Κλάδοι βραδείας ανάπτυξης και ένταση του εξωτερικού εμπορίου

(ως βάση λαμβάνεται το έτος 1992)	Αύξηση της παραγωγής (1986-1992)	Ένταση εξαγωγών	Ένταση εισαγωγών
Εξαγωγές μεγάλης έντασης			
- Βασικά χημικά προϊόντα	2,7	18,7	17,7
- Οπτικά και φωτογραφικά είδη	2,6	50,3	60,4
- Υποδήματα	2,6	22,3	23,5
- Όργανα	2,5	34,7	41,7
- Ναυπηγική	2,0	25,8	14,4
- Κεραμική	1,6	20,4	9,1
- Αεροναυπηγική	1,6	39,5	35,0
- Παιδικά παιχνίδια και αθλητικά είδη	1,2	27,8	60,1
- Σιδηροδρομικό υλικό	1,2	29,3	8,7
- Μηχανικές κατασκευές	0,9	31,5	17,7
- Όργανα μετρήσεων και όργανα ακριβείας	0,8	20,8	16,7
- Πλεκτική			
- Υφαντουργικές μηχανές	0,3	22,1	38,7
- Οινοπνευματώδη	-0,2	61,6	26,4
- Κατεργασμένα δέρματα	-0,2	28,0	3,4
- Όργανα μετάδοσης	-0,2	31,8	35,2
- Μουσικά όργανα	-0,3	25,8	17,7
- Εργαλειομηχανές	-1,4	36,0	55,7
- Ωρολογοποιία	-1,6	28,1	18,8
- Γεωργικά μηχανήματα	-2,9	73,5	88,2
- Δέρματα και γούνες	-4,0	22,0	11,5
Εξαγωγές μικρής έντασης	-5,3	65,1	59,4
- Μη μεταλλικά ορυκτά			
- Τσιμέντο, άσβεστος, γύψος	2,8	8,2	4,5
- Σιτηρά	1,9	2,3	2,4
- Ένδυση	1,8	8,0	0,4
- Πήλινα αντικείμενα	1,8	14,9	29,8
- Γαλακτοκομικά προϊόντα	1,6	3,9	0,7
- Ποδήλατα και μοτοποδήλατα	1,6	5,9	1,2
- Λεβητοποιία	1,5	12,5	42,6
- Χυτήρια	1,0	7,3	2,2
- Καπνά	0,6	5,2	3,3
- Οίνοι	0,4	3,7	1,3
- Ζυθοποιία	0,1	6,9	0,6
	0,0	4,5	0,4

Πηγή: Πανόραμα της βιομηχανίας 1994

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

	Πίνακες
Διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών	1.
Σχέση μεταξύ βιομηχανικής παραγωγής και δημιουργίας απασχόλησης στη Ευρωπαϊκή Ένωση.....	2.
Η Ευρωπαϊκή Ένωση από πλευράς ανταγωνιστικότητας	
Μερίδια αγοράς των κυριότερων οικονομικών περιφερειών.....	3.
Σύνολο εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των Τριών	4.
Εμπορικές συναλλαγές της ΕΕ	5.5.
Συνολικό εμπορικό ισοζύγιο.....	6.
Εμπορικές συναλλαγές κατά γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη (αξία)	7.
Εμπορικές συναλλαγές κατά γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη (μέση ετήσια ανάπτυξη)	8.
Οι μεγαλύτεροι εισαγωγείς στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές.....	9.
Οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές	10.
Νέες βιομηχανικές χώρες της Ασίας.....	111.
Εκροές άμεσων επενδύσεων στο εξωτερικό	12.
Άμεσες επενδύσεις της ΕΕ στο εξωτερικό	13.
Επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους	
Δαπάνες για την παιδεία	14.
Επενδύσεις Ε&Α κατά οικονομική περιφέρεια (1991).....	15.
Επενδύσεις Ε&Α της ΕΕ κατά κλάδο (1989).....	16.
Ανάπτυξη επιχειρηματικών επενδύσεων Ε&Α.....*	17.
Ένταση των επιχειρηματικών επενδύσεων Ε&Α.....	18.
Εφευρέσεις κατά περιοχή καταγωγής.....	19.
Ισοζύγιο πληρωμών στον χώρο της τεχνολογίας.....	20.
Σχέση μεταξύ προσπάθειας Ε&Α και εμπορικών επιδόσεων (1990)	21.
Σχέση μεταξύ τεχνολογίας και ύψους αμοιβών.....	22.
Ύψος αμοιβών αναλόγως της εντάσεως τεχνολογίας.....	23.
Θέση της ΕΕ στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη	
Αύξηση της παραγωγής ορισμένων βιομηχανικών κλάδων της ΕΕ (1986-92)	24.
Εμπορικό ισοζύγιο ορισμένων βιομηχανικών κλάδων της ΕΕ (1986-92)	25.
Προβλέψεις αύξησης της παραγωγής στη μεταποιητική βιομηχανία (1992-2010)	26.
Κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων κατά κλάδους (1992).....	27.
Γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων (1992).....	28.

Γεωγραφική και κατά κλάδους κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων της ΕΕ (1992)	29.
Εξέλιξη της κατά κλάδους κατανομής	30.
Αγορές σε πλήρη ανάπτυξη: μερικά παραδείγματα	
Επεξεργασία δεδομένων και επικοινωνίες (1995)	31.
Η αγορά πληροφοριών των ΗΠΑ (1995).....	32.
Η αγορά του περιβάλλοντος: κατανομή κατά περιοχή και αγορά (2000).....	33.
Βιομηχανία του περιβάλλοντος: παραγωγή και εξαγωγές (2000)	34.
Η αγορά ειδών πολυτελείας: κατανομή κατά κλάδο και κατά το ποσοστό ανάπτυξης	35.
Η αγορά ειδών πολυτελείας: γεωγραφική κατανομή.....	36.
Η αγορά της υγείας και της βιοτεχνολογίας.....	37.
Κατανομή κατά κλάδους προηγμένης τεχνολογίας	38.
Η αγορά προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας - συναλλαγές της ΕΕ	39.
Η αγορά προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας - άνοιγμα	40.
Η αγορά προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας - εμπορικές επιδόσεις.....	41.

1. Διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών

Οι σημαντικές διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών ανάμεσα στα ευρωπαϊκά νομίσματα, μεταξύ των οποίων και η ECU, αφενός και στο δολλάριο ΗΠΑ και το γιέν Ιαπωνίας αφετέρου καθιστούν αναξιόπιστες τις σχετικές με την ανταγωνιστικότητα αναλύσεις που ακολουθούν.

Έτσι, το δολλάριο ΗΠΑ έχασε 54% της αξίας του σε σχέση με την ECU μεταξύ 1985 και 1993, ενώ το γιέν ανατιμήθηκε κατά 29% μεταξύ 1990 και 1993.

	1980-84	1985-89	1990-93
ECU/δολ. ΗΠΑ	-43%	44%	-8%
ECU/γιέν	-41%	-16%	-29%

Πηγή: EUROSTAT

2. Σχέση μεταξύ βιομηχανικής παραγωγής και δημιουργίας απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι πτωτικές τάσεις του μεριδίου της βιομηχανίας στο ΑΕΠ υπέρ του μεριδίου των υπηρεσιών δεν πρέπει να επισκιάσουν τον ουσιαστικό ρόλο της βιομηχανίας στο πλαίσιο της οικονομίας. Για μεγάλο χρονικό διάστημα (1970-1995), υπάρχει σαφής συσχετισμός μεταξύ της αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής και της δημιουργίας απασχόλησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση από πλευράς ανταγωνιστικότητας

3. Μερίδια αγοράς των κυριότερων οικονομικών περιφερειών

Τα μερίδια αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις παγκόσμιες εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων, ενώ εξακολουθούν να υπερβαίνουν τα αντίστοιχα των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας, μειώθηκαν από 29% το 1980 σε 25% το 1986 και 24% το 1992.

% των παγκόσμιων εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων (τρέχουσες τιμές και τιμές συναλλάγματος)	1980	1986	1992
ΕΕ	29%	25%	24%
ΗΠΑ	18%	14%	17%
Ιαπωνία	15%	18%	17%
Λοίποι	39%	43%	42%

Πηγή: ΟΟΣΑ

4. Σύνολο εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των Τριών

Η ανάλυση των συναλλαγών μεταξύ των Τριών - Ευρωπαϊκή Ένωση, Ηνωμένες Πολιτείες, Ιαπωνία - δείχνει ότι υπερισχύουν οι υπερατλαντικές και οι υπεριοηρινικές συναλλαγές.

Το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΗΠΑ, από ελλειμματικό που ήταν κατά τα τέλη της δεκαετίας του '80, ανέκαμψε αισθητά στις αρχές της δεκαετίας του '90: το εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ έναντι των ΗΠΑ μειώθηκε κατά 90% μεταξύ 1991 και 1993, ήτοι από 21 δισεκατομ. ECU περιορίστηκε σε 2 δισεκατομ. ECU.

Στο ίδιο διάστημα, το εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ έναντι της Ιαπωνίας μειώθηκε κατά 17% περίπου (από 30 σε 25 ECU, ενώ το έλλειμμα των ΗΠΑ έναντι της Ιαπωνίας αυξήθηκε κατά 45% περίπου (από 35,1 σε 50,7 δισεκατομ. ECU).

Το 1991, το εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ έναντι της Ιαπωνίας ισοδυναμούσε προς το 85% του ελλείμματος των ΗΠΑ έναντι της Ιαπωνίας το 1993, ισοδυναμούσε μόλις προς το 49%.

Εμπορικό ισοζύγιο (σε δισεκατομ. ECU)	1991	1992	1993
ΕΕ- ΗΠΑ	-21,0	-13,0	-2,0
ΕΕ-Ιαπωνία	-30,0	-31,0	-25,0
ΗΠΑ-Ιαπωνία	-35,1	-38,0	-50,7

Πηγή: ΟΟΣΑ

5. Εμπορικές συναλλαγές της ΕΕ

Με την αυξανόμενη ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημιουργείται ένα φαινόμενο υποκατάστασης των συναλλαγών με τον υπόλοιπο κόσμο από τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης.

Από το τέλος της δεκαετίας του '60 και μετά, το ποσοστό των ενδοκοινοτικών συναλλαγών - 13% του ΑΕΠ το 1994 - υπερβαίνει εκείνο των εξαγωγών με προορισμό εκτός Κοινότητας - 9% του ΑΕΠ το 1994. Κατά τα τελευταία έτη, η διαφορά αυτή διευρύνθηκε εξαιτίας της σχετικής μείωσης του μεριδίου των εξαγωγών με προορισμό εκτός Κοινότητας στο ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

% του ΑΕΠ	1980	1990	1994
ενδοκοινοτικές συναλλαγές	12%	14%	13% (εκτιμ.)
εξαγωγές με προορισμό εκτός Κοινότητας	10%	9%	9%

Πηγή: EUROSTAT

6. Συνολικό εμπορικό ισοζύγιο της ΕΕ

Οι εξαγωγές αγαθών εξακολουθούν να αποτελούν τις βασικές συνιστώσες των εξαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως, από τα μέσα της δεκαετίας '80 και μετά, η συμβολή τους στη διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου μειώνεται και στις αρχές της δεκαετίας του '90 είναι αρνητική. Το ισοζύγιο των υπηρεσιών, παρά τη σχετική μείωσή του, εξακολουθεί να αποτελεί θετική συνιστώσα του συνολικού εμπορικού ισοζυγίου.

Εμπορικό ισοζύγιο (σε δισεκατομ. ECU)	1985	1990	1991
Αγαθά	9	0	-27
Υπηρεσίες	27	12	10

Πηγή: EUROSTAT

7. Εμπορικές συναλλαγές κατά γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη (αξία)

Το παγκόσμιο εμπόριο ανήλθε κατά το 1992 σε 3700 δισεκατομ. δολάρια. Την πρώτη ζώνη συναλλαγών αποτελεί η Ασία, ακολουθούμενη από τη Β. Αμερική και την Ευρωπαϊκή Ένωση (εξωκοινοτικό εμπόριο).

σε εκατομ. δολάρια ΗΠΑ - 1992	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Ισοζύγιο
Ασία	806	885	79
με την Ιαπωνία στην πρώτη θέση	233	340	107
Β. Αμερική	684	583	-101
με τις ΗΠΑ στην πρώτη θέση	554	448	-106
Λατινική Αμερική	173	151	-22
Μέση Ανατολή	128	125	-3
Αφρική	102	95	-7
Χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και Ομοσπονδία Ανεξάρτητων Κρατών	90	92	2
ΕΕ (χωρίς ενδοκοινοτικό εμπόριο)	636	569	-68

Πηγή: ΓΣΔΕ - EUROSTAT

8. Εμπορικές συναλλαγές κατά γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη (μέση ετήσια ανάπτυξη)

Η ταχεία εξάπλωση των παγκόσμιων συναλλαγών είναι απόρροια των διαρθρωτικών αλλαγών που βρίσκονται σε εξέλιξη εδώ και πολλά χρόνια στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας και πιο πρόσφατων εξελίξεων. Μεταξύ των διαρθρωτικών αλλαγών μπορούν να αναφερθούν το

αυξανόμενο μερίδιο των μεταποιημένων προϊόντων στις παγκόσμιες συναλλαγές, η ώθηση που έχει δοθεί στο παγκόσμιο εμπόριο από τον πολλαπλασιασμό των διεθνών επενδύσεων και η μείωση των τιμών των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών. Μεταξύ των πιο πρόσφατων εξελίξεων να αναφερθούν κυρίως η ενοποίηση της Γερμανίας και η εξ αυτής ανάπτυξη των εισαγωγών, η ραγδαία ανάπτυξη των εισαγωγών με προορισμό χώρες της Βόρειας Αμερικής και της Λατινικής Αμερικής και ο σταθερός δυναμισμός των αγορών ορισμένων χωρών της Ασίας.

Η πορεία των συναλλαγών κατά το 1992 δείχνει σαφώς ότι η επέκταση του παγκόσμιου εμπορίου οφείλεται στη ραγδαία αύξηση του όγκου των εισαγωγών και των εξαγωγών στη Β. Αμερική, την Ευρώπη και την Ασία, κυρίως δε σε χώρες της Ασίας με δυναμικές οικονομίες.

Ετήσια αύξηση - όγκου συναλλαγών (1980-1992)	Εισαγωγές	Εξαγωγές
Ασία	7,3%	8,9%
Β. Αμερική	6,5%	5,9%
Β. Αμερική	5,6%	6,4%
Λατινική Αμερική	2,8%	2,5%
Μέση Ανατολή	1,9%	-4,4%
Αφρική	5,0%	-1,9%

Πηγή: ΓΣΔΕ

9.&10. Οι μεγαλύτεροι εισαγωγείς και εξαγωγείς στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές

Μεταξύ των τρίτων χωρών, οι ΗΠΑ παρέμειναν κατά το 1992 ο πρώτος παγκόσμιος εξαγωγέας εμπορευμάτων, ακολουθούμενες από την Ιαπωνία και τον Καναδά.

Οι αγορές με τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης είναι οι αγορές του Χονγκ-Κονγκ, της Κίνας, της Νότιας Κορέας, της Ταϊβάν και της Μαλαισίας.

σε δισεκατομ. δολ. ΗΠΑ-1992			ετήσια αύξηση όγκου συναλλαγών (1980-92)		
	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Ισοζύγιο	Εισαγωγές	Εξαγωγές
ΕΕ (εξωκοινोट.)	636	569	-68	5%	5%
ΗΠΑ	554	448	-106	7%	6%
Ιαπωνία	233	340	107	4%	8%
Καναδάς	129	134	5	6%	5%
Χονγκ-Κονγκ	123	120	-4	15%	16%
Ν. Κορέα	82	77	-5	11%	13%
Κίνα	81	85	4	12%	14%
Ταϊβάν	72	82	10	11%	13%
Σιγκαπούρη	72	64	-9	10%	10%
Ελβετία	66	66	0	5%	7%
Μεξικό	62	46	-16	9%	8%
Αυστρία	54	44	-10	7%	8%
Σουηδία	50	56	6	3%	5%
Αυστραλία	44	43	-1	6%	6%
Μαλαισία	40	41	1	11%	10%

Πηγή: ΓΣΔΕ

11. Νέες βιομηχανικές χώρες της Ασίας

Το εμπόριο της Ασίας αναπτύσσεται ταχέως. Οι νέες βιομηχανικές χώρες της Ασίας εξακολουθούν όμως να είναι μείζονος σημασίας εμπορικοί εταίροι για την Ευρώπη, η οποία επενδύει σ'αυτές λιγότερο από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία.

σε δισεκατομ. δολ. ΗΠΑ-1992	εξαγωγές	εισαγωγές	ισοζύγι ο	διεθνείς επενδύσεις
ΕΕ	39	51	-12	842
ΗΠΑ	55	83	-28	1298
Ιαπωνία	79	32	47	1065

Πηγή: ΟΟΣΑ

12. Εκροές άμεσων επενδύσεων στο εξωτερικό

Το μεγαλύτερο μέρος των διεθνών επενδύσεων προέρχεται από τους Τρεις.

Οι ξένες επενδύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκαν σημαντικά κατά τη δεκαετία του 1980, με ετήσια εκροή 10 δισεκατομ. ECU το 1982 έως 32 δισεκατομ. ECU το 1991. Οι εκροές επιταχύνθηκαν εντυπωσιακά μετά το 1985 για να φθάσουν τα 43 δισεκατομ. ECU το 1989 και να μειωθούν σε 32 δισεκατομ. ECU το 1991.

Κατά τη διάρκεια του 1980, οι ξένες επενδύσεις των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας ακολούθησαν πορεία ανάλογη εκείνης των επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ξένες αμερικανικές επενδύσεις ξεκίνησαν με ταχείς ρυθμούς αύξησης κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1980 για να επιβραδυνθούν από το 1988 και μετά. Οι ξένες

επενδύσεις της Ιαπωνίας υπερέβησαν τις επενδύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1989, από τότε όμως έχουν επιβραδυνθεί αισθητά.

σε δισεκατομ. ECU	ΕΕ	ΗΠΑ	Ιαπωνία
1982	10	1	8
1983	13	8	9
1984	19	15	13
1985	21	17	16
1986	28	18	23
1987	39	25	29
1988	42	15	40
1989	43	34	61
1990	28	22	45
1991	32	26	34
1992	NA	29	26

Πηγή: DRI

13. Άμεσες επενδύσεις της ΕΕ στο εξωτερικό

Οι ξένες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση διπλασιάστηκαν μεταξύ 1987 και 1991, ενώ οι ευρωπαϊκές επενδύσεις στον υπόλοιπο κόσμο αυξήθηκαν κατά 50% στο ίδιο χρονικό διάστημα.

Παρά την ταχύτερη αύξηση των ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η διαφορά παραμένει αρνητική για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία επενδύει περισσότερο στο εξωτερικό παρά προσελκύει επενδύσεις στο εσωτερικό της.

σε δισεκατομ. ECU	Εισροές ΑΕΕ	Εκροές ΑΕΕ	Ισοζύγιο
1987	108	201	93
1988	134	253	119
1989	169	275	
1990	170	275	106
			105
1991	195	297	103

Πηγή: DRI

Επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους

14. Δαπάνες για την παιδεία

Οι επενδύσεις για την παιδεία είναι κατ'εξοχήν επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους αφού αφορούν το μέλλον του ατόμου και της κοινωνίας.

Η προσπάθεια στον χώρο της εκπαίδευσης μπορεί να μετρηθεί με τις αντίστοιχες δημόσιες δαπάνες εκφραζόμενες επί τοις % του ΑΕΠ. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, το σχετικό μέγεθος των δημόσιων δαπανών για την παιδεία παρουσίασε ελαφρά μείωση για να φθάσει σε τιμές κυμαινόμενες περί το 5% του ΑΕΠ.

% του ΑΕΠ	1980	1985	1989
ΕΕ	5,3%	5,1%	4,9%
ΗΠΑ	6,7%	5,0%	5,3%
Ιαπωνία	5,8%	5,0%	4,7%

Πηγή: UNED 20

15. Επενδύσεις Ε&Α κατά οικονομική περιφέρεια (1991)

Η συνολική προσπάθεια Ε&Α της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκφραζόμενη επί τοις % του ΑΕΠ, μόλις που ισοδυναμεί προς τον παγκόσμιο μέσο όρο και υπολείπεται σαφώς του αντίστοιχου μεγέθους της Ιαπωνίας, των Ηνωμένων Πολιτειών και των νέων βιομηχανικών χωρών της Ασίας.

δαπάνες Ε&Α/ΑΕΠ	1991
ΕΕ	2,0%
ΗΠΑ	2,8%
Ιαπωνία	3,1%
βιομηχανικές χώρες της Ασίας	2,7%
παγκοσμίως	2,0%

Πηγή: UNESCO

16. Επενδύσεις Ε&Α της ΕΕ κατά κλάδο (1989)

Η βιομηχανική Ε&Α συγκεντρώνεται κατά κανόνα σε κλάδους προηγμένης τεχνολογίας που έχουν πολύ μεγάλη ζήτηση και οι οποίοι καλύπτουν πλέον του 75% του συνόλου έρευνας και ανάπτυξης.

Ε&Α/βιομηχανική παραγωγή (ΕΕ)	1989
αεροναυπηγική	17,0%
φάρμακα	12,1%
ηλεκτρονικά	11,5%
χημικά προϊόντα	3,8%
χερσαίες μεταφορές	3,2%
εξοπλιστικά αγαθά	2,5%
άλλοι κλάδοι	0,5%
σύνολο	2,3%

Πηγή: ΟΟΣΑ

17. Ανάπτυξη επιχειρηματικών επενδύσεων Ε&Α

Κατά τη διάρκεια του 1980, το μέσο ετήσιο ποσοστό ανάπτυξης της βιομηχανικής Ε&Α στην ΕΕ κυμαινόταν περί το 5%. Στις ΗΠΑ, οι οποίες καλύπτουν το μισό περίπου των δραστηριοτήτων Ε&Α του ΟΟΣΑ, οι δαπάνες Ε&Α είναι σχεδόν στάσιμες από το 1985 και μετά. Στην Ιαπωνία, οι δαπάνες Ε&Α προ του 1985 σημείωσαν αλματώδη άνοδο (αύξηση κατά πλέον του 10%). Μετά το 1985, φαίνεται πως και οι ιαπωνικές επιχειρήσεις μείωσαν την προσπάθειά τους, η οποία

όμως εξακολουθεί να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με τις άλλες χώρες (περίπου 8%).

μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης	1975-81	1981-85	1985-89	1989-92
ΕΕ	4,8%	4,9%	4,8%	2,1%
ΗΠΑ	4,5%	8,6%	1,3%	-0,8%
Ιαπωνία	8,2%	11,2%	7,4%	8,5%

Πηγή: ΟΟΣΑ

18. Ένταση των επιχειρηματικών επενδύσεων E&A

Η προσπάθεια έρευνας και ανάπτυξης των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχώρησε πολύ ταχύτερα από την αντίστοιχη προσπάθεια των αμερικανικών και ιαπωνικών ανταγωνιστριών επιχειρήσεων: επί 50 συνολικά επιχειρήσεων που πραγματοποιούν τις υψηλότερες επενδύσεις στον χώρο της έρευνας, το ποσοστό των σχετικών δαπανών σε σχέση με τον κύκλο εργασιών σχεδόν διπλασιάστηκε μεταξύ 1984 και 1992 για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις για να ανέλθει σε 4,5% το 1992, ενώ αυξήθηκε κατά τι λιγότερο από 40% για τις ιαπωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες εξακολουθούν ωστόσο να κατέχουν την πρώτη θέση (5,8% το 1992), και κατά τι λιγότερο από 30% για τις αμερικανικές (3,7% το 1992).

E&A (% του κύκλου εργασιών) (50 μεγαλύτεροι επενδυτές E&A)	ΕΕ	ΗΠΑ	Ιαπωνία
1984	2,7%	2,9%	4,2%
1988	4,4%	3,3%	5,4%
1992	4,5%	3,7%	5,8%

Πηγή: DABLE

19. Εφευρέσεις κατά περιοχή καταγωγής

Από πλευράς αριθμού εφευρέσεων υπερεθνικής σημασίας, η Ευρώπη ήταν ο μεγαλύτερος παραγωγός νέων τεχνολογιών κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες: μεταξύ 1985 και 1989 κατέθεσε το 40% περίπου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας παγκοσμίως.

Στην πορεία παρατηρείται ωστόσο μια κάποια εξασθένηση των θέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: το σχετικό της μερίδιο, από 43% που ήταν κατά την περίοδο 1975-79 μειώθηκε σε 40% κατά την περίοδο 1980-84 και σε 38% κατά την περίοδο 1985-89. Την ταχύτερη πρόοδο από πλευράς αριθμού εφευρέσεων σημειώνει η Ιαπωνία.

σε χιλιάδες	1975-79	1980-84	1985-89
ΕΕ	120	136	147
Β. Αμερική	82	97	105
Ιαπωνία	43	68	95
Λοιποί	37	43	42

Πηγή: Πανόραμα

Σε ό,τι αφορά την επιστημονική παραγωγή, η Ευρωπαϊκή Ένωση, με 30% των επιστημονικών δημοσιεύσεων κατά το 1993 έναντι 24% κατά το 1983, κατέχει τη δεύτερη θέση μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες (40%). Οι επιστημονικοί κλάδοι στους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση σημείωσε τη μεγαλύτερη πρόοδο είναι η κλινική ιατρική, η βιοϊατρική έρευνα, η βιολογία και η χημεία, αλλά και η εν γένει επιστημονική γνώση.

20. Ισοζύγιο πληρωμών στον χώρο της τεχνολογίας

Οι συναλλαγές στον χώρο της τεχνολογίας αφορούν την εισαγωγή αγαθών τεχνολογικώς σύνθετων, την αγορά τεχνολογίας (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, άδειες, τεχνογνωσία, υπηρεσίες τεχνικού περιεχομένου, κλπ.) ή ακόμη τη δημιουργία ή αγορά μονάδων παραγωγής και διανομής στο πλαίσιο άμεσων ξένων επενδύσεων.

Οι εισαγωγές τεχνολογίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπερβαίνουν κατά πολύ τις εξαγωγές, ενώ στις Ηνωμένες Πολιτείες συμβαίνει το αντίστροφο και στην Ιαπωνία υπάρχει ισορροπία.

σε δισεκατομμ. δολ. ΗΠΑ - 1990	εισπορές	πληρωμές	ισοζύγιο
ΕΕ	18,1	18,4	-3,3
ΗΠΑ	16,5	3,1	13,4
Ιαπωνία	2,3	2,6	-0,3

Πηγή: ΟΟΣΑ

21. Σχέση μεταξύ προσπάθειας E&A και εμπορικών επιδόσεων (1990)

Η απεικόνιση της επενδύομενης σε E&A προσπάθειας στις εμπορικές επιδόσεις μιας οικονομίας εξαρτάται από την ικανότητά της να καινοτομεί. Περιέργως, η ερευνητική προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης - αντίθετα από ό,τι συμβαίνει στην Ιαπωνία - μεταφράζεται σε χαμηλότερη επίδοση στις αγορές προηγμένης τεχνολογίας παρά στην παγκόσμια αγορά.

% συνόλου ΟΟΣΑ 1990	επιχειρηματικές επενδύσεις E&A	εξαγωγές προηγμένης τεχνολογίας	σύνολο εξαγωγών
ΕΕ	28%	36%	41%
ΗΠΑ	45%	24%	15%
Ιαπωνία	21%	19%	13%
Δευτοί	6%	21%	31%

Πηγή: ΟΟΣΑ

22. Σχέση μεταξύ εντάσεως τεχνολογίας και ύψους αμοιβών (1990)

Ένα χαρακτηριστικό των βιομηχανιών προηγμένης τεχνολογίας είναι ότι δημιουργούν αμοιβές υψηλής στάθμης. Όσο σημαντικότερη είναι η θέση που καταλαμβάνουν στην οικονομία οι βιομηχανίες προηγμένης τεχνολογίας, τόσο μεγαλύτερο είναι το μερίδιο τους στις υψηλές αμοιβές.

μερίδιο στην προστιθέμενη αξία (1990)	βιομηχανίες προηγμένης τεχνολογίας	βιομηχανίες υψηλών αμοιβών
Ιταλία	14%	16%
ΗΒ	20%	25%
Ιαπωνία	22%	23%
ΗΠΑ	20%	29%
Γερμανία	21%	29%

Πηγή: ΟΟΣΑ

23. Ύψος αμοιβών αναλόγως της εντάσεως τεχνολογίας

Ο θετικός συσχετισμός μεταξύ βαθμού τεχνολογικής επιτήδευσης και ύψους αμοιβών επαληθεύεται συνολικά, με εξαίρεση κλάδους μέσης τεχνολογίας στην Ιαπωνία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο οι οποίοι εξασφαλίζουν ύψος μισθών ίσο ή ανώτερο εκείνου των κλάδων προηγμένης τεχνολογίας.

σύνολο παραγωγής = 100	προηγμένη τεχνολογία	μέση τεχνολογία	χαμηλή τεχνολογία
ΗΒ (1988)	108	108	93
Γερμανία (1989)	110	116	83
ΗΠΑ (1989)	118	112	86
Ιαπωνία (1989)	100	115	91

Πηγή: ΟΟΣΑ

Θέση της ΕΕ στις αγορές που βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη

24. Αύξηση της παραγωγής ορισμένων βιομηχανικών κλάδων της ΕΕ (1986-92)

Μέση πραγματική ετήσια αύξηση (1986-92)			
Φάρμακα	7,3%	Μη μεταλλικά ορυκτά	2,8%
Επεξεργασία πλαστικών	7,1%	Βασικά χημικά προϊόντα	2,7%
Δευτερογενής μεταποίηση μετάλλων	5,7%	Οπτικά και φωτογραφικά είδη	2,6%
Γηλεκτρονικός εξοπλισμός	5,4%	Εργαλεία	2,5%
Καουτσούκ και πλαστικά	5,3%	Υπόδηση και ένδυση	2,1%
Εξοπλισμός γραφείου και πληροφορικής	5,1%	Ναυπηγική	2,0%
Μη οινόπνευματώδη ποτά, μεταλλικό νερό	5,0%	Αλευροβιομηχανία	1,8%
Μεταποίηση οπωροκηπευτικών	4,8%	Ένδυση	1,8%
Εξαρτήματα μηχανοκίνητων οχημάτων	4,9%	Πήλινα	1,6%
Ηλεκτρικός φωτισμός	4,6%	Κεραμικά	1,6%
Ημικατεργασμένα προϊόντα ξύλου	4,6%	Εξοπλισμός αεροναυπηγικής	1,6%
Σοκολατοποιία και ζαχαροπλαστική	4,5%	Γαλακτοκομικά προϊόντα	1,6%
Ξύλινα εμπορευματοκιβώτια	4,4%	Ποδήλατα και μοτοποδήλατα	1,5%
Μεταλλικές κατασκευές	4,4%	Παιδικά παιχνίδια και αθλητικά είδη	1,2%
Χαρτί, εκτυπώσεις, εκδόσεις	4,3%	Τροχαίο σιδηροδρομικό υλικό	1,2%
Έλαια και λίπη	4,3%	Λεβητοποιία	1,0%
Πριονήγια και πρώτη μεταποίηση του ξύλου	4,3%	Μηχανολογικός κλάδος	0,9%
Άρτος και άλευρα	4,3%	Όργανα μέτρησης και όργανα ακριβείας	0,8%
Κρέας	4,2%	Χυτήρια	0,6%
Σαπούνια, απορρυπαντικά και είδη υγιεινής του σώματος	4,0%	Καπνά	0,4%
Χαρτοποιία, χαρτί, χαρτόνι	4,0%	Πλεκτική	0,3%
Σιδηροοργία	3,9%	Οίνοι	0,0%
Μηχανοκίνητα οχήματα και εξαρτήματα	3,8%	Ζυθοποιία	0,0%
Οικισμός, ηλεκτρικές συσκευές	3,8%	Κλωστοϋφαντουργικά μηχανήματα	-0,2%
Σύνθετες ζωοτροφές	3,7%	Οινόπνευματώδη	-0,2%
Μεταποίηση και διατήρηση ιχθύων	3,7%	Κατεργασμένα δέρματα και δερματίνα είδη	-0,2%
Προϊόντα μετάλλου	3,6%	Εξοπλισμός μετάδοσης	-0,3%
Τεχνητές ίνες	3,5%	Μουσικά όργανα	-1,4%
Επεξεργαστά χαρτιού και χαρτονιού	3,5%	Εργαλειομηχανές	-1,6%
Γυαλί	3,3%	Ωρολογοποιία	-2,9%
Ξύλινα έπιπλα	3,3%	Γεωργικά μηχανήματα	-4,0%
Ηλεκτρονικά ευρείας κατανάλωσης	3,2%	Ακατεργαστά δέρματα και γούνες	-5,3%
Είδη διατροφής, ποτά και καπνός	3,0%		

Πηγή: DEBA

25. Εμπορικό ισοζύγιο ορισμένων βιομηχανικών κλάδων της ΕΕ (1986-1992)

σε εκατομ. ECU (1992)	(*)		(*)		
Μηχανολογικός κλάδος	36543	0,4%	Γαλακτοκομία	731	-7,9%
Εξοπλισμός γραφείου και πληροφορικής	11791	1,2%	Οίνοι	629	-1,8%
Μηχανοκίνητα οχήματα και εξαρτήματα	8367	-13,8%	Άρτος και άλευρα	568	5,5%
Είδη διατροφής, ποτά και καπνός	6601	15,2%	Ηλεκτρονικός εξοπλισμός	494	-2,0%
Φάρμακα	4889	4,4%	Επεξεργασία χαρτιού και χαρτονιού	483	-4,5%
Προϊόντα μετάλλου	4647	-6,8%	Όργανα μετρήσεων και όργανα ακριβείας	468	-6,8%
Μη μεταλλικά ορυκτά	4288	-2,4%	Χυτήρια	366	-5,8%
Κλωστοϋφαντουργικά μηχανήματα	4065	7,4%	Μη οινόπνευματώδη ποτά, μεταλλικό νερό	316	8,0%
Σαπούνια, απορρυπαντικά, είδη υγιεινής του σώματος	3320	9,3%	Πηλίνα	194	-3,1%
Γαλακτοκομικά προϊόντα	3221	5,9%	Σιδηρουργία	140	-5%
Οινόπνευματώδη	3216	8,4%	Δευτερογενής μεταποίηση μετάλλων	79	-15,9%
Εξοπλισμός αεροναυπηγικής	3010	31,5%	Ακατέργαστα δέρματα και γούνες	74	-12,3%
Εργαλειομηχανές	2414	-3,5%	Εύλινα εμπορευματοκιβώτια	6	-16,7%
Ναυπηγική	2400	15,7%	Κρέας	-278	-12,6%
Καουτσούκ και πλαστικά	2317	-9,1%	Τεχνητές ίνες	-348	NA
Εξαρτήματα μηχανοκίνητων οχημάτων	2181	-15,3%	Μουσικά όργανα	-354	7,5%
Κεραμικά	2024	2,4%	Κατεργασμένα δέρματα και δερμάτινα είδη	510	16,7%
Επεξεργασία πλαστικών	1755	-5,7%	Οπτικά και φωτογραφικά είδη	-1563	13,3%
Γεωργικά μηχανήματα	1429	-4,9%	Ημικατεργασμένα προϊόντα ξύλου	-1589	4,7%
Βασικά χημικά προϊόντα	1322	-18,8%	Ωρολογιοποιία	-1694	10,0%
Ηλεκτρονικός εξοπλισμός	1295	-12,6%	Μεταποίηση οπωροκηπευτικών	-2088	12,1%
Ηλεκτρικές συσκευές οικιακού τύπου	1247	8,7%	Έλαια και λίπη	-2320	-4,3%
Ηλεκτρικές οικιακές συσκευές	1247	8,7%	Μεταποίηση και διατήρηση ιχθύων	-2325	14,3%
Σιδηροδρομικό τροχαίο υλικό	1209	8,4%	Ποδήλατα και μοτοποδήλατα	-2445	40,6%
Σοκολατοποιία και ζαχαροπλαστική	1149	8,9%	Εργαλεία	-2949	37,9%
Μεταλλικές κατασκευές	1147	-7,9%	Παιδικά παιχνίδια και αθλητικά είδη	-4592	33,6%
Εξοπλισμός μετάδοσης	1138	1,6%	Πριστήρια και πρώτη μεταποίηση του ξύλου	-5466	3,5%
Ζυθοποιία	1061	2,5%	Πλεκτική	-5472	50,4%
Λαβητοποιία	1022	0,0%	Χαρτί, εκτυπώσεις, εκδόσεις	-9139	6,5%
Καπνός	941	18,7%	Ένδυση	-9739	23,5%
Αλευροβιομηχανία	874	10,6%	Υπόδηση και ένδυση	-10863	57,6%
Εύλινα επιπλα	777	-13,7%	Χαρτοπολτός, χαρτί, χαρτόνι	-11875	5,3%
(*) ετήσια ανάπτυξη (1986-1992)					

Πηγή: DEBA

26. Προβλέψεις αύξησης της παραγωγής στη μεταποιητική βιομηχανία (1992-2010)

Σύμφωνα με τις προβλέψεις που αφορούν την αύξηση της παραγωγής των κυριότερων βιομηχανικών κλάδων, εντοπίζονται οι ακόλουθες σε πλήρη ανάπτυξη αγορές:

μέση ετήσια αύξηση στην ΕΕ	1992-2010
εξοπλισμός γραφείου και πληροφορικής	4,2%
καουτσούκ και πλαστικές ύλες	4,1%
ηλεκτρονικός εξοπλισμός	3,0%
εξοπλισμός μεταφορών	3,0%
χαρτόμαζα, χαρτί, εκτυπώσεις	2,9%
μηχανολογικός κλάδος	2,8%
προϊόντα μετάλλου	2,8%
χημικά προϊόντα	2,7%
μη μεταλλικά ορυκτά	2,6%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	2,6%
προϊόντα διάφορα	2,6%
υφαντουργικά προϊόντα και ένδυση	1,8%
είδη διατροφής, ποτά και καπνός	1,7%
μεταλλεύματα και μέταλλα	-1,9%

Πηγή: DRI

27. Κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων κατά κλάδους (1992)

Για να εξετασθεί κατά πόσον οι βιομηχανίες κατόρθωσαν να προσαρμοσθούν με την πορεία της διάρθρωσης της ζήτησης, οι βιομηχανικοί κλάδοι ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες με κριτήριο την αύξηση της ζήτησης:

- **κλάδοι με πολύ μεγάλη ζήτηση**, για τους οποίους η ζήτηση σε διεθνή κλίμακα αυξάνεται ταχύτερα από την εν γένει οικονομική δραστηριότητα (χημικά προϊόντα, φαρμακευτικά προϊόντα, μηχανές γραφείου και εξοπλισμός πληροφορικής, όργανα ακριβείας και οπτικά όργανα, ηλεκτρικές μηχανές και συσκευές)
- **κλάδοι με μέτρια ζήτηση**, για τους οποίους η ζήτηση παρακολουθεί τον μέσο ρυθμό της συνολικής δραστηριότητας (μηχανές και εξοπλιστικό υλικό, υλικό μεταφορών, είδη διατροφής, ποτά και καπνός, χαρτί και τυπογραφικά προϊόντα, είδη από καουτσούκ και πλαστικά είδη)
- **κλάδοι με χαμηλή ζήτηση**, για τους οποίους η ζήτηση σε διεθνή κλίμακα αυξάνεται με βραδύ ρυθμό (σιδηρούχα και μη σιδηρούχα μεταλλικά προϊόντα, μη μεταλλικά ορυκτά, μεταλλικά προϊόντα, υφαντουργικά προϊόντα, ένδυση, δερμάτινα είδη και υποδήματα, άλλα βιομηχανικά προϊόντα).

Τα προϊόντα των κλάδων με μεγάλη ζήτηση χαρακτηρίζονται κατά το μεγαλύτερο μέρος από υψηλής στάθμης τεχνολογικό περιεχόμενο. Αντίθετα, τα προϊόντα των κλάδων χαμηλής ζήτησης χαρακτηρίζονται από χαμηλής στάθμης τεχνολογικό περιεχόμενο, από φυσικούς πόρους ή/και εργασία υψηλής έντασης και από χαμηλές αμοιβές.

Η βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Ένωσης χαρακτηρίζεται από κατανομή ανώτερη του μέσου όρου των τριών εταίρων στις αγορές χαμηλής ανάπτυξης, κατώτερη όμως στις αγορές μέτριας ή μεγάλης ζήτησης.

κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων κατά κλάδους (1992)	χαμηλή ζήτηση	μέτρια ζήτηση	μεγάλη ζήτηση
μέσος όρος = 0			
ΕΕ	19	-4	-11
ΗΠΑ	-27	8	11
Ιαπωνία	-44	7	29

Πηγή: COMEXT, υπηρεσίες της Επιτροπής

28. Γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων (1992)

Για να εξετασθεί η γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, οι παγκόσμιες αγορές ταξινομούνται σε 8 διαφορετικούς οικονομικούς χώρους: ΕΖΕΣ, ΗΠΑ και Καναδάς, Ιαπωνία, νέες βιομηχανικές χώρες, Κίνα, Λατινική Αμερική, χώρες ΑΚΕ και υπόλοιπος κόσμος. Με την ταξινόμηση αυτή μπορούμε να δούμε εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση αντλεί ικανό όφελος από τις δυναμικότερες σε διεθνή κλίμακα αγορές, όπως είναι η Λατινική Αμερική και ορισμένες ασιατικές χώρες (οι νέες βιομηχανικές χώρες και η Κίνα) όπου τα αναμενόμενα ποσοστά ανάπτυξης υπερβαίνουν το 3% σε μεσοπρόθεσμη βάση.

Η γεωγραφική κατανομή μεταξύ των τριών εταίρων υπολογίζεται δια διαιρέσεως των μεριδίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας με τον μέσο όρο των Τριών.

Διαπιστώνεται έτσι ότι η προς τα έξω δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως κύριο άξονα τις χώρες μέλη της ΕΖΕΣ και τις χώρες ΑΚΕ, και ότι πολύ λίγο στρέφεται προς τις νέες βιομηχανικές χώρες, την Κίνα και τη Λατινική Αμερική. Η προς τα έξω δραστηριότητα των ΗΠΑ στρέφεται προς την Ιαπωνία, τη Λατινική Αμερική και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ιαπωνία στρέφεται σε μεγάλο βαθμό προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις ΗΠΑ και τον Καναδά, τις νέες βιομηχανικές χώρες και την Κίνα. Τα στοιχεία αυτά μαρτυρούν ότι το ιαπωνικό εμπόριο κατευθύνεται προς τη ζώνη του Ειρηνικού.

γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων (1992) μέσος όρος = 0	ΕΕ	ΗΠΑ	Ιαπωνία
Νέες βιομηχανικές χώρες	-46	-7	79
Λατινική Αμερική	-43	98	-49
Κίνα	-26	-23	68
ΗΠΑ και Καναδάς	-16	-8	34
Ιαπωνία	-8	95	NA
Λοιποί	49	-46	-22
ΑΚΕ	52	-31	-45
ΕΖΕΣ	112	-80	-79

Πηγή: COMEXT

29. Γεωγραφική και κατά κλάδους κατανομή των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων της ΕΕ (1992)

Η κατανομή των εξαγωγών της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τόσο κατά κλάδους όσο και γεωγραφικά δεν είναι η καλύτερη δυνατή.

Από την ανάλυση της κατά κλάδους και της γεωγραφικής κατανομής των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων της ΕΕ προκύπτει ότι:

- για τους κλάδους μεγάλης ζήτησης και υψηλής στάθμης τεχνολογικού περιεχομένου, οι εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσανατολίζονται σαφώς μόνον προς τις χώρες ΑΚΕ και τη Λατινική Αμερική
- για τους κλάδους μέτριας ζήτησης, οι εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσανατολίζονται προς την Κίνα
- το μερίδιο των κλάδων χαμηλής ζήτησης επί του συνόλου των εξαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το μεγαλύτερο μεταξύ των Τριών, αυτό δε σε όλους τους γεωγραφικούς χώρους πλην της Κίνας και της Λατινικής Αμερικής.

Αναφορικά με τις δυναμικότερες γεωγραφικές αγορές, οι εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους κλάδους μεγάλης ζήτησης κατευθύνονται προς τη Λατινική Αμερική αλλά με χαμηλές επιδόσεις, στους κλάδους χαμηλής ζήτησης υψηλές είναι οι επιδόσεις του εξαγωγικού εμπορίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις νέες βιομηχανικές χώρες, και στους κλάδους μέτριας ζήτησης οι εξαγωγές προς την Κίνα.

1992 (μέσος όρος = 0)	χαμηλή ζήτηση	μέτρια ζήτηση	μεγάλη ζήτηση
ΕΖΕΣ	9	-5	-3
ΗΠΑ και Καναδάς	29	-7	-4
Ιαπωνία	7	-6	3
Νέες βιομηχανικές χώρες	23	8	-21
Κίνα	-37	20	-7
Λατινική Αμερική	-12	2	4
ΑΚΕ	0	-5	13
Λοιποί	15	-8	2

Πηγή: COMEXT

Να σημειωθεί ωστόσο ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η μόνη βιομηχανική οντότητα με σημαντική παρουσία σε όλους τους βιομηχανικούς κλάδους.

30. Εξέλιξη της κατά κλάδους κατανομής

Για να αναθερμανθεί η ανάπτυξη της μεταποιητικής βιομηχανίας, η βιομηχανική παραγωγή πρέπει να αναπροσανατολισθεί προς προϊόντα μεγάλης ζήτησης (μηχανές γραφείου και εξοπλισμό πληροφορικής, τεχνολογία της πληροφορίας, ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές μηχανές και συσκευές, χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα). Όσο περισσότερες επιχειρήσεις συγκεντρώσουν τις προσπάθειες τους στις ευρισκόμενες σε πλήρη ανάπτυξη αγορές, τόσο μεγαλύτερη και σταθερότερη θα είναι η ανάπτυξη της μεταποιητικής βιομηχανίας.

Μεταξύ 1980 και 1990, η ευρωπαϊκή βιομηχανία δεν κατόρθωσε ωστόσο να προσαρμοσθεί με τον ίδιο ρυθμό όπως η βιομηχανία των ΗΠΑ και η ιαπωνική βιομηχανία, ώστε να ωφεληθεί από το άνοιγμα των σε πλήρη ανάπτυξη αγορών: η συμβολή των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που παράγουν προϊόντα μεγάλης ζήτησης στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας αυξήθηκε με ρυθμούς βραδύτερους από όσο στην Ιαπωνία, ενώ η αντίστοιχη των κλάδων χαμηλής ανάπτυξης μειωνόταν με ρυθμούς βραδύτερους από όσο στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.

ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στη βιομηχανία (1980-90)	Ευρώπη των 6	ΗΠΑ	Ιαπωνία
κλάδοι χαμηλής ζήτησης	-4%	-5%	-9%
κλάδοι μέτριας ζήτησης	-1%	1%	-8%
κλάδοι μεγάλης ζήτησης	5%	4%	17%

Πηγή: Εθνικοί λογαριασμοί

Αγορές σε πλήρη ανάπτυξη: μερικά παραδείγματα

31. Επεξεργασία δεδομένων και επικοινωνίες (1995)

Ο κύκλος εργασιών των κλάδων αυτών σε παγκόσμια κλίμακα θα ανέρχεται κατά το 1995 σε 880 δισεκατομ. ECU, από τα οποία 45% θα προέρχονται από την επεξεργασία δεδομένων (μηχανικός εξοπλισμός, λογισμικό και υπηρεσίες) και το υπόλοιπο 55% από τηλεπικοινωνιακό υλικό και υπηρεσίες.

Η αντίστοιχη ευρωπαϊκή αγορά θα αντιπροσωπεύει πλέον του 1/4 παγκοσμίως, ήτοι 250 δισεκατομ. ECU το 1995, από τα οποία ποσοστό 45% θα αντιστοιχεί στην επεξεργασία δεδομένων (μηχανικός εξοπλισμός, λογισμικό και υπηρεσίες) και το υπόλοιπο 55% σε τηλεπικοινωνιακό υλικό και υπηρεσίες.

1995 (σε δισεκατομ. ECU)	παγκόσμια αγορά	κοινοτική αγορά
μηχανικός εξοπλισμός επεξεργασίας δεδομένων	20%	18%
λογισμικό	8%	8%
υπηρεσίες επεξεργασίας δεδομένων	17%	19%
τηλεπικοινωνιακό υλικό	13%	10%
υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών	42%	45%
σύνολο	880	290

Πηγή: ΕΙΤΟ 1994

32. Η αγορά πληροφοριών των ΗΠΑ (1995)

Η αμερικανική αγορά πληροφοριών θα αντιπροσωπεύει 995 δισεκατομ. δολάρια ΗΠΑ το 1995. Από το ποσό αυτό, ποσοστό 45,3% θα προέρχεται από την επεξεργασία δεδομένων (μηχανικός εξοπλισμός, λογισμικό και υπηρεσίες) και 25,3% από τηλεπικοινωνιακό υλικό και υπηρεσίες. Το υπόλοιπο 29,2% θα αντιστοιχεί στην αγορά των μέσων επικοινωνίας.

1995	ετήσιες πωλήσεις σε δισ. δολ. ΗΠΑ	μερίδιο
Εξοπλισμός υπολογιστών και ηλεκτρονικός εξοπλισμός	318	32,0%
Τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός	47	4,7%
Τηλεφωνικές συνδέσεις	52	5,2%
Υπηρεσίες τοπικής και κινηλωτής τηλεφωνίας	140	14,1%
Χρυσός οδηγός	13	1,3%
Ασύρματες επικοινωνίες	11	1,1%
Μαγνητοσκόπιο	23	2,3%
Καλωδιακή τηλεόραση	17	1,7%
Ραδιόφωνο	33	3,3%
Τυπογραφεία και εκδόσεις	270	20,8%
Λογισμικό και υπηρεσίες πληροφόρησης	132	13,3%
Σύνολο	993	100,0%

Πηγή: Πανεπιστήμιο Columbia, CTIS

33. Η αγορά του περιβάλλοντος: κατανομή κατά περιοχή και αγορά (2000)

Η αγορά προστασίας του περιβάλλοντος γνωρίζει ταχεία ανάπτυξη στις βιομηχανικές κυρίως χώρες. Ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης ανέρχεται κατά μέσο όρο μεταξύ 5 και 6%. Ο κύκλος εργασιών της αγοράς περιβάλλοντος σε παγκόσμια κλίμακα υπολογίζεται σε 300 δισεκατομ. δολάρια για το έτος 2000.

Το 2000, η μεγαλύτερη εθνική αγορά θα είναι η αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών με 28% επί του συνόλου. Η ευρωπαϊκή αγορά θα αντιπροσωπεύει το 26%.

Οι κυριότερες (με κριτήριο την τελική χρησιμότητα) συνιστώσες στην αγορά προστασίας του περιβάλλοντος είναι η επεξεργασία των υγρών λυμάτων, η διαχείριση των αποβλήτων και ο έλεγχος της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα.

κατανομή κατά περιοχή		κατανομή κατά αγορά	
Λοιποί	23%	Υπηρεσίες	27%
Ιαπωνία	13%	Λοιπός εξοπλισμός	11%
ΗΠΑ	38%	Ατμοσφαιρικός αέρας	14%
Ευρώπη	26%	Απόβλητα	21%
		Υγρά λύματα	28%

Πηγή: ΟΟΣΑ

34. Βιομηχανία του περιβάλλοντος: παραγωγή και εξαγωγές (2000)

Οι κυριότεροι παραγωγοί εξοπλισμού και υπηρεσιών σχετικών με το περιβάλλον είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Γερμανία και η Ιαπωνία. Η σχετική παραγωγή προέρχεται από διάφορους κλάδους, κυριότεροι των οποίων είναι οι μηχανές, ο ηλεκτρικός εξοπλισμός, τα χημικά προϊόντα και οι υπηρεσίες.

2000	παραγωγή (σε δισεκατομ. δολ. ΗΠΑ)	ποσοστό εξαγωγών (% της παραγωγής)
Ευρώπη	68	20%
ΗΠΑ	80	10%
Ιαπωνία	30	6%

Πηγή: ΟΟΣΑ

35. Η αγορά ειδών πολυτελείας: κατανομή κατά κλάδο και κατά το ποσοστό ανάπτυξης

Προϊόντα πολυτελείας είναι όσα μπορούν να αιτιολογούν επί μακρό χρονικό διάστημα υψηλή τιμή, τιμή δηλαδή σαφώς ανώτερη εκείνης των προϊόντων ανάλογης λειτουργικότητας.

Ανάμεσα στις κυριότερες αγορές ειδών πολυτελείας συγκαταλέγονται: υψηλή ραπτική, αυτοκινητοβιομηχανία, ένδυση και υπόδηση, καλλυντικά και αρώματα, οινοπνευματώδη, οίνοι και καμπανίτης, ωρολογοποιία, πορσελάνες, κρύσταλλα και ασημικά, κοσμήματα. Μεταξύ 1985 και 1989, οι αγορές αυτές γνώρισαν ετήσια ποσοστά ανάπτυξης μεταξύ 4% (πορσελάνες) και 17% (ωρολογοποιία), ήτοι σαφώς ανώτερα του μέσου ποσοστού ανάπτυξης της αγοράς.

	κατανομή κατά κλάδο (1989)	ποσοστό ανάπτυξης (1985-1989)
υψηλή ραπτική	23%	8,5%
αυτοκινητοβιομηχανία	18%	6,0%
αξεσουάρ και δερμάτινα είδη	14%	9,0%
καλλυντικά	10%	7,0%
αρώματα	10%	11,0%
οινοπνευματώδη	9%	7,0%
ωρολογοποιία	4%	17,0%
καμπανίτης	3%	10,5%
υπόδημα	3%	6,5%
πορσελάνες	3%	4,0%
κοσμήματα	2%	13,0%
οίνοι	1%	5,5%
χρυσοχοΐα	1%	4,5%
κρυσταλλοτεχνία	1%	7,5%
σύνολο	100%	8,2%
συνολική παραγωγή		5,4%

Πηγή: McKinsey

36. Η αγορά ειδών πολυτελείας: γεωγραφική κατανομή

Το 1989, η αγορά ειδών πολυτελείας αντιπροσώπευε συνολικά 24 εκατομ. ECU. Η κυριότερη αγορά ειδών πολυτελείας είναι η ευρωπαϊκή, με 43% της παγκόσμιας αγοράς το 1989. Η ανάπτυξη και η ζήτηση ειδών πολυτελείας είναι ωστόσο ταχύτερη στις Ηνωμένες Πολιτείες (13%), και ακολουθούν η Ευρώπη και η Ιαπωνία με 10% και 7,5% αντιστοίχως.

γεωγραφική κατανομή	μερίδιο αγοράς (1989)	ετήσια ανάπτυξη (1985-89)
Ευρώπη των 4	43%	10,0%
ΗΠΑ	32%	13,0%
Ιαπωνία	17%	7,5%
Λοιποί	8%	7,9%

Πηγή: Mckinsey

37. Η αγορά της υγείας και της βιοτεχνολογίας

Από πλευράς παραγωγής και εξαγωγών φαρμακευτικών προϊόντων, η Ευρωπαϊκή Ένωση προηγείται παγκοσμίως. Το 1992, η συνολική παραγωγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήλθε σε 64 δισεκατομ. ECU. Το εμπορικό ισοζύγιο του κλάδου είναι σταθερά πλεονασματικό.

Η παραγωγή και κατανάλωση φαρμακευτικών προϊόντων αυξήθηκε με ταχείς ρυθμούς μεταξύ 1983 και 1992, με ετήσιο πραγματικό ποσοστό 7% περίπου κατά μέσο όρο. Οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση 2,6% κατ'έτος, ενώ η αύξηση των εισαγωγών ανήλθε σε 5,4% κατά μέσο όρο, δηλαδή ποσοστό ανάπτυξης πολύ υψηλότερο εκείνων της συνολικής βιομηχανικής δραστηριότητας.

Ο φαρμακευτικός κλάδος θα παραμείνει μεταξύ των κλάδων ταχείας ανάπτυξης κατά τη δεκαετία του 1990 λόγω γήρανσης του πληθυσμού και αυξημένης μέριμνας για την υγεία.

φαρμακευτικά προϊόντα της ΕΕ (σε δισεκατομ. ECU)	φαινόμενη κατανάλωση	παραγωγή	εξαγωγές
1985	35	39	6
1990	55	59	8
1995	74	79	12

Πηγή: EUROSTAT/DRI

38. Κατανομή κατά κλάδους προηγμένης τεχνολογίας

Το 1990, οι Ηνωμένες Πολιτείες αντιπροσώπευαν το 24% των εξαγωγών προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας της ζώνης ΟΟΣΑ, το 13% των εξαγωγών προϊόντων μέσης τεχνολογίας και μόλις το 11% των εξαγωγών προϊόντων χαμηλής τεχνολογίας. Αντίθετα, οι εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιπροσώπευαν 36% των εξαγωγών προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας της ζώνης ΟΟΣΑ, 44% των εξαγωγών προϊόντων μέσης τεχνολογίας και 41% των εξαγωγών χαμηλής τεχνολογίας.

Προσανατολιζόμενη προς την παραγωγή προϊόντων χαμηλής τεχνολογίας που δεν βρίσκουν δυναμικές αγορές διάθεσης ανά τον κόσμο, η ευρωπαϊκή βιομηχανία εκτίθεται ολοένα και περισσότερο σε έναν βάσει των τιμών ανταγωνισμό.

Στην πραγματικότητα, η ευρωπαϊκή βιομηχανία υφίσταται ήδη τον αυξανόμενο ανταγωνισμό των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας στους παραγωγικούς κλάδους εντάσεως εργασίας και χαμηλής ή μέσης τεχνολογίας.

δείκτης κατανομής = σχετικό μερίδιο στις εξαγωγές προηγμένης τεχνολογίας (μέσος όρος = 0)	1970	1992
ΕΕ	-14	-18
ΗΠΑ	59	51
Ιαπωνία	24	44

Πηγή: ΟΟΣΑ

39. Η αγορά προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας - συναλλαγές της ΕΕ

Ο χρησιμοποιούμενος εδώ ορισμός για τα προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας βασίζεται σε ταξινόμηση των διαφόρων κλάδων αναλόγως του βαθμού εντάσεως έρευνας - ανάπτυξης (δαπάνες Ε&Α/κύκλος εργασιών ή παραγωγή). Τα προϊόντα των οποίων η παραγωγή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις δαπάνες Ε&Α θεωρούνται ως προϊόντα υψηλής τεχνολογικής έντασης.

Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980, τα προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας αντιπροσώπευαν περίπου το 1/4 της συνολικής αξίας του εμπορίου βιομηχανικών προϊόντων των ανεπτυγμένων χωρών. Η αξία των κοινοτικών εξαγωγών προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας αυξήθηκε από 27 δισεκατομ. ECU το 1978 σε 17 δισεκατομ. ECU το 1990, ενώ η αξία των κοινοτικών εισαγωγών πενταπλασιάστηκε από το 1978 και μετά και ανήλθε σε 93 δισεκατομ. ECU το 1990.

Κατά το χρονικό διάστημα 1982 -1990, οι κοινοτικές εξαγωγές προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας αυξήθηκαν με κάπως ταχύτερο ρυθμό (59,5%) από τις συνολικές εξαγωγές της Κοινότητας (47,8%), κατά το ίδιο όμως διάστημα η αύξηση των κοινοτικών εισαγωγών προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας (137,8%) ήταν τρεις φορές μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αύξηση των συνολικών κοινοτικών εισαγωγών (38%). Με άλλα λόγια, οι κοινοτικές εισαγωγές προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 11,4%, με ρυθμό δηλαδή διπλάσιο από τον αντίστοιχο των κοινοτικών εξαγωγών (6%). Αυτό οδήγησε σε σταδιακή επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου της Κοινότητας για τα προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας, και το εμπορικό ισοζύγιο από πλεονασματικό κατά 5 δισεκατομ. ECU το 1982 έγινε ελλειμματικό κατά 22 δισεκατομ. ECU το 1990.

εμπορικές συναλλαγές της ΕΕ (σε δισεκατομ. ECU)	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Ισοζύγιο
1978	27	19	7
1984	59	60	-1
1989	71	93	-22

Πηγή: EUROSTAT

40. Η αγορά προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας - άνοιγμα

Η ανάλυση του βαθμού ανοίγματος των οικονομιών (για τις οποίες υπάρχουν τα σχετικά στοιχεία) δείχνει ότι η τάση για εισαγωγές προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας είναι αντιστρόφως ανάλογη των εξαγωγικών δυνατοτήτων

βαθμός ανοίγματος (1990)	μερίδιο εισαγωγών	μερίδιο εξαγωγών
Γερμανία	33%	15%
ΗΒ	37%	9%
ΗΠΑ	17%	24%
Ιαπωνία	7%	19%

Πηγή: ΟΟΣΑ

41. Η αγορά προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας - εμπορικές επιδόσεις

Οι σχετικές εμπορικές επιδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις αγορές προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας μειώθηκαν μεταξύ 1980 και 1999, και το ευρωπαϊκό μερίδιο στις παγκόσμιες εξαγωγές από 40% μειώθηκε σε 36%.

εμπορικές επιδόσεις (σχετικό μερίδιο στις εξαγωγές)	1980	1990
Ευρώπη των 4	40%	36%
ΗΠΑ	25%	24%
Ιαπωνία	15%	19%
Λοιποί	20%	21%

Πηγή: ΟΟΣΑ

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ**

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

1. ΤΙΤΛΟΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας

2. ΚΟΝΔΥΛΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Βλέπε σημείο 7.2 παρακάτω

3. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως το άρθρο 3, το άρθρο 130 τίτλος XIII (Βιομηχανία), τίτλος XV (Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη - 130στ και επόμενα) τίτλος VIII (κοινωνική πολιτική και αλλαγές στη βιομηχανία - άρθρο 123) και τίτλος XII (διευρωπαϊκά δίκτυα).

4. Περιγραφή της δράσης

4.1 Ειδικοί στόχοι

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας
- Εξασφάλιση του συντονισμού των αμοιβαίων διαβουλεύσεων των κρατών μελών με την περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση

διά λήψεως μέτρων

⇒ σε οριζόντια βάση, μέσω μιας σειράς κοινών πολιτικών (έρευνας, συνοχής, επαγγελματικής επιμόρφωσης, δικτύων, εξωτερικού εμπορίου)

⇒ ειδικών, ώστε να βελτιώνεται η προσαρμογή της βιομηχανίας στις διαρθρωτικές αλλαγές, να υποστηρίζεται η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την πρωτοβουλία, την ανάπτυξη και τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, καθώς και να προωθείται η ορθότερη εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού στο πλαίσιο των πολιτικών καινοτομίας, έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

4.2 Διάρκεια:

Οι δράσεις που προτείνονται στην ανακοίνωση εγγράφονται στο πλαίσιο της βιομηχανικής πολιτικής εξελισσόμενης κατά συνεχή τρόπο.

4.3 Ενδιαφερόμενοι:

Κράτη μέλη, περιφερειακές και τοπικές αρχές, επιχειρήσεις κ.ά.

5. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ

5.1 Μη υποχρεωτικές δαπάνες

5.2 Διαχωριζόμενες πιστώσεις

5.3 Τύπος εσόδων:

Άνευ αντικειμένου.

6. ΤΥΠΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ

Οι τρόποι παρέμβασης προβλέπονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προσιδιάζουν σε κάθε μέτρο για το οποίο ο λόγος υπό 7.2.

7. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ

7.1 Τρόπος υπολογισμού του συνολικού κόστους της δράσης:

Η παρούσα ανακοίνωση και οι προβλεπόμενες σ' αυτήν δράσεις δεν συνεπάγονται καμμία νέα δημοσιονομική επίπτωση.

7.2 Κατανομή της ενέργειας κατά στοιχεία:

Η παρούσα ανακοίνωση δεν συνεπάγεται επιπλέον δημοσιονομικές επιπτώσεις και εγγράφεται στο πλαίσιο των δημοσιονομικών προοπτικών 1993-1999.

7.3 Επιχειρησιακές δαπάνες μελετών, συνεδριάσεων εμπειρογνομόνων κλπ.

Άνευ αντικειμένου

7.4 Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων

Άνευ αντικειμένου

8. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

8.1 Ειδικοί μετρήσιμοι στόχοι/ενδιαφερόμενοι:

Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, θα χρειαστεί αυξημένος συντονισμός τόσο μέσω μιας σειράς κοινών πολιτικών, και κυρίως έρευνας, συνοχής, επαγγελματικής επιμόρφωσης, δικτύων, εξωτερικού εμπορίου, όσο και με ενίσχυση των αμοιβαίων διαβουλεύσεων μεταξύ των κρατών μελών. Οι προτεραιότητες δράσεων, όπως έχουν ήδη καθοριστεί στη Λευκή Βίβλο "Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση", θα αποβλέπουν σε προώθηση των επενδύσεων σε μη υλικούς πόρους, ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας, εξασφάλιση ισότιμου ανταγωνισμού και εκσυγχρονισμό της παρέμβασης του δημόσιου τομέα.

8.2 Αιτιολόγηση της δράσεως

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία έχει δεσμευθεί σε μια άνευ προηγουμένου προσπάθεια αναδιάρθρωσης και καινοτομίας ώστε να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της στην παγκόσμια αγορά. Οι σχετικές προσπάθειες πρέπει κυρίως να δημιουργούν τις προϋποθέσεις ώστε να αντιμετωπίζονται οι αλλαγές που σημειώνονται στο διεθνές πλαίσιο (και που σηματοδοτούνται από γεωπολιτικές ανατροπές και την ολοκλήρωση του γύρου της Ουρουγουάης) καθώς και ο αυξανόμενος διεθνής ανταγωνισμός, οι εξαιτίας του οποίου κοινωνικές, κανονιστικές και φορολογικές πιέσεις είναι συχνά λιγότερο επαχθείς, η οικονομική ύφεση, η ταχεία ανάπτυξη νέων τεχνολογικών καινοτομιών ολοένα και περισσότερο συνδυαζόμενων μεταξύ τους (πληροφορική, βιοτεχνολογία, νέα υλικά) η οποία έχει ως αποτέλεσμα οι επενδύσεις σε μη υλικούς πόρους (έρευνα, ευρεσιτεχνία, επιμόρφωση, λογισμικό κλπ.) να αυξάνονται ταχύτερα από ό,τι οι υλικές επενδύσεις, τέλος δε η ανεπάρκεια των μεγάλων ευρωπαϊκών δικτύων να αντλούν κάθε δυνατό όφελος από την επαναστατική εξέλιξη των τεχνολογιών και της πληροφορίας.

- Κόστος:
 Άνευ αντικειμένου
- Αποτελέσματα

8.3 Αξιολόγηση

Προβλέπεται τακτική αξιολόγηση σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προσιδιάζουν σε κάθε μέτρο για το οποίο ο λόγος υπό 7.2.

Επιπλέον, αρχής γενομένης από το 1994, η Επιτροπή οφείλει να υποβάλλει στο Συμβούλιο ετήσια έκθεση σχετικά με την ανταγωνιστικότητα.

9. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Οι δράσεις που προβλέπονται στην ανακοίνωση εγγράφονται στο πλαίσιο περισσοτέρων της μιας κοινοτικών πολιτικών και αποτελούν αντικείμενο μεγάλων κονδυλίων που απαριθμούνται υπό 7.2, χωρίς επιπλέον δημοσιονομικές επιπτώσεις. Παρ'όλα αυτά, η ανάπτυξη ορισμένων δράσεων, και μάλιστα ο αυξανόμενος συντονιστικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως αυτός προσδιορίζεται στον τίτλο XIII της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενδέχεται να απαιτήσει αύξηση του προσωπικού. Στην παρούσα φάση ωστόσο, και χωρίς να προηγηθεί λεπτομερής ανάλυση των αναγκών (από κοινού με τα κράτη μέλη ενδεχομένως), καμμία συγκεκριμένη εκτίμηση δεν φαίνεται δυνατή.

ISSN 0254-1483

COM(94) 319 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

01 13 10

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-94-417-GR-C

ISBN 92-77-80656-7

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
L-2985 Luxembourg